

Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együtműködési
Program 2007-2013

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

Földön járva

Stratégiai
tanulmány 1.

„Közös tervezés a Sajó-völgy jövőjéről”
HUSK/1101/1.5.1/0218

Partnerséget építünk

Sajóvölgyi Tájszépítő Egyesület

2014.

Magyarország - Szlovákia
Határon Átnyúló

Együtműködési Program
2007- 2013

Jelen tanulmány a környezet védelme érdekében újrahasznosított papírra készült.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	2
I. Helyzetértékelés, Sajó-völgyi mikrotérség bemutatása	5
II. Földön járva - a Sajó-völgyi mikrotérség állapotának értékelése 2008-tól	20
<i>II.1. Releváns stratégiák elemzése és kiértékelése</i>	20
1) Az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztési stratégiája 2010-2020	24
2.) Az Ózdi kistérség turizmusfejlesztési stratégiája 2010-2015	32
3.) Az Ózdi kistérség foglalkoztatási stratégiája 2010-2015	38
4.) Az Ózdi kistérség közlekedésfejlesztési stratégiája 2010-2015	42
5.) Az Ózdi kistérség oktatási-képzési stratégiája 2010-2015	45
<i>II.2. Európai, nemzeti és regionális támogatóprogramok elemzése és értékelése</i>	50
<i>II.3. A Sajó-völgyi mikrotérség realizált projektjei, pályázati lehetősége</i>	56
A. „Földön járva” a hazai pályázatok útján	56
B. A mikrotérség pályázati lehetőségei	62
C. Pályázati részvétel, aktivitás a mikrotérségben	72
<i>Bánréve</i>	76
<i>Gömörszőlős</i>	78
<i>Hét</i>	81
<i>Kelemér</i>	84
<i>Királd</i>	87
<i>Putnok</i>	89
<i>Sajómercse</i>	99
<i>Sajónémeti</i>	101
<i>Sajópüspöki</i>	103
<i>Sajóvelezd</i>	106
<i>Serényfalva</i>	109
D. Beadott pályázatok összegzése	112
<i>Önkormányzatok aktivitása</i>	118
E. A mikrorégió gazdasági fejlettsége	122
F. Az EU pályázatok hatásai a GDP növekedésre és a munkanélküliségre	123
III. Záró gondolatok	127

BEVEZETÉS

Jelen tanulmánnyal szeretnénk bemutatni, hogyan viszonyul az Európai Unió fejlesztési terveihez az ózd kistérségi – azon belül is a Sajó menti települési - önkormányzati szektor jelenleg Magyarországon. A tanulmányban áttekintjük a jelenleg érvényben levő releváns stratégiai dokumentumokat, majd sor kerül az elemzésükre és kiértékelésükre, különös figyelmet fordítva azokra a dokumentumokra, amelyek szerepet játszanak a projekteredmény értékelésénél. Továbbá áttekintjük a regionális és mikroregionális stratégiákkal és akciótervekkel kapcsolatos európai, nemzeti és regionális támogatóprogramokat, majd elemezzük és kiértékeljük azokat. A tanulmány harmadik részében pedig az adott időszakban realizált projektek analízisére és értékelésére fektetjük a hangsúlyt, a teljesítménymutatók, a munkanélküliségre gyakorolt hatás, a GDP, valamint egyéb, az EU által követett mutatók figyelembevételével.

A tanulmányban kitérünk arra is, hogy milyen alapelvek és célok érdekében hozták létre az Új Magyarország Fejlesztési Tervet és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot. Ezen belül szemlélítjük a kistérségben működő szervezetek helyzetének javítására szánt Operatív Programok pályázatainak lehetőségeit és azt, hogy hogyan éltek a szervezetek ezekkel a lehetőségekkel. Megvizsgáljuk azokat a lehetséges buktatókat, amik eltántoríthatják a szervezeteket a pályázatokon való részvételtől.

A későbbiekben, kutatásaink során megpróbáljuk az önkormányzati szektor oldaláról közelíteni a problémát. Célunk azt vizsgálni, mennyire nyújt valós segítséget számukra a jelenlegi rendszer, mennyire ismerik a kínálgató lehetőségeket és mennyire tudnak élni azokkal. Azt is kutatjuk, hogy azok az önkormányzatok, akik már részesültek uniós támogatásban, mennyire elégedettek a pályázati rendszerrel, elérték-e céljukat, javított-e helyzetükön az általuk kapott támogatás. A szóban forgó önkormányzatok között vannak olyanok, akik mindössze egyszer pályáztak uniós támogatásokra. Valószínűsítjük, hogy ennek sokféle oka van, megpróbálunk kitérni azon lehetséges okokra, melyek a rendszer megváltoztatásával vagy a tájékoztatás bővítésével javíthatóak lennének.

Azt gondoljuk, Magyarországon az is fontos, hogy kikerüljünk abból a gondolati mókuskerekéből, amit az állandó pesszimizmus és a vélt, illetve valós problémákból adódó elkeseredettség okoz. Ennek kapcsán vizsgáljuk a különböző tévhiteket és félreértéseket, amik a pályázástól való távolmaradáshoz vezetnek. E gondolat fontosságát szeretnénk hangsúlyozni az alábbi mottóval: *„A világ, amit teremtettünk, a gondolkodásunk eredménye; nem lehet megváltoztatni gondolkodásunk megváltoztatása nélkül.” (Albert Einstein)*

A Sajóvölgyi Tájszépítő Egyesületet - Hét, Gömörszőlős, Kelemér, Királd, Sajónémeti, Sajómercse, Sajópüspöki, Sajóvelezd - alapító települési önkormányzatok elsődleges célja a létrehozott értékek megőrzése, ezáltal a lakosság közérzetének, a település megtartó képességének és turisztikai vonzerejének növelése, a települések közötti kapcsolat erősítése, a közös érdekek érvényesítése, a közös célok megvalósítása. A kellemes környezet kialakításával a községek szabadidős, és kulturális programlehetőségeihez megfelelő helyszín biztosítása, a falusi turizmus lehetőségének bővítése, a környezeti károkat fokozó illegális szemételepek felszámolása. A célok megvalósításához szükséges források elsődlegesen pályázati úton történő elnyerése, ehhez pályázatok készítése. A települések falusi, turisztikai, szabadidős valamint kulturális életének kialakítása, a meglévő kezdeményezések támogatása, ezáltal főként a községek fiataljainak elvándorlásának csökkentése, lehetőség biztosítása a térségi

hagyományörzésnek, a lovas-turizmus megteremtésének, a fiatalok kulturált szórakozása, tömegsport igényének biztosítása.

A Földön járva című tanulmány a HUSK/1101/1.5.1/0218 „Közös tervezés a Sajó-völgy jövőjéről” című projekt keretében készült.

A projekt fő célja a Sajó menti régió községeinek, gazdasági versenyképességének, valamint szociális és kulturális összetartásának növelése a határ mindkét oldalán, a kölcsönös együttműködés megerősítésével, továbbá a 2020-ig történő stratégiai tervezés és irányítás minőségi javításával. A projekt specifikus céljai:

1. A stratégiai dokumentáció, segédprogramok és megvalósított projektek minőségi értékelése valósan teljesített, mérhető teljesítménymutatók alapján.
2. A kapcsolódó tervezési dokumentáció minőségének javítása a területben rejlő lehetőségek kiaknázását is beleértve.
3. A közös integrált célok feldolgozásával és a projektmenedzsment kapacitásának megerősítésével felkészülni a 2014-es évre.
4. A nyilvánosság bevonása a határ menti területek integrált fejlesztésének támogatásába a partnerviszony megerősítése érdekében.

A fő és specifikus célok elérése közvetlen összefüggésben van a határ menti együttműködési program, specifikus céljaival, méghozzá az alábbi területeken:

1. Megerősített gazdasági versenyképesség a határ menti térségben;
2. A lakosok és társadalmi csoportok szociális és kulturális összetartásának növelése. Ezáltal a program céljainak elérése az előre meghatározott projektmutatók és várt eredmények segítségével egyenesen mérhetővé válnak.

A mindkét mikrorégiót kettészelő Sajó folyó jó okot szolgáltat a Sajó mikrorégió és a magyarországi Sajó menti települések közötti együttműködésre. A Sajó nem csak közös gondot jelent, hanem lehetőséget is szolgáltat a kölcsönös együttműködésre.

A partneri mikrorégiók Szlovákia és Magyarország legelmaradottabb területén (Gömör és Ózdi térségben) található, ahol a legégetőbb probléma a súlyos munkanélküliség, mely jelenleg

majdnem 25%-ra tehető. Ennek következtében mindkét mikrorégió prioritása a tartós munkahelyteremtés, s az ezzel összefüggő új fejlesztési impulzusok generálása. A tartós munkahelyteremtéshez feltétlenül szükséges a térség adottságait figyelembe vevő minőségi stratégiai tervezés, valamint a létező legszélesebb partnerkapcsolat kialakítása az állami és a magánszektor, köztük a civil és szakmai szervezetek részvételével. A határon átvívelő együttműködés legnagyobb akadálya a szegényes infrastruktúra, amely jelentősen korlátozza a külföldi befektetők érkezését és csökkenti a turizmus iránti érdeklődést.

A régió jelentős elmaradottsága okozza azt a negatív demográfiai jelenséget, mely a fiatal, képzett munkaerő külföldre vagy más, perspektivikusabb régiókba vándorlásával jár. Ezek a negatív jelenségek teljesen egyformák a határ mindkét oldalán, így ez a probléma csak az összes érintett szereplő összefogásával kezelhető. Az európai, nemzeti és regionális fejlesztési politika előkészítéséhez és végrehajtásához feltétlen szükséges az érintett felek közötti együttműködés és a partnerviszony kialakítása. A projekt teljes terjedelmében, összhangban van a legaktuálisabb európai dokumentumokkal. A jövőt az EU az Európa 2020 stratégiájában vázolta, melyben 14 prioritást szabott meg, melyből az egyes tagállamok szabadon választhatnak. A szlovákiai és magyar régióknak igényeik szerint kell kiválasztaniuk a 14 prioritásból a számunkra legfontosabbakat. 2011 júniusában az Európai Bizottság bemutatta az Európa 2020 költségvetési tervezetét, valamint kohéziós politikáját. A javasolt költségvetés az elkövetkezendő évekre is jelentős anyagi forrást különít el.

A projekt naprakészen reagál minden szintű fejlesztési stratégiára. Európai szinten az Európa 2020 fejlesztési stratégia prioritásaival van összhangban. A projekt Az Európai Unió Duna Régió Stratégiája cselekvési tervének szükségleteit és céljait alkalmazza a helyi viszonyokra a határ mindkét oldalán. A projekt továbbá összhangban van a Besztercebányai Kerületi Önkormányzat Gazdasági és Szociális Fejlesztésének Programjával, amelyet az önkormányzat támogató levele is tanúsít, így teret biztosít a mikrorégió és a kerületi önkormányzat további együttműködésére.

A projekt az Ózdi Kistérségben található Sajó-völgye Mikrorégió Gazdasági és Szociális Fejlesztési Projektjében meghatározott feladatokat is tartalmazza. Szem előtt tartja a kistérségi foglalkoztatás- és gazdaságfejlesztési stratégiában meghatározott célokat, úgymint újonnan betelepülő vállalkozások támogatása, átképzési, továbbképzési struktúra összehangolása a munkaerő piaci igényekkel, a megújuló energia iparágban működő vállalkozásokkal.

A Sajó-völgyi Tájszépítő Egyesület alapító településein túl jelen tanulmány kiterjed Bánrévére, Serényfalvára, valamint Putnokra is. A kistérségi önkormányzatok helyzetének bemutatásakor vizsgáljuk azokat a körülményeket, amik valós problémát jelentenek napjainkban, ám kellő türelemmel és a külső segítség jó kiaknázásával nagyban javíthatók. A tanulmány végén összegezzük kutatásaink, elemzésünk eredményét és lehetséges megoldásokat szeretnénk felvetni a feltárt problémákra.

Mivel már évek óta valósítunk meg pályázatokat, szeretnénk felhasználni a korábban szerzett tapasztalatainkat, eredményeinket és napi munkánk során kipróbálni a lehetséges megoldásokat, amennyire ezt tevékenységünk keretei engedik. Célunk, hogy a tanulmánnyal mások, és saját magunk számára is világosabbá tegyük e szakterület jelenleg hazánkban fennálló helyzetét és azokat a célokat, amik felé a közeljövőben haladnunk érdemes.

I. HELYZETÉRTÉKELÉS, SAJÓ-VÖLGYI MIKROTÉRSÉG BEMUTATÁSA

Az Ózdi kistérség Borsod – Abaúj – Zemplén megye központjától, Miskolctól mintegy 50 kilométerre északnyugati irányban fekszik, határa több helyen megyehatár is. Területe 550 km², Borsod-Abaúj-Zemplén megye területének 7,6%-a, ahol a megye lakosságának 10%-a él.

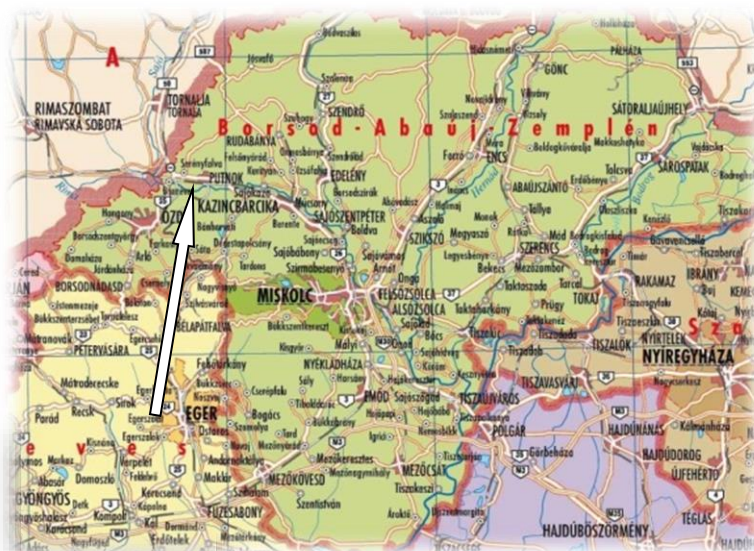
A megye 15 kistérsége közül a negyedik legnagyobb területű és a második legnépesebb térsége.

Ezt a területet a természeti szépségek gazdagsága, és ami ennél még fontosabb, a természet viszonylagos érintetlensége jellemzi. A térség strukturálisan az itt folyó patakok völgyeinek vonalán szerveződött. Így a méreteinél fogva is centrum szerepet betöltő Ózdról kiindulva négy kisebb településláncot találunk (**Sajó-völgy**, Hangony-völgy, Nádasd-völgy, Hegyhát).

természeti és kulturális értékek kihasználatlansága is jelez.

A települések többségén a foglalkoztatásban kiemelkedően fontos szerepet töltenek be az önkormányzati intézmények, elsősorban az önkormányzati társulási hivatalok, az iskolák és óvodák. Főleg a kis lakónépséggel rendelkező településekre érvényes ez, ahol egyébként is

nagyon kevés a munkahely. A kis falvakban a szellemi foglalkozás betöltésére szinte csak ezekben a közigazgatási egységekben van lehetőség.

A települések jellemzően a völgyekben jöttek létre. A Sajó-völgy térségi szakaszának legnagyobb települése Putnok városa, itt találjuk még Hét, Bánréve, Sajópüspöki, Sajónémeti és Sajóvelezd községeket is. A bal parti domságban alakultak ki a népi építészet emlékeit megőrző Gömörszőlős, Kelemér és Serényfalva községek.

Bánréve

Bánréve község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Ózdi kistérségben, a Sajó völgyében a szlovák határ mentén terül el, Ózdtól 15 kilométerre, Miskolctól 40 kilométerre északnyugatra. 2007 decemberéig határátkelőhely működött Szlovákia felé. Neve a *bán* méltóságnév és a *rév* átkelőhely főnév birtokos személyragú alakjának az összetétele.

A Sajó bal partjától mintegy egy kilométerre fekvő település a folyó kavicsos, hordalékos teraszain alakult ki. Határának tetemes része árterület, amelyet elsősorban rétnek és legelőnek hasznosítanak. Az erdő aránya igen kicsi.

Bánréve község - a 2014-es települési statisztika szerint – 663 ha területen fekszik, lakosságszáma 1331 fő. A községben óvoda és 8 osztályos általános iskola működik, ahová a környező kisebb településekről is járnak gyerekek.

A településen 97 %-os kiépítettségű a vezetékes vízhálózat, továbbá vezetékes gáz, villany, telefon- és kábeltelevíziós hálózat is üzemel. A község 99%-ban pormentes, aszfaltozott úthálózattal rendelkezik, kommunális hulladékszállítása megoldott.

Nevezetességei:

Az 1928-ban épült **római katolikus templom**, melyet a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére szenteltek fel. Az 1926-ban épült református templom, továbbá 1850 körül épült fel a Vay-Serényi kastély, amely műemlék jelleggel jelenleg óvodaként működik. A második világháború alatt a községben súlyos károk keletkeztek, az áldozatok emlékére **Hősi Emlékmű** őrzi.

Bánréve község foglalkoztatási helyzetét alapvetően az határozta és határozza meg, hogy több lábon állt. Ebből az következik, hogy az ún. nehézipar válsága csak részben érintette a

települést. Igaz jelentős számban voltak azok, akik az Ózdi Kohászati Üzemeknél dolgoztak, de az utódüzeménél is maradtak alkalmazottak, és egyéb munkahelyeken is elhelyezkedtek.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy elsősorban az alacsony szakképzettségűek váltak munkanélkülivé. Ettől függetlenül megállapíthatjuk, hogy a település ebben a viszonylatban jobb helyzetben van, mint a környező községek, a 2014-es adatok alapján 26 vállalkozás is működik.

GömörSZőlős

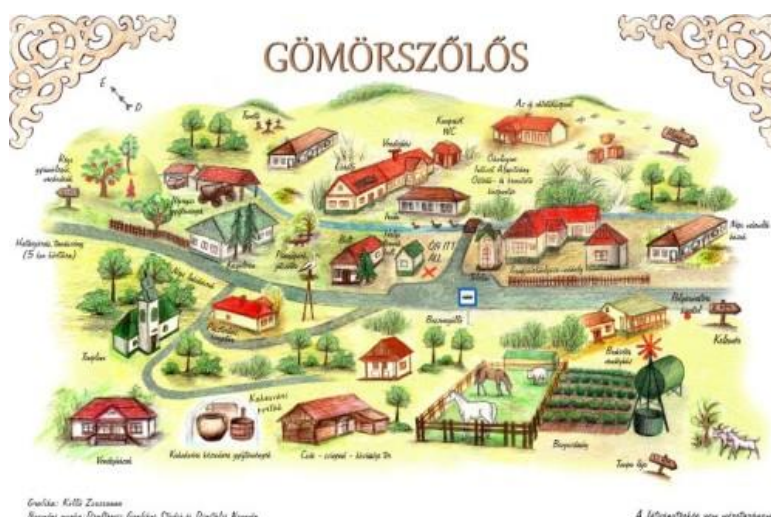
GömörSZőlős Borsod-Abaúj-Zemplén megye északnyugati részén, a magyar-szlovák határ mentén fekszik idillikus természeti környezetben. A fő közlekedési útvonalaktól távol esik, a Putnok-Aggtelek útvonalon haladva Kelemérből 2 km-es bekötőúttal érhető el. Az első okleveles említése 1232-ből való. A település régi neve Poszoba volt, 1904-től a hajdani szőlőkultúra emlékeként lett GömörSZőlős, s így egyben az egyetlen községünk, amely őrzi a történelmi Gömör megye nevét. A lakosság hosszú ideig szinte teljes egészében mezőgazdaságból és állattartásból élt, önálló gazdálkodást folytatott.

A környék ipari városainak fejlesztése nyomán a fiatal munkaképes lakosság nagy része elköltözött a településről, ennek következtében a lélekszáma mára 100 fő alá csökkent, 2014-es adatok szerint jelenleg 75 fő. A mezőgazdaság és az állattartás már csak néhány családnál jelent kiegészítő jövedelemforrást. A hagyományos életforma megszűnőben van, de számos régi lakóháza, gazdasági épülete fennmaradt, amelyek ma is meghatározói a településképeknek.

A falu kis lélekszáma ellenére a térség kulturális életében régóta fontos szerepet tölt be. Az itt élők ragaszkodnak lakóhelyükhöz, múltjukhoz. Több mint 50 éve működik itt a Tompa Mihály nevét viselő hagyományápoló kulturális egyesület, amelynek tagjai a faluban több néprajzi és képzőművészeti gyűjteményt létesítettek és működtetnek.

A községben 1993 óta dolgozik a miskolci székhelyű Ökológiai Intézet helyi csoportja, akik elindítottak egy falufejlesztési programot „GömörSZőlős – egy fenntartható falu” címmel.

Az intézet munkatársai a falu program kapcsán számos régi épületet újíttattak föl, ösztönzik a hagyományos életforma követését, a népi kismesterségek és népi hagyományok fenntartását, gyapjúkártoló műhelyt létesítettek, segítik a turizmus szervezését.

Az újonnan épült oktatási központjukban csoportokat fogadnak, számukra szemléletformáló és szabadidős programokat szerveznek a fenntartható életmód és ökológikus gondolkodás szellemében. A falut az itt folyó tevékenység kapcsán ökofaluként tartják számon.

Hét

Hét község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Ózdi kistérségben, a Sajó bal oldalán, Ózdtól 15 km távolságra, Miskolctól 45 kilométerre északnyugatra, a 26-os út mentén, Serényfalvával szemben fekszik. A községet átszeli a Keleméri-patak, ide települtek be, mivel ez kedvező életlehetőségeket teremtett a falu lakói számára. A lakott területtől mintegy 500 méterre pedig a Sajó folyó kanyarog, melyek vizeik és környezetük ritka élővilágával a Natura2000-es védett területek listájára is felkerültek.

Hét régi kismemesi község, a krónikák először 1427-ben említik. Ekkor a Héthy család lakhelyeként szerepelt, de a falu jóval korábbi eredetű. A helyi mondák szerint a tatárjárás elől hét család menekült a helyi lápos vidékre és ők alapították a települést. Az 1600-as évek végére a nemesség is teljesen elszegényedett. 1696-ban Hét teljesen üresen állt, nemessége is elmenekült. 1784-ben az első népszámlálás alkalmával a 42 házában 54 család lakott, az összes népesség 263 fő volt. Lakossága lassan növekedett, de 1980-ra már elérte a 722 főt. Sajnos azóta újra csökkenő tendencia jellemző, jelenleg, 2014-ben 514 fő.

Hét község két részből áll: ófaluból és újfaluból. Ez a két településrész több mint egy kilométerre van egymástól. A belső településrészen nem működik kereskedelmi egység, itt található azonban az Önkormányzat épülete, az Orvosi rendelő, a Posta, a Művelődési ház, az Községi Szintér, a Teleház, és a lakosok többsége templom több mint 200 évvel ezelőtt épült. **A falu lakóháza 1897-ben**

A nagy növekedésnek az oka folyamatosan gyárak és a termelészövetkezet mely jobb módot és biztosított az emberek tejüzem, Egyetértést Mg tsz, Ózdi Kohászati üzemek.

Könyvtár, a Templom is. A református, a 200 éve, 1787-
legrégebbi épült.

népesség volt a létrejövő üzemek,

megalakulása, megélhetést számára. Így pl.

A mezőgazdaság nagy változásokon ment keresztül, a földművelés régi formája a nagyüzemi gazdálkodás létrejöttével fokozatosan háttérbe szorult. Később azonban a lakosság a kedvező talajviszonyokat kihasználva újra folytatott mezőgazdasági termelést. A terület talaja döntően barna erdőtalaj, az éghajlat pedig a mérsékelt nedves típusához közelít.

A község a két világháború között a dinnyetermesztésről, majd - szinte még a mai napig - a káposztatermelésről volt híres, ez jelenleg is sokaknak nyújt megélhetést, illetve jövedelemkiegészítést. Vállalkozó nem sok van a községben, ők kb. 10 embernek tudnak munkát biztosítani.

A község lakosságának száma sajnos folyamatosan csökken az 1980-as évek óta, de legfőképpen az 1990-es évek elejétől. Ennek az oka a nagymértékű munkanélküliség, mivel sorban zárják be az üzemeket, gyárakat. A környező településeken működő gyárak sok embernek biztosították a megélhetést, így pl. putnoki bánya, fonoda, ózdi kohászat, stb. A fiatalok családjuktól távol keresnek munkahelyet.

A község a rendszerváltásig a putnoki nagyközségi tanácshoz tartozott. Fokozott fejlődés csak ezután jellemzi a falut, az emberek életét megkönnyítve kiépült a vízvezeték, a telefonhálózat, a gázrendszer és az utak burkolása. Óvoda nem épült a faluban, a kisgyermek Serényfalvára járnak. A négyosztályos iskola összevont osztályokban két pedagógussal biztosította a tanulást, de 2002-ben bezárásra került a gyermeklétszám nagyfokú csökkenése miatt. Így a szülők Putnokra, Serényfalvára, illetve Bánrévére viszik a tanulókat.

A község nevezetessége, amellyel, hogy pihenőhely, a rendezett kellemes lehetőséget sátorozásra kemping még rendelkezésre.

legfőbb a **heti tó**, ami remek horgász- és szabadtéri színpadán programokkal kapcsolódási nyújt. A tó környéke ideális, bár kiépített nem áll

Kelemér

Kelemér község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Ózdi kistérségben. A Sajó-völgyétől északra, Putnoktól 9 kilométerre, Miskolctól közúton 51 kilométerre, a Keleméri-patak völgyében helyezkedik el.

A település az Árpád-kor óta létezik, először 1232-ben említik. 1332-ben *Kaleuer* alakban fordul elő. A tatárjárás után vár épült a környéken, de a 14. században már romként említik. A török időkben elnéptelenedett, de újra benépesült.

Tompa Mihály a szabadságharc bukása utáni időkben két évig élt a községben, mint a falu lelkésze. A költő barátja volt Petőfi Sándornak és Arany Jánosnak is. Itt tartózkodása idején írta a szabadságharc bukása utáni időkben, az önkényuralom idején allegorikus, szabadság és függetlenség eszményét hirdető verseit, többnyire Rémm Elek álnéven, ami a Kelemér szó visszafelé olvasva.

A legmagasabb pontja a 380 méter tengerszint feletti magasságú Piroska hegy, mely erdővel borított terület. Az erdő nagy része magán és állami tulajdonban van. A legelő, rét és zárt kert 300 hektár terület önkormányzati tulajdon.

A falu főterén a dombon, a kis község legszebb pontján emelkedik a megragadó **épületegyüttes: a középkori templom, a református parókia, Tompa Mihály emlékmúzeumaként** megbecsült egykori káplánlak és a református iskola.

A templomdomb alatt húzódó, valaha jobbágy és zsellérek lakta faluban áll néhány olyan ház, melyek megőrizték a népi építészet igen szép stílusát. A községben még láthatók a századforduló után épület díszes fatornácos házak. A fűrészszel kimunkált díszítő motívumkincs, formagazdagsága a keleméri ácsmesterek kezemunkájáról és képzelőerejéről tanúskodik.

A településen kiépített: víz, szennyvíz, vezetékes gáz, villany, telefon- és kábeltelvíziós hálózat üzemel. A község pormentes úthálózattal rendelkezik. A kommunális hulladékszállítás megoldott. A 2001-es népszámláláskor a település lakosságának 85%-a magyar, 15%-a cigánynemzetiségűnek

vallotta magát.

A településen a munkanélküliek száma nagyon magas jóval az országos átlag fölött van. Megszűntek a nagyüzemek (Ózdi üzem), Putnoki bánya bezárása, mezőgazdasági üzemek bezárása. A településen működik a Carbosint Kft. műszén kefe üzem. 1994-ig 90-100 fős létszámmal működött. 1994 utáni években leépült, 2006-ban 26-30 fős létszámot foglalkoztatnak. A lakosság átlag jövedelme az országos átlag alatt van.

A jövedelem kiesést a lakosság egy része erdei termékek gyűjtésével pótolja (gomba, makk, kőkény, csipkebogyó). Sajnos ez idényjellegű. Nagyon kevesen foglalkoznak mezőgazdasági termesztéssel.

A lakosság nagy része szociális segélyből él. A lakosság száma 1949-ben volt a legmagasabb 800 fő. Az 1785 évhez viszonyítva 235 %-kal nőtt. 1949-től a lakosság létszáma csökkent 1990-ig. 1990-től nőtt a népesség, azonban az elmúlt évekhez képest újra alacsonyabb a létszám, jelenleg 513 fő.

A természetet kedvelők Kelemérről remek gyalogsétát tehetnek a község határában elterülő Nagy és Kis-**Mohos-Tavakhoz** és a Mohosvárhoz. Az út mentén tábla hirdeti "védett terület".

A falu népesség megtartó ereje az idegenforgalom, a falusi turizmus fejlesztésével érhető el. Az idegenforgalom fejlesztésének adottságai benne rejlenek a Borsodi dombság és az Aggteleki Karszt között fekvő települések mindegyikében, így Kelemér községben is.

A szép tölgy, cser, fenyő, rezgőnyárfákkal borított erdők és a hagyományos képet mutató régi tornácos házaival, gyönyörű földrajzi fekvésével, természeti szépségével, gazdag növény és állatvilágával, a természet csendjével, a jó levegő és vendégszeretetével ide varázsolja a pihenni vágyókat.

Királd

Királd község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a volt Ózdi kistérségben, jelenleg a Putnoki járásban. Miskolctól közúton kb. 40 kilométerre északnyugatra, Ózdtól 10 kilométerre keletre található. Az Upponyi-hegység északi nyúlványaira épült, a Sajóba torkolló Királd-patak völgyében.

A község állandó lakosainak a száma az 1970-es években volt a legmagasabb, ekkor elérte az 1500 főt. Az 1960-as évek végén, 1970-es évek elején nagy fejlődésen ment keresztül a környék, köztük Királd is. A helyi termelő bányász üzem nemcsak Királd lakosságának adott munkahelyet, hanem a környéken

élő embereknek is (Sajómercse, Uppony, Borsodbóta, Sáta, Nekézseny). A település lassan elkezdett fejlődni, és ezt a 19. században megnyitott és fokozatosan kiépített szénbányája jelentősen elősegítette.

A 20. században a település területe tovább bővült, hozzátartozott Cséptelek és Petőfi telep is. A község foglalkoztatottsági helyzetét alapvetően a **Helyi Bányáüzem**, valamint az Ózdi Kohászati Üzemek határozták meg. Az 1980-as évek végén megkezdődött a kohászati létszámleépítés, a bányáüzem fokozatos leépítése, majd a 2000-ben történő bezárása a munkanélküliek számának jelentős növekedéséhez vezetett.

A bánya felszámolásával jelentős munkalehetőség szűnt meg a faluban. Ez sajnos hátráltatni kezdte a települést, annak ellenére, hogy rögtön próbáltak új munkalehetőségeket teremteni.

Megállapítható, hogy a munkanélküliek száma az elmúlt években átlagosan stagnáló, időszakosan jelentősen ingadozik. Szerepe van ebben a településen megvalósításra kerülő közcélú és közhasznú, valamint az egyéb támogatásokkal megvalósított programoknak, amikor a foglalkoztatottak arányában csökkent a munkanélküliek száma.

Nemek közötti összehasonlításban a regisztrált munkanélküliek esetében a férfiak alkotják a munkanélküliek többségét. Szerepe van ebben annak is, hogy a nők többsége háztartásbeliként nem regisztráltja magát. A 2014-es adatok szerint 873 fő Királd lakosságának száma.

Több éves kapcsolat van a községnek a Szlovákiában lévő, többségében magyarul beszélő Sajószentkirály településsel. Kapcsolatuk alapvetően sport rendezvények közös megrendezésére korlátozódik, de több alkalommal történt meg az önkormányzati képviselő testületek kölcsönös látogatása, tapasztalatcseréje. A település Képviselő-testülete 2000-ben a település önkormányzatával ünnepélyes keretek között testvér települési megállapodást írt alá.

A falu egyetlen nevezetessége a **római katolikus templom**, melyet 1826-ban az egri szeminárium építtetett késő barokk stílusban. A korábbi fatemplomból származó, 1768-ban készült oltárképet erősen átfestették.

A természet kedvelőinek is érdemes Királdot felkeresni. A falu erdők között fekszik, melyekben egyaránt érdemes vadászni, gombászni, vagy csak egyszerűen sétálni. Jelzés nélküli turistaút köti össze a környező településekkel.

Putnok

Borsod-Abaúj-Zemplén megye északnyugati részén helyezkedik el, a Sajó bal partján. Északi határa a Putnoki-dombság tagolt felszíni területére is kiterjed. Miskolctól 40 km-re (26-os főút), Ózdtól 20 km távolságra van közúton.

Nagy valószínűséggel szláv eredetű, és *utast*, *útmenti-t* jelent. Más forrás szerint a magyar királyi szőlőművelők felügyelőjének, a „puttonnok”-nak a nevéből is származhat. Ez tűnik valószínűbbnek, mivel ez a legészakibb terület, mely szőlőművelésre alkalmas.

A 19. században a Serényi grófok birtokaként a város fejlődött, kulturális intézményeket alapítottak, ennek ellenére 1881-ben Putnok elveszítette városi rangját. A trianoni békeszerződést követően a kettészakított Gömör és Kishont vármegye Magyarországnál maradt részének székhelye lett 1920 és 1923 között, akkor azonban a megyetöredék kis mérete miatt Borsod, Gömör és Kishont vármegye része lett. A 2001-es népszámláláskor a település lakosságának 91%-a magyar, 9%-a cigány nemzetiségűnek vallotta magát. A 2014-es adatok szerint lakosságszáma 7070 fő.

A második világháború utáni években Putnok folyamatosan veszített jelentőségéből, szerepét több értelemben is Ózd és Kazincbarcika vette át, 1989. március 1-jén azonban újra várossá nyilvánították. A rendszerváltás után sikerült ismét fejleszteni a várost, sor került a gáz bevezetésére, folytatódik a közművesítés, az iskolákban színvonalas oktatás folyik, mezőgazdasági mintafarm létesült, pezseg a kulturális és közélet.

Putnok gazdaságföldrajzi helyzete révén, Gömör dél-keleti kapujaként az elmúlt évszázadokban jelentős településsé vált. Közhivatali, oktatási - közművelődési intézményei, ipara és kereskedelme, kézműipara és vásártartása, de döntően mező-, szőlő- és erdőgazdasága miatt a Miskolc – Rimaszombat, illetve az Eger – Rozsnyó városokkal határolható és jellemezhető térségben fontos szerepet töltött be. Vonzáskörzetének a Gömör tájegységként meghatározott települések tekinthetőek, amit több célzott együttműködés is megerősít.

Putnok és térsége az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozik. Putnok közigazgatási területét is érintő, a helyi természeti védelem alatt álló területeken kívül országosan védett természetvédelmi területek is találhatóak.

A rendszerváltást követően az ózdi kohászat, valamint a putnoki bányászat leépülése rendkívül kedvezőtlen hatásokat eredményezett Putnokon, mely elsősorban a munkanélküliség jelentős növekedésében mutatkozott meg. Bár a bányabezárás után a meglévő műszaki felszereltségre és a személyi állományra alapozva jó piacképességi mutatókkal rendelkező vállalkozások jöttek létre, de ez a fenti problémát csak részben oldotta meg, nem tudta teljes egészében felszívni a felszabaduló, specializált munkaerő teljes egészét.

Még napjainkban is jellemző az országos átlagot meghaladó munkanélküliség mellett az a jelenség, hogy a lakosság meghatározó része a térségen kívüli településeken napi ingázásokat, vagy tartós távolmaradást vállalva szereznek munkát. (Jellemző a környező nagyvárosok iparvállalatainak multinacionális vállalatainak a munkaerő felszívása – GE, Saia Burges, BorsodChem)

A város gazdasági életében is fontos szerepet játszik a minden évben megrendezésre kerülő **Gömör-Expo** rendezvénysorozat. A Szlovák-Magyar Kiállítás és Vásár elsősorban a 2000-ben megalakult Sajó-Rima Eurorégió gazdaságára és piacára épül, ahol Gömör térség gazdasági kirakatát kívánja megteremteni.

Az Eurorégió létrehozásának, illetve az alapító okiratban részletesen kidolgozott feladatoknak a tartalmi lényege a térség gazdasági, idegenforgalmi, kulturális, infrastrukturális fejlesztése, a lakosság életkörülményeinek javítása és a környezetvédelem. A Sajó-Rima Eurorégió 432 településén (279 szlovák, 153 magyar) közel 1 millió ember él. A rendezvény fő célkitűzése, hogy lehetőséget nyújtson a régió cégeinek, vállalkozásainak a gazdasági és kereskedelmi vérkeringésbe való bekapcsolódására, hazai és nemzetközi viszonylatban.

Sajómercse

A község Borsod-Abaúj-Zemplén megye nyugati részén, Ózdtól északkeletre helyezkedik el, a Borsodbótát Putnokkal összekötő közút mentén. Meglehetősen elzárt település, a nagyobb forgalmú utaktól viszonylag távol. Határában halad el a Putnok–Eger vasútvonal, ennek ellenére vasútállomása nincs. A község az Upponyi-hegység északi részén alacsony hegyvonulatok közé zárva, a Királd-patakon át, a Sajóba ömlő Mercsei-patak völgyében épült fel. Felszínét döntően felső miocén (földtörténeti kor) riolittufa fedi, hasznosítható nyersanyaga a barnaszén, területén jelentős az erdők aránya.

Neve 1330-ban szerepel először írásos formában, amikor Kilit egri püspök a bélháromkúti apátságnak adja birtokként. A 16–17. században világi birtokosai is vannak, de 1700-tól az egri szemináriumé lett. 1735-ig plébánia központ is, utána viszont Sajónémeti lett a plébánia központja, Sajómercse pedig filia (leányegyház) lett.

Temploma már a középkorban is volt, de 1778/1779-ben újat kellett építeni. A Királdi-patak vizére építve az 1800-as években működött egy vízimalom, egyházi urasági tulajdonban. Ezt Czimer József megvásárolta és 1933-ban átépítette hengermalommá, amely 1949-ig működött. Az épület ma is megvan, korábban ipari műemléki védelem alatt állt. Tulajdonosáról Czimermalomnak nevezik.

A falu nevezetességei közé tartozik az Upponyi-hegység északi lejtőjén található, mára már elpusztult vár. A település központjától kb. két kilométerre délkeletre fekszik a Várhegynek vagy Koloska-tetőnek nevezett 378 méter magas kiemelkedésen. A várról a fennmaradt oklevelek nem tesznek említést. Első említése csak 1864-ből származik. Területén korongolt, benyomott egyenesekkel díszített kerámiatöredékek kerültek elő, ám ezek elegendők a maradványok datálásához.

Nemzetiségét tekintve a faluról nincsenek olyan adatok, hogy magyaron kívül valaha is másnak vallotta volna magát az itteni közösség. A világháborúk idején 4 fő zsidó is élt a településen, akik kereskedők voltak, azonban a deportálásoknak áldozatul estek. A mai helyzet a mindenkorinak teljesen megfelelő, mindössze elenyésző számú, az utóbbi két évtizedben betelepült cigány család gazdagítja a falu etnikai palettáját.

A lélekszám a falu írott történelme során szinte mindig 200-600 fő között ingadozott, attól függően, hogy éppen ki és hogyan sanyargatta az országot és milyen megélhetést helyezett kilátásba az itteniek számára. A lélekszám jelenleg (2014 januári adat szerint) mintegy 245 fő.

Sajónémeti

Sajónémeti község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Ózdi kistérségben. A Sajó és a Hangony-patak találkozásánál fekszik, a megye északnyugati részén, Ózdtól 12 km távolságra északi irányban.

Neve német település emlékét őrzi. A község neve először 1219-ben fordul elő Nemhy néven, a Vári Regestumban. A 13. században Nynti, Nymthy, Nemti nevet találunk. 1413-ban már Nemethy, s a 15. századtól már mint Sajónémeti szerepel. Önálló pallosjoggal bíró település volt.

Fényes Elek írja Sajónémeti ismertetésénél: „A helység felett egy magas hegyen, melyet a lakosok Óvár-hegységnek neveznek, van egy régi huszita váromladék. A néprege mondja, hogy Hunyadi Mátyás is e várban tanyázott. Ezen várnak helyén Pyrker János László, egri patriarcha érsek egy keresztet állíttatott.”

Gömör vármegye történetében olvashatjuk, hogy a csehek elfoglalták Sajónémeti várát, s onnan csak 1459-ben sikerült kiverni őket. A várat Mátyás parancsára utána földig rombolták. A temető helyén állt Mátyás vadászkastélya, aminek köveit később a sajópüspöki templom építéséhez hozták el. Eger török megszállása után a török kirabolta és elpusztította a falut 1556-ban. Később azonban ismét benépesült.

A templomot 1729-ben újjáépítették barokk stílusban, a homlokzat előtti fatoronnyal. 1861. április 17-én ismét tűzvész pusztított a faluban. A templomot 1867-ben építették újjá. Tornyában 3 harang található, amiket 1923-ban öntöttek Sopronban. Az elődeit a harangoknak az első világháború idején, 1914-ben vitték el. A falu a háborúban elesett katonáknak **emlékművet** emelt 1937-ben. Alkotója: Kallós Ede szobrászművész. Később erre kerültek rá a második világháború elesett katonái, s polgári áldozatainak nevei, s az 1956-os forradalom áldozatainak nevei is. Sajónémeti 1991 óta önálló község.

A 2001-es népszámláláskor a település lakosságának 72%-a magyar, 28%-a cigány nemzetiségűnek vallotta magát. Lakosságszáma 2014-ben 539 fő.

Legfontosabb nevezetessége a **földvár**. A 19. század közepéről két kéziratot őrizte meg a vár helyét, mindkettő szőlőt tüntet fel közvetlenül a vár dombja mellett. 1864-ben az egész hegylanc neve alapján Aszui - várként emlegetik. Bártfai Szabó László egy 1640. évi leírás alapján a vár építését Giskrának tulajdonítja, aki miután Sajónémetiben már megépítette várát arra törekedett, hogy valahol Eger környékén újabb erősséget emeljen. A vár tudományos igényű feldolgozásával Dobosy László munkájában találkozunk első ízben. Összevetette a történelmi adatokat, és feltűnt neki, hogy azok hol kisebb földvárról, hol kisebb várról, hol pedig várkastélyról, kastélyról szólnak. Többszöri terepbejárása során kiderítette, hogy a földvár alatt fekvő temető teraszát Tündér-partnak nevezik, a mellette lévő területet Palotakertnek, a temető közepén pedig vastag falak vannak a föld alatt. Dobosy e helyen cserepeket is gyűjtött, amelyeket K. Végh Katalin 14. századi edénytöredékeknek határozott meg. „E két tényből bizonyítottam láttam, hogy a temető helyén középkori épület volt. Így már világossá vált előttem, hogy a szakirodalomban miért keveredik a földvár meghatározás kisebb várral, várkastéllyal. Az Óvárhegy múlt század eleji névhasználata is arra mutat, hogy lehetett egy másik, újabb vár is. Ezek figyelembevételével külön ismertetem a hegytetőn lévő földvárat és a temetőben lévő falmaradványokat.”

A XX. században a mezőgazdasági termelésen kívül az Ózdi Kohászati Üzemek adott munkát a falu lakóinak, a kohászat leépülésével azonban megszűnt ez a munkalehetőség. Sok a munkanélküli, a fiatalok igyekeznek elköltözni, mivel helyben semmilyen munkalehetőség sincs. Az önkormányzat igyekszik munkaalkalmat teremteni, így került sor több épület felújítására is.

Sajópüspöki

A község a Szlovák Köztársaság államhatára mellett, a Sajó folyó jobb partján, Ózdtól alig 10 kilométerre található. A Bánrévéről Ózd felé haladó 25-ös főúton érhető el. Vasútvonal nem érinti, a legközelebbi vasútállomás a bánrévei.

A korábban csak Püspöki elnevezés a község egyházi földesurára utal. A név a településsel együtt, a föld adományozása után keletkezhetett, nem később a XII. század közepétől. Régen is szokásos volt, de 1904-től hivatalos a Sajópüspöki megnevezés. A tatár és a török pusztítását is viszonylag hamar kiheverte, mert élvezte az esztergomi érseki helyek kiváltságait, lakosai sehol az országban nem fizettek vámot. A XVIII. században megindult katolikus újraéledés központja a délgömri területen Sajópüspöki és Szentsimon volt.

A ózdi vasgár tulajdonosai szorgalmazták a Püspöki–Bánréve közötti út kiépítését, mert a Sajón csak réven lehetett átkelni. A híd 1846. június elejére készült el. A trianoni békeszerződés az ország határát Sajópüspöki nyugati határa közelében szabta meg, a község elvesztette területének 15%-át. 1945 után a lakosság egy része, a környező ipar vonzereje miatt foglalkozást váltott.

A község 1969-ben elveszítette önállóságát, Bánrévéhez csatolták, majd 1991-ben újra saját önkormányzattal bíró község lett.

Jelenleg lakossága főként növénytermesztéssel foglalkozik, a térség városait látja el kertészeti termékekkel. Az ózdi kohászat leépítése az itteni lakosságot is érzékenyen érintette és munkanélküliséget idézett elő. A társas vállalkozásokat a mezőgazdaságban egy kft. és egy szövetkezet, a kereskedelemben egy Gm, a szolgáltatásban három nonprofit szervezet képviseli. Egyéni vállalkozóként mindössze két kisiparos tevékenykedik Sajópüspökiben.

A 2001-es népszámláláskor a település lakosságának 97%-a magyar, 3%-a cigánynemzetiségűnek vallotta magát. A 2014-es adatok szerint 538 fő a jelenlegi lakosszám.

Népi mesterségek, népszokások nem maradtak fenn, a közeli kohászati üzemek elvonták a lakosságot a községből. A népesség egy része még mindig Ózdra és Kazincbarcikára jár dolgozni, de a kohászat leépítése az itteni lakosságot is érzékenyen érintette és munkanélküliséget okozott. Az önkormányzat és a helyi tsz foglalkoztat nagyobb létszámot, a lakosság elég nagy része él növénytermesztésből, a térség városait látják el kertészeti termékekkel.

Sajóvelezd

Sajóvelezd Borsod- Abaúj- Zemplén megye Szlovák határa mellett, a történelmi Gömör megye határán, a Sajó folyó jobb partján, a hangulatos kisváros, Putnok gazdasági, kulturális vonzáskörzetében fekszik. Miskolctól 40, Kazincbarcika, Ózd városoktól 20-20 kilométerre elterülő község az Upponyi-hegység északi lejtőjének és a Sajó árterületének a találkozásánál, a sajómercsei és a királdi völgytől keletre található.

Sajóvelezd területe a tengerszint felett 166 méterre fekszik, a legmagasabb pontja 407 méter tengerszint feletti magasságú, mely erdővel borított terület. Természeti szépségében meghatározó, hogy a terület két jellegzetes egységre bontható: a Sajó folyó árterületén kialakult homokos, kavicsos üledékek egyenletesen feltöltött, kelet felé enyhén lejtő sík területre, valamint a hegység északi lejtőjéből álló agyagos, vályogos, tufás és homokköves hegyoldalra. A hegység alapközete általában a riolit és a riolittufa. Ezen kívül kisebb andezit lávafolyások és tufa foltok találhatók. Egyes helyeken kovással átitatott fatörzsek és famaradványok kerültek elő, amelyek a vulkanikus tevékenység idején a vulkáni porral betemetett erdőkből származnak.

Érdekes természeti jelenség Sajóvelezd - Bánhorváti határán a Damasa szakadék, amelynek alján, a jég nyáron is megmarad. Festői szépségű a sziklákon és a függőleges sziklafalakon felfutó borostyán, a sziklák között megkapaszkodó hatalmas bükkfák, a napos oldalakon díszlő kövirózsák látványa.

A Sajó árterületén lévő síkság és a hegység lejtőjének találkozása mezőgazdasági művelésre, míg a hegység nyugat-kelet lejtésű oldalai szőlő és gyümölcsstermesztésre kiválóan alkalmasak.

A településen kiépített: vezetékes ivóvíz, vezetékes gáz, villany, telefon- kábeltelevízió és internet hálózat üzemel. A község részben aszfaltozott úthálózattal rendelkezik. Hiányoznak a belterületi szilárd burkolatú utak a József Attila, Kilián, Mező Imre, Szabadság és Táncsics úton. A kommunális hulladékszállítás központosítottan megoldott. 2008. évben a szelektív hulladék gyűjtés is részben megvalósult gyűjtőzsákok alkalmazásával. Ennek kiegészítésére 2012. május 3. napján szelektív sziget kialakítására is sor került.

Sajóvelezden a különböző okok miatt bekövetkezett munkahelyek megszűnése következtében a munkanélküliek száma nagyon magas. / Ózdi üzemek, bányák bezárása, mezőgazdasági üzemek megszűnése stb. / Jelenleg a munkalehetőség a térségben nagyon korlátozott. A lakosság átlagjövedelme az országos átlag alatt van. A jövedelemkiesés egy részét a mezőgazdasági termelésből származó jövedelemmel pótolják. Elsősorban saját szükségletet

termelik meg, kisebb mértékben a felesleget piacon értékesítik. Hagyománya van a kertészeti kultúrák termesztésének / zöldségfélék stb /. A község lakosainak a száma évtizedek óta alig változik. A lakosságra az elvándorlás nem jellemző, mely az életkörülmények javításának köszönhető. A 2014-es adatok alapján jelenleg 823 fő.

Az Önkormányzat a település adottságait, gyönyörű földrajzi fekvését, természeti szépségekben, növény és állatvilágban gazdag értékeit kiaknázva, a falusi turizmus fejlesztésére törekszik, a foglalkoztatási gondok enyhítése, a falu népességmegtartása, illetve a lakosok számának növekedése érdekében.

A település önkormányzata, a múlt örökségéből fennmaradt kultúrákból táplálkozva, alkalmazkodva a mai gazdasági fejlődés diktálta követelményrendszerhez, tudatos gazdaságpolitikát folytatva,

ha lassan is, de folyamatosan biztosítja a település fejlődését.

Sajóvelezden 2008. augusztus 31. napjával az **általános iskolai oktatás** megszűnt. A 2008/2009-es tanévtől a sajóvelezdi általános iskolások a Péczeli Általános

Művelődési Központ Általános és Alapfokú Művészeti Iskolában Putnokon tanulnak.

Az óvodát a településen 1954-ben alapították, tehát több mint 50 éve működik. Épülete közel 100 éves, régi úri parasztház, melyhez hatalmas területű, vén diófákkal és fűzfával rendelkező udvar tartozik. Az óvoda programjában évek óta szerepel a néphagyományok őrzése, mely a pedagógiai program elfogadása óta hivatalosan is fontos szerepet tölt be a nevelésben.

Serényfalva

Serényfalva község Borsod-Abaúj-Zemplén megye északnyugati részén, a magyar-szlovák államhatár mentén fekszik, a 26-os főútról Putnok és Bánréve között leágazó, Aggtelekre vezető közút mellett. A község Putnoki-dombságban, alacsony átlagmagasságú területen, a Sajóba torkolló Keleméri-patak kiszélesedő völgyében épült fel.

Fekvésének köszönhetően rétegvizekkel jól ellátott. Éghajlata mérsékelt hűvös, mérsékelt nedves. Természetes növényzete a Sajó-völgyivel megegyező.

Jellemzőek a magas kórós társulások. Környezetében jelentős az erdők aránya. Összességében természeti adottságai – a kistáj más részeihez hasonlóan – megfelelőek a mezőgazdasági termeléshez.

Serényfalva közigazgatási- és belterületén a Keleméri-patak halad át. A Keleméri-patak kis vízhozamú, az elmúlt években jelentősen csökkent intenzitása. A Sajó nem veszélyezteti a települést, míg a Keleméri-patak utolsó kiöntése 2010-ben volt, heves esőzés miatt. A Sajó folyó és a Keleméri-patak az érintett szakaszon kizárólag állami tulajdonban van. A gátak viszonylag jó

állapotban vannak, azonban az elmúlt áradás bizonyította, hogy magasításuk indokolt lenne, valamint a meder is kotrásra szorul, a mederben lévő növényzetet (fák, bokrok) el kellene távolítani.

Lakóinak száma 2014-ben 1020 fő, mely növekvő tendenciát mutat. Területe 1963 ha, melyből 98 ha belterület. Napköziotthonos óvodával és négy osztályos általános iskolával rendelkezik, melyekbe nemcsak serényfalvi, hanem héti és keleméri gyerekek is járnak.

A települést először a 13. század elején említik a krónikák. Ekkor a Hanva nemzetség birtokolta, majd királyi tulajdon lett. Fejlődése a Putnoky család idejében, az 1300-as évek első felében indult meg, de a török betörések, az ezzel kapcsolatos háborúk miatt fokozatosan elnéptelenedett, visszafejlődött, és a 17. század végére lakatlan lett. Az új tulajdonosoknak, a Serényieknek újra kellett telepíteni a falut, ezt Trencsén megyei birtokukról idevándorlókkal oldották meg. Azóta a lakosság folyamatosan gyarapszik.

Az 1930-as évektől a község területéhez tartozott Pogonyipuszta és Lódombpszta is, és ekkor már a Putnoki járáshoz tartozott. A legnagyobb földbirtokos gróf Serényi Béla volt, de a talaj nagy részét alkotó agyagos üledék adta előnyöket kihasználva már működött a máig is termelő **téglagyár** is.

A 20. század elejétől a lakosság az iparban, a téglagyárban dolgozott, a mezőgazdaságból viszonylag kevesen élnek. A művelésre alkalmas terület nagy részét a Bábolnai Mezőgazdasági Rt. műveli. A határ egy részét erdő borítja, de erdőgazdálkodással csak kevesen foglalkoznak.

A lakások száma jelenleg: 332 db.
Vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya: 75%.
Vezetékes gázzal ellátott lakások aránya: 70%.
Burkolt, portalanított utak aránya: 100%
Kábeltelevíziós hálózat: van

II. FÖLDÖN JÁRVA - A SAJÓ-VÖLGYI MIKROTÉRSÉG ÁLLAPOTÁNAK ÉRTÉKELÉSE 2008-TÓL

II.1. RELEVÁNS STRATÉGIÁK ELEMZÉSE ÉS KIÉRTÉKELÉSE

A térségre vonatkozó stratégiák között a vizsgált időszakban a következő anyagok állnak rendelkezésre:

1. Az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztési stratégiája 2010-2020
2. Az Ózdi kistérség turizmusfejlesztési stratégiája 2010-2015
3. Az Ózdi kistérség foglalkoztatási stratégiája 2010-2015
4. Az Ózdi kistérség közlekedésfejlesztési stratégiája 2010-2015
5. Az Ózdi kistérség oktatási-képzési stratégiája 2010-2015

A térségi stratégiai tervezés kritikája

Az elmúlt tizenöt év során, szinte minden területen, ágazatban és térségben mérhetetlen sok anyagi forrást és szellemi energiát fordítottak stratégia-készítésre. A valóságban azonban, a kistérségekben ezeket a stratégiákat még referenciának sem használta fel soha senki. A gyakorlatban még a színvonalasabb stratégiák többsége is közvetlen az elkészülés másnapján már avulni kezd, és megfelelő gondozás nélkül nagyon rövid idő alatt érvényét veszti, használhatatlanná válik. Ezen túlmenően a kistérségi stratégiák többsége jelenleg már a tartalma és színvonala miatt sem alkalmas az eredeti célnak megfelelő szerep betöltésére. A színvonalbeli problémák legfőbb oka a térségi kompetenciák félreértelmezett vindikálása, a másik az ilyen jellegű programozások szakmai feladatainak kényszerű és állandó delegálása külső szakértőknek. A térségi döntéshozók - és elsősorban a kistelepülések polgármestereinek - gyakorlati szerepe az elmúlt dekádban a stratégiai döntéshozatalban fokozatosan csak a szavazásra illetve a szavazást követő, informális „folyosó lobbizásra” korlátozódott.

Ráadásul, a stratégia készítés során az uniós elvárások és eljárásrend miatt erőltetett alulról jövő kezdeményezések, fejlesztési ötletek, elképzelések érvényesülése a kistérségek napi gyakorlatában nem működhetett. Ennek oka elsősorban az, hogy a kistérségek döntéshozatali és gazdaságfejlesztési eszközrendszere szempontjából túl gyorsan változó külső tényezők beláthatatlan, meghatározhatatlan és befolyásolhatatlan jellege minden fontosabb fejlődést eleve felülről határoz meg. A felülről – általában a szakminisztériumoktól, megyétől és régiótól - jövő mindenkori rendelkezés vagy irányelv a helyi kezdeményezéseket minden esetben, tekintet nélkül felülírja és a térségeket – elsősorban a forrás-kiszolgáltatottság miatt - feltétlen alkalmazkodásra kényszeríti.

Ezt erősíti az a tényező, hogy a kistérségekben a valódi, önálló döntéshozatali és forráselosztási szerep a magasabb szintekkel szemben eddig még nem valósult meg, a stratégiai önrendelkezés ezért csak mítosz maradt. A LEADER program – több tényező miatt - egyelőre olyannyira gyerekcipőben jár, hogy inkább tekinthető drága kísérletezésnek, mint a régiós gazdaságok és társadalmak tényleges fejlődését szolgáló hatékony eszköznek.

Az alulról jövő kezdeményezések kommunikálásának nincsenek meg az elő csatornái, nincs megfelelő, bejáratott interfész az egyéni, lakossági javaslatok fogadására, feldolgozására. A rendszer elvileg természetesen rendelkezésre áll, de annak használata számos, az anyagban máshol részletezett ok miatt soha nem válhatott a térségi népesség számára magától értetődővé vagy egyáltalán ismertté. A tervek, stratégiák lakossági megszűntetését elvben a közmeghallgatások, nyilvános közzétételek, közös viták stb. szolgálják. Ezek hatékonyságát jól demonstrálják a nyilvános közmeghallgatások, ahol szakmai kérdésekről érdemben a mai Magyarországon még senkinek sem sikerült kézzelfogható, eredményeket és kétoldalú elégedettséget szolgáltató gyűlést levezetni. Egy elmaradott, régi beidegződésektől áthatott régióban hiba lenne azt várni, hogy a modern társadalmi elvekre alapozott, uniós információgyűjtési és közösség bevonási technikák eredményt hozzanak. Az informális csatornák, a közvetlen, személyes megkeresések, felkérések minden esetben hatékonyabbak és célra vezetőbbek. Rossz stratégiát követ az a szervezet, amelyik ezt nem ismeri fel és a megfelelő információ illetve a szükséges szereplők hatékony bevonása nélkül, önállóan (nem ritkán sértődötten) dönt alapvető források, lehetőségek térségi strukturálásáról (lásd pl.: LEADER)

Ezen felül, a gyorsan és sokszor a kiszámíthatatlanul illetve kedvezőtlenül változó gazdasági és politikai környezet miatt a kistérségek túlnyomó többsége az elmúlt évtizedben, a mindennapok valóságában nem is stratégiai tervezéssel, hanem inkább krízistervezéssel volt kénytelen foglalkozni. Ráadásul az elkészült stratégiák a felettük lévő NUTS szintekre (megye, régió, ország) semmilyen érezhető befolyással sem bírtak, sőt az elvileg egymásra épülő stratégiák néha semmiféle valós szinkronban nincsenek. A programozási feladatok lényeges tartozékai: a monitoring és a visszacsatolások – jelenleg egyértelműen, kizárólag formális elemek, de a gyakorlatban teljes mértékben hiányoznak. Mindezek miatt a stratégiai programozás a jelenlegi szintjén mindössze egy európai unió kötelező adminisztratív feladatává degradálódott.

A helyzetelemzésről

A stratégiakészítés legnagyobb gyakorlati haszna – az amúgy nehezen megmozduló lokális együttműködések kényszerű generálása mellett - valójában a helyzetfeltárások elkészítése, a térség helyzetének átfogó átgondolása volt, mely jó esetben egy pillanatnyi, átfogó képet nyújtott a térség állapotáról, potenciáljáról, a fejlesztendő gyenge pontokról és a kiaknázható erősségekről. Ilyen átfogó képet nyújtó anyag azonban csak megfelelő szakmaiság mellett születhet, mely az első időszakban a tapasztalat hiánya miatt nem jöhetett létre. A későbbi időszakban pedig annak felismerése gátolta a jó anyagok megszületését, hogy a mindenkori tanácsadók hamar rájöttek, hogy nem annyira az anyag tartalma és valódi használati értéke, mint inkább az ellenőrző és kifizető hatóságok és adminisztratív szervezetek kielégítése, szempontjainak beépítése a fontos a munkájuk gyors ellentételezéséhez. A megbízó kistérségek fejlődése ebből a szempontból szinte lényegtelen tényezővé silányult.

A helyzetfeltárás, a stratégiához hasonlóan, további gondozás nélkül csak pillanatképet ad, illetve a helyzetfeltárások komolyabb használhatóságát befolyásolja az abban felhasznált információk, adatok minősége is. Ez utóbbi tényező eleve meghatározza a feltárásból eredő stratégia minőségét is. Jellegzetes funkcionális hiba, hogy a helyzetelemzés statisztikai adathalmazává és azok elemzésévé silányul. Ez több okból is gond:

- a statisztikai adatok szinte mindig a KSH-tól származnak, melyek feldolgozása többnyire két éves lemaradásban van és az adatgyűjtés (sokszor igen nagymértékű) pontatlansága miatt legfeljebb trendeket tükrözhetnek;
- nincs munkakapcsolat a helyszínen élők és a programkészítők között.

A régióban élők általában nem szembesülnek a programozással, egyáltalán nem ismerik annak folyamatát, szervezeti kereteit, hivatalait, intézményeit, nem ismerhetik, hogyan lehet abba beavatkozni, hozzászólni, a programozás valójában megmarad egy zárt elit szférájában.

Az elmúlt időszak igazolta, hogy a gyakorlatban rugalmatlannak bizonyuló, sablonossá vált stratégiai programozási technika mellett vagy helyett más, a régiós döntéshozást, fejlesztést hatékonyabban és következetesebben segítő elemző, fejlesztő eszközt vagy rendszert kell találni. Ahogyan az minden szereplő számára egyértelmű, a napi valóság összetett hatások sokaságából áll össze, így az azt követő, elemző rendszer sem állhat többé egyetlen eszközből.

További elemi szempont, hogy a belső szellemi tőke hatékony bevonása nélkül nem lehet jó tervet készíteni, nem lehet a térségi stratégiát teljes mértékben külső szakértőkre bízni. A kérdések, problémák, tervek megfelelő, életszerű súlyozásához feltétlen szükséges az, hogy a vizsgáló bizonyos értelemben a „saját bőrén” érezze azokat.

Amennyiben a régióban – természetesen a kötelező eljárások teljesítése mellett - sikerül egy hatékony információgyűjtő, -elemző és -tervező rendszert találni vagy egy ilyen szervezetet létrehozni, úgy – az információ: hatalom elv alapján – a régió a környezetéhez képest igen jelentős versenyelőnyre tehet szert.

Tehát...

A térségfejlesztési munka elvileg soha nem állhat meg, nem korlátozódhat kizárólag stratégiai dokumentumok készítésére, mivel azok nem célok, hanem legfeljebb eszközök a fejlesztési rendszerben. A térségfejlesztés egyik alapköve, hogy a fejlődést minél nagyobb mértékben belső erőforrásokra és azok ésszerű kiaknázására építsük, és el tudjunk szakadni attól a koncepciótól, hogy a problémák megoldását elsősorban külső támogatások, források igénybevételevel oldjuk meg. A térséget be kell tudni ágyazni a külső környezetébe, fel kell ismerni a lényeges belső és külső, globális folyamatokat, változásokat és folyamatosan újra kell gondolni a lehetőségeket, viszonyokat, előnyöket. A térségfejlesztés során a használható belső erőforrások mindazok az adottságok, melyekből valamilyen előnyt lehet kovácsolni.

A megfelelő információs rendszeren keresztül, magas szellemi potenciál koncentrációjával kell választ adni a külső tényezők egyre gyorsuló változásaira. Ebből a szempontból fontos, hogy a korábbiakban említettek szerint elfogadjuk, hogy minden, nehéz szellemi munkával kidolgozott stratégia már a létrejötte napján, azonnal avulni kezd.

A valódi adottságok megismerése, feltárása minden fejlesztés legelső állomása kell, legyen. Sajnos a helyzetfeltárások folyamata – a már ismerttetett okok miatt – soha nem adott megfelelő képet és információt a térségről, mert a fejlesztési munka általában nem tudott felülemelkedni a mindenkori, közhelyszerű metódusokon, szemléleten és elvárásokon. Az elkészült munkák többségének a konzisztenciája, egymásra épülése gyenge, számos esetben – ha nem is tudatosan, de - csak egy-egy prekonceptió, berögződés, aktuális szemléleti közhely igazolásának tekinthető. Számos esetben egyenesen odáig gyengül az anyagok minősége, hogy érzékelhetően csak a könnyen, fáradtság nélkül megszerezhető – ám sokszor egyáltalán nem releváns vagy aktuális – információt sikerül az anyagokba zsúfolni és ezek meddő elemzésével, oldalszámok növelésével „kápáztatják” el az amúgy is mérsékelten kompetens grémiumot.

További általános probléma, hogy a fejlesztési stratégiák jelentős része nem a gazdasági érdekek mentén spontán is működni képes folyamatokra, elemekre koncentrált. Sőt, sokszor ezeket „észre sem veszi”, hanem közgazdasági szempontból egyértelműen erőltetett vagy dilettáns, megalapozatlan koncepciókkal, ötletekkel áll elő, melyek az adott időszakban eleve

életszerűtlenek. Nagyon sok anyag egyáltalán nem foglalkozik érdemben a versenyszféra bevonásával, hanem tendenciózan a közszférát és azon belül is az önkormányzatokat teszi meg a stratégiák főszereplőjévé, a stratégiai feladatok megoldásának felelőssévé – valami oknál fogva az egész anyag közalkalmazotti megközelítést sugall. Ez a jelenség a legtöbb program beindulását a jelenlegi finanszírozási rendszerben eleve halálra ítéli.

Megfelelő kompetenciák és naprakész információ híján a jelenlegi térségi, stratégiai döntési mechanizmusok nem alkalmasak arra, hogy a gyorsan változó környezet elvárásainak megfelelő, prompt válaszokkal szolgáljanak.

1.) Az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztési stratégiája 2010-2020 elemzése

A stratégiát vizsgálva előrebocsátható, hogy bár a címe szerint a megállapításai 2020-ig tartó időszakra szólnak, a gyakorlati használhatósága e tekintetben erősen megkérdőjelezhető, hiszen a készítése időpontjában még egyáltalán nem volt ismert az Európai Unió releváns időszakra szóló költségvetési és támogatási politikája. Ilyen információ hiányában a dokumentum megállapításai legfeljebb szakmai sejtésnek tekinthetők, de semmiképp sem alkalmasak arra, hogy a térség ehhez igazítsa majd az operatív fejlesztési terveit.

A stratégia egyes részeinek elemzését az anyag főbb fejezetei szerint tárgyaljuk.

A helyzetelemzés vizsgálata

A helyzetelemzés felépítéséről elmondható, hogy strukturálatlan és eklektikus. A feltárás érzékelhetően prekonceptiókra és általános banalitásokra épül, kizárólag az olyan területekre koncentrál, amelyeket később intézkedési szinten is ki akar emelni. Óriási hibája, hogy a térséget kizárólag önmagában vizsgálja, és sehol sem merül fel a külső környezeti tényezők megvizsgálása, mintha azok a régióra egyáltalán nem lennének befolyással.

Különleges szerkezeti elemként a kistérség általános (földrajzi) jellemzése, demográfiai (szociológiai) jellemzése, munkaerő piaci és gazdasági ágazati jellemzése mellett – hirtelen - egyenrangú, önálló fejezetként megjelenik a megújuló energiaipar helyzetelemzése. Ez a szerkesztés egyértelműen sugallja, hogy az anyag készítője valamilyen oknál fogva ezt az ágazatot – melynek egyébként legfeljebb a gazdasági fejezetrészen belül lehetett volna létjogosultsága - nagyon fontosnak tartotta és valószínű külső nyomás hatására, későbbi propagálási szándékkal emelte ki.

További probléma, hogy a helyzetfeltáró részben – különösen igaz ez az energetikai fejezetre – már stratégiai, sőt egyenesen operatív elemek keverednek. Szinte semmit sem tudunk meg a térség számszerűsíthető potenciáljáról, mert használható adatokat a legritkábban közöl az anyag. A legfontosabb forrás az állandó két éves lemaradással küszködő KSH statisztika, melynek az adatairól a térségben pontosan lehet tudni, hogy a statisztikai adatszolgáltatás fegyelmezetlenségei miatt egyes ágazatokban, bizonyos területegység alatt, gyakorlatilag nem használhatók. Különösen igaz ez a turizmusra és a mezőgazdaságra.

Az elemzések többsége nem terjed ki okok és okozatok feltárására. Nem kapunk képet például a multinacionális kereskedelmi láncok betelepülésének hatásáról a térségi kiskereskedelemre. Nincs érdemi leírás, elemzés a nehéziparra épült vállalkozások sorsáról. Egyáltalán nincs információ az infrastruktúra ellátottságról, annak fejlődéséről vagy éppen hiányáról, hatásairól. Ezen felül mindenhol érezhető, hogy az anyag teljes mértékben Ózdi központú, holott a vizsgált térség összesen 29 településből és négy kisebb földrajzi régióból áll. Ezek elemzése teljes mértékben hiányzik az anyagból.

A térségi ipar elemzése ráadásul kapkodó és rendszertelen. Teljes mértékben érthetetlen a strukturáltsága: az élelmiszeripar nagyon általános, egy paragrafusos jellemzése után például minden átmenet nélkül, hirtelen rátér a varrodák tradicionális helyzetének taglalására, mely a könnyűiparon belül is csak egy részágazatnak tekinthető, és az elemzés szempontjából inkább munkaerő piaci jelentőségük volt. Megszűnésük, felszámolásuk, eltűnésük okait egyébként itt sem tudjuk meg.

A feldolgozó iparágak tekintetében szinte reklámértékkel bíró leírást kapunk pl. a FaFirma Kft. tevékenységéről, de általában semmi feltárót, trendértékűt nem tudunk meg a fafeldolgozó és

más feldolgozóipari cégek sorsáról, potenciáljáról. Ugyanakkor az egyszerű elektronikai összeszerelő cégeket, melyek csak a futószalag munkát helyezték a térség olcsó és nagymértékben fluktuáló munkaerejére, mint a jövő zálogát mutatja be az anyag, mely teljes mértékben érthetetlen.

A turisztikai elemzés egyes megállapításai helytállóak, mert a térség valóban nem használja ki a turisztikai potenciálját. Az anyag nagyon helyesen megemlíti a természeti és kulturális értékeket, melyekre ez felépülhetne, de más összefüggésbe a turizmust már nem helyezi el. Nem elemzi az egyéb fontos körülményeket, mint például a megközelíthetőség, a közbiztonság és a turisztikai ágazatok jelenléte vagy éppen hiánya stb. A kizárólag KSH adatokra alapozott elemzés hibája nagyon jól kijön ennél a fejezetrésznél, mert olyan településeket sorol fel, mint szálláshellyel nem rendelkezőket, ahol – köztudottan – már régi hagyománya van a falusi vendéglátásnak. Gömörészőlős ökológiai hagyományú turizmusát nem említeni, nem ismerni arra utal, hogy az anyag készítője nem vette a fáradságot a terepmunkára és nem végzett helyszíni felméréseket, kutatásokat, hanem kizárólag „kapott” anyagból dolgozott.

Ezen tények miatt – melyeket még sokáig lehetne taglalni – elmondható, hogy a helyzetelemzési rész stratégiai helyzetfeltárása legfeljebb egy gyengébb, középiskolai fogalmazványnak felel meg, rengeteg benne az általánosság, hiányoznak a tényfeltáró, trendeket, okokat, okozatokat megmutató elemzések és egyes ágazatok teljes mértékben kimaradtak belőle. Elmondható, hogy az anyag ilyen formájában nem tölti be a neki szánt funkciót, teljes egészében át kell dolgozni és újra kell gondolni, ha a térség a 2014-2020 közösségi költségvetési időszakra valóban fel szeretne készülni.

A SWOT analízis

A helyzetelemzés része, mégis külön figyelmet igényel. A SWOT analízis tulajdonképpen az előző, elemző fejezet szintézise kellene, hogy legyen, annak tényeire, megállapításaira kell, hogy épüljön, hogy az anyag logikai szerkezete megmaradjon. Ehhez képest a SWOT analízisben rengeteg új elem bukkan fel, melyek a korábbi részekben nincsenek alátámasztva. Az analízisnek tulajdonképpen nincs szerves kapcsolata az előző fejezettel, így leginkább egy brainstormingra emlékeztet. Ezt a hatást érzékelteti a teljes strukturátlansága is. Az elemek sem szektoronként, sem más területenként nincsenek csoportosítva, a súlyuk egyáltalán nem érzékelhető, sőt meglepő elemek bukkannak fel, melyeken még egy laikus is felhúzná a szemöldökét: „Felújított óvodák”, mint gazdaságfejlesztési stratégiai belső erősség például.

A SWOT elemzést követő stratégiai következtetések fejezet pedig megint tele van új elemekkel, melyekre a helyzetelemzésben még utalás sem történt. Hirtelen, többször is felbukkan az infrastruktúra fejlesztésének jelentősége, fontossá válik a turizmus és megjelenik végre a határon átnyúló együttműködések lehetősége is. Gyengébben, de szóba kerül a fejlesztések, pályázatok finanszírozása, a pályázati források kihasználási problémái. És slágertémaként előkerül a romák helyzete, melyre az utolsó mondat, propaganda ízű megnyugtatóssal közli, hogy: „Ezen problémák feloldására a kiépült szociális ellátórendszer és a roma tehetség gondozó központ lehetőségeit maximálisan kihasználva lehet megoldást találni.”. Tehát ez a probléma már meg is oldódott a térségben!

A Kistérség Stratégiájának elemzése

A kistérség stratégiai anyagban megfogalmazott jövőképe a következő:

„A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi adottságokra és hagyományokra épülő gazdasági szerkezettel rendelkezik. A megújuló energia iparág egyik hazai központja, mely a megerősödő feldolgozó iparra építve magas arányú foglalkoztatást biztosít az itt élőknek. A térség útjai jó minőségűek, a megépült autópálya bekapcsolja a kistérséget az ország gazdasági vérkeringésébe.”

A jövőképpel általában egyet lehet érteni. Kár, hogy a kijelentései nem az elemzésekre, hanem egy sugallt prekonceptcióra épülnek. A megújuló energia iparágról csak a későbbiekben derül ki, hogy a térség csak a szükséges, potenciális forrásokkal rendelkezik (napfény és biomassza), de semmi mással. Nem érthető, hogy hogyan és milyen kitüntetett alapon akar a térség a megújuló energia ipar központjává válni, amikor ezek az adottságok többé-kevésbé az egész ország területére igazak. Feltételezhető, hogy valamely helyi ágazati lobbinak mindenképpen érdekében állt ezt a tényt kiexponálni és így kerülhetett az anyagba, potenciális súlyának egyáltalán nem megfelelően. Mivel több évvel a stratégiakészítés után vagyunk, elmondható, hogy a térség ebben az irányban nem sokat lépett előre és egyelőre nem lett stratégiai húzóágazat a megújuló energia ipar.

Hasonló megállapítást tehetünk az autópályával kapcsolatban, mivel az jelenleg (2013) is Miskolcnál végződik és meghosszabbítása nincs a rövid távú tervek között. Sokkal fontosabb lett volna és a mostani trendek is inkább ebbe az irányba mutatnak, hogy a határon átnyúló együttműködések meginduljanak és valódi európai elveknek megfelelően az ésszerű földrajzi egységek működjenek együtt.

Stratégiai intézkedések bemutatása

Az anyag általános rendszertelenségének megfelelően ebben a fejezet részben – mely egyébként nagy részben a megelőző fejezetek ismétlését tartalmazza – sem találunk logikai felépítést, struktúrát. A felsorolt intézkedések sorrendben a következők:

- Az elektronikai ipar fejlesztése
- A nagy feldolgozóipari vállalatok beszállítói hálózatának megerősítése
- KKV-k fejlesztése
- Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése
- Mezőgazdasági földterületek fenntartható hasznosítása
- Az erdőszűlség növelése
- Az ózdi Városi Távfűtőmű kapacitását és a környéken létesítendő kisebb intézményi hőközpontok ellátását biztosító pelletgyártó üzem létesítése
- A megújuló energia-iparágban működő közepes és nagy termelő vállalatok térségbe vonzása
- A betelepített, megújuló energiával foglalkozó közép- és nagyvállalkozások beszállítói körének kialakítása, helyi beszállítói kkv-k fejlesztése
- Vízi erőmű építése a Sajó-folyón Dubicsány községben
- Klaszter-szerű együttműködések ösztönzése
- A vállalkozások igényeihez igazodó ipari, szolgáltató területek kialakítása
- Humán erőforrás biztosítása
- Kistérségi és helyi szintű közigazgatás megújítása
- Kistérségi szintű befektetés-ösztönzés

- Barnamezős területek revitalizációja
- Termelő és szolgáltató infrastruktúra fejlesztése

Láthatóan teljes a keveredés az általános célok és a konkrét intézkedések között. Egyes elemek szinte teljesen „ki vannak találva”: a fűtőmű és a vízerőmű leíró részeiben egészen konkrét teljesítmény adatokat is találunk, ami egyértelműen egyfajta presszióra utal és konkrét beruházási tervek, ötletek stratégiai elemként való beállítására. Ezek az elemek a teljes anyag hitelességét és használhatóságát kérdőjelezzik meg, hiszen stratégiában ilyen szintű részleteknek nincs helye, megalapozó tanulmánynak viszont túl általános. Csak arra gondolhatunk, hogy a készítő vagy nem ismerte a stratégiakészítés alapvető ismérveit vagy nem is a stratégiakészítés volt az alapvető cél, hanem egyes beruházások előkészítése, megalapozása. Az anyag egyébként egyik célnak sem felel meg.

A célok csoportosítása, egymásba kötése itt sem történt meg, súlyozásuk esetleges, az intézkedések taglalásán belül helyzetelemző részek bukkannak fel, érzékeltetve azt, hogy az intézkedések megalapozása az anyag korábbi fejezeteiben nem történt meg.

A mezőgazdasági földterületek fenntartható hasznosítása című intézkedés kifejezetten kirí a többi elem közül azzal, hogy jobban hasonlít egy intellem gyűjteményre, mivel semmiféle intézkedési elemet nem tartalmaz, míg a dubicsányi erőműnél pl. centiméterre megtudhatjuk, hogy hová kellene megépíteni, hány embert (3!) foglalkoztatnának, és mekkora energiát termelne. Szerencsére ez az ötlet végül nem bizonyult életképesnek, így a Sajó érintett szakasza nem szenvedett el visszafordíthatatlan környezeti és természeti károsodást.

Az intézkedések közül az anyag végére, az anyag elején még felmagasztalt turizmus teljesen kimaradt, és szinte teljes mértékben csak az ózdi körzetet érintő ötletek maradtak meg. Az utókor szerencséje, hogy erre a stratégiára végül semmilyen támogatási rendszer nem épült, sehol nem vették figyelembe, és szerencsésen feledésbe merült.

Melléklet:**Vezetői összefoglaló (az eredeti anyagból)**

„Jelen dokumentum az Ózdi kistérség 2010-2020 közötti gazdaságfejlesztési stratégiája, amely a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával, az Ózdi Kistérség Többcélú Társulása megbízásából készült. A vezetői összefoglaló rövid áttekintést ad az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztési stratégiájáról. Röviden összegzi a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításait, a helyzetfeltárás alapján meghatározott stratégiát, a jövőképet, valamint a kijelölt célok rendszerét.

A tanulmány első részében az Ózdi kistérség főbb gazdasági és turisztikai folyamatait mutatjuk be a T-STAR adatbázis, illetve egyéb, az időszakra vonatkozó adatbázisok elemzése révén. A fejezetben az elmúlt évek során kidolgozásra kerülő tanulmányok, stratégiai dokumentumok is elemzésre kerültek, továbbá azok főbb megállapításai beépítésre kerültek a tanulmányba.

Ezt követően a SWOT elemzés segítségével összegezzük a kistérség gazdaságának főbb erősségeit és gyengeségeit, majd pedig fejlesztési javaslatokat fogalmazunk meg a térség továbbfejlesztésének érdekében.

Célunk, hogy az Ózdi kistérség vonatkozásában átfogó képet kapjunk a térség jelenlegi helyzetéről és útmutatást adjunk a 2010-2020-ra vonatkozó időszakra a felzárkózáshoz.

Az Ózdi kistérség gazdasági versenyképessége alacsony, melynek fő oka a szerkezetváltás lassú ütemében keresendő. A kistérség gazdaságában jelentős szerepet tölt be a feldolgozóipar. Az utóbbi időben ez az ágazat fejlődött a legtöbbet, itt figyelhető meg technológiai megújulás, korszerűsítés, a piaci igényekhez való rugalmas alkalmazkodás. A kistérségben a két legjelentősebb feldolgozóipari vállalat a General Electric és a SaiaBurgess.

A gazdasági fejlődést visszaveti a rendelkezésre álló humán erőforrás-bázis mennyiségi és minőségi összetétele. A kvalifikált szakemberek hiánya gátat szab a magasabb hozzáadott értéket előállító vállalkozások letelepedésének. A kedvezőtlen munkaerő-piaci tendenciákat tovább rontja a roma kisebbség magas aránya, integrációjuk a települések számára folyamatos kihívást jelent.

Az elemzés rámutat arra, hogy minden fejlesztési elképzelést csak a települések összehangolt együttműködésével lehet megvalósítani, az Ózdi kistérség felzárkóztatása csakis e horizontális elv alapján érhető el.

A kistérség számára kitörési lehetőséget a gazdaságfejlesztés jelenthet. A kistérség jövőképe az alábbiakban foglalható össze: az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi adottságokra és hagyományokra épülő gazdasági szerkezettel rendelkezik. A megújuló energia iparág egyik hazai központja, mely a megerősödő feldolgozó iparra építve magas arányú foglalkoztatást biztosít az itt élőknek. A térség útjai jó minőségűek, a megépült autópálya bekapcsolja a kistérséget az ország gazdasági vérkeringésébe.

A jövőkép a fejlesztés alapcélja, melyhez stratégiai és operatív célok rendelhetők. A kistérség stratégiai célja a fejlett gazdaság kialakítása az ózdi kistérségben.

A stratégiai cél az alábbi operatív célok elérésén keresztül valósul meg:

- Foglalkoztatási lehetőségek bővítése;
- Az ózdi kistérség a megújuló energia iparág egyik hazai központja;

- *Barna mezős iparterületek rehabilitációja;*
- *Kistérségi közlekedés fejlesztése.*

A stratégia céljai az alábbi prioritásokon és a prioritások alá tartozó intézkedéseken keresztül érhetők el:

1. prioritás: A feldolgozóipar kistérségi szerepének tovább erősítése

- *Az elektronikai ipar fejlesztése*
- *A nagy feldolgozóipari vállalatok beszállítói hálózatának megerősítése*

2. prioritás: Helyi vállalkozások megerősítése

- *KKV-k fejlesztése*
- *Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése*

3. prioritás: Kistérségi mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása

- *Mezőgazdasági földterületek fenntartható hasznosítása*
- *Az erdősültség növelése*

4. prioritás: Megújuló energia iparág meghonosítása a kistérségben

- *Az ózdi városi Távfűtőmű kapacitását és a környéken létesítendő kisebb intézményi hőközpontok ellátását biztosító pelletgyártó üzem létesítése*
- *A megújuló energia-iparágban működő közepes és nagy termelő vállalatok térségbe vonzása*
- *A betelepített, megújuló energiával foglalkozó közép- és nagyvállalkozások beszállítói körének kialakítása, helyi kkv-k fejlesztése*
- *Vízierőmű építése a Sajó-folyón Dubicsány községben*

5. prioritás: Gazdasági szereplők együttműködésének javítása

- *Klaszter-szerű együttműködések ösztönzése*

6. prioritás: Vonzó üzleti környezet kialakítása

- *A vállalkozások igényeihez igazodó ipari, szolgáltató területek kialakítása*
- *Humán-erőforrás biztosítása*
- *Kistérségi és helyi szintű közigazgatás megújítása*
- *Kistérségi szintű befektetés-ösztönzés*

7. prioritás Elhagyott barnamezős területek funkcióváltása

- *Barnamezős területek revitalizációja*
- *Termelő és szolgáltató infrastruktúra fejlesztése”*

Melléklet:**SWOT táblázat**

Erősségek	Gyengeségek
Zöldmezős ipartelepítésre alkalmas terület;	Barna mezős, rozsdá területek nagy száma, rehabilitációjuk megoldatlansága;
Erdősültség magas aránya, jelentős faállomány;	Jelentős munkanélküliség, a tartós álláskeresők magas aránya főként a férfiak körében;
Jelentős vadállomány;	A diplomás álláskeresők növekvő száma;
Érintetlen természeti környezet, látnivalók nagy száma;	A térség periférikus helyzete;
Határátkelő megléte;	Elégtelen térségi szintű közlekedési kapcsolatok, nem megfelelő minőségű utak;
Kiépített hírközlési hálózat;	Szennyvízcsatornázás és tisztítás hiánya a kistérség 17 településén;
A települések vízellátása, és vezetékes energia ellátása megoldott;	Társadalmilag leszakadt, halmozottan hátrányos helyzetű népesség magas aránya;
Jó színvonalú egészségügyi ellátás, súlyponti kórház jelenléte;	Alacsony képzettségi szintű népesség;
Kiépült és működő szociális ellátórendszer;	A gazdaság és oktatás közti kapcsolatok, kölcsönhatás hiánya;
Kistérségi szinten működő pedagógiai szakszolgálat;	Szakképzési rendszer hiányosságai, nem piacelvű képzések;
Ipari kultúra jelenléte, hagyományai;	Komplex turisztikai programok hiánya, rossz térség- és településmarketing;
Multinacionális tőke jelenléte;	Leromlott települési környezet;
Országos átlaghoz viszonyított olcsóbb munkaerő, munkaerő tartalékok;	Hasznosítatlan, alacsony termőértékű mezőgazdasági területek magas aránya;
Vállalkozói központ és inkubátor alapítvány jelenléte Ózdon;	Az aktív korú, képzett népesség nagyarányú elvándorlása;
Felújított óvodák;	Jelentős a minőségi munkaerő kistérségen kívüli foglalkoztatása;
Megújuló energiaforrások megléte;	Alacsony fokú a népesség környezeti tudata;
Használton kívüli földterületek rendelkezésre állása.	A megújuló energiaforrások által nyújtott lehetőségek kihasználatlansága.

Lehetőségek	Veszélyek
<i>Környezetipar fellendülése a világban, erre alapozott iparfejlesztés a kistérségben;</i>	<i>A kisvállalkozások fokozatos tönkremenetele, a szolgáltatások és kereskedelmi egységek színvonalának csökkenése;</i>
<i>A faipar összehangolt fejlesztése erdősítéssel, valamint összefogva a szlovákiai nyersanyagtermelőkkel és fafeldolgozó vállalkozásokkal;</i>	<i>Az állami kezelésű főutak fejlesztéseinek elmaradása, a kistérség megközelíthetősége nem javul;</i>
<i>Határon átnyúló új közlekedési kapcsolatok kiépítése, melyek révén a természetes gazdasági kapcsolatok, nemzetközi együttműködések felerősödhetnek;</i>	<i>Az úthálózat fejlődésének elmaradása miatt növekszik az elzártság és az értelmiség elvándorlása;</i>
<i>Pályázati források összehangolása a gazdaságfejlesztés, a humánerőforrás fejlesztés és a környezetvédelem területén;</i>	<i>Az elérhetőség, megközelíthetőség javításának elmaradása cégek elvándorlását okozhatja, a meglévő kapacitások is leépülhetnek;</i>
<i>A kistérség oktatási szerkezetének új alapokra helyezése a megnyílt pályázati lehetőségek forrásainak bevonásával;</i>	<i>A kistérség roma lakosságának társadalmi integrációja nem erősödik;</i>
<i>A kistérséget átszelő országos utak minőségi és vonalvezetési fejlesztése a belső kapcsolatok javítására;</i>	<i>A gazdasági válság begyűrűző hatása, Kistérségi húzóprojektek finanszírozhatatlansága;</i>
<i>Idegenforgalmi látványosságok közelsége, EU-források hatékony bevonása;</i>	<i>Az idegenforgalom terén kitűzött célok megvalósulásának elmaradása;</i>
<i>M3-as autópálya melletti multinacionális cégek beszállítói telepedhetnek meg a kistérségben (KKV-k jelenhetnek meg);</i>	<i>Tovább nő a perifériára sodródott emberek száma az anyagi és társadalmi környezet további romlása miatt;</i>
<i>Erősödő gazdasági, társadalmi kapcsolatok Szlovákiával.</i>	<i>A bűnözés felerősödése a fokozódó társadalmi feszültségek miatt.</i>

2.) Az Ózdi kistérség turizmusfejlesztési stratégiája 2010-2015

A turizmusfejlesztési stratégia a gazdaságfejlesztési stratégiával nagyjából azonos időszakban készült el. Szerencsére, a ma hozzáférhető anyag egy – az eredeti változathoz képest – jelentősen átdolgozott anyag.

Szerkezetét tekintve egy alapvetően jól felépített helyzetelemzési részt tartalmaz, melyet a turisztikai stratégia és az intézkedések jóval erőtlenebb bemutatása követ.

Turisztikai helyzetelemzés

A helyzetelemzés első blokkja a gazdaságfejlesztési stratégia hasonló részeinek gyakorlatilag változtatás nélküli átvétele. Mint kötelező elem, ez elfogadható és túl sok jelentősége az anyagban a későbbiekre tekintettel nincs. Hozzá lehetne fűzni, hogy nem túl részletes és nem is hangolódik túlságosan a turizmus szempontjaihoz.

A helyzetelemzés innentől logikus szerkezetben követi a tágabb környezet bemutatásától a kistérség felé haladva a turisztikai trendeket, igényeket, lehetőségeket. Bár szerkezetében jó és logikus, nem aknáz ki minden lehetőséget, mivel nem elemez hasonló földrajzi jellegű illetve klímájú térségeket, sem hasonló gazdasági fejlődésű rendszereket. Ezzel elmulasztja a térség egyik legnagyobb lehetőségének megragadását,

mely a rurális, mozaikos, vonzó táji környezetre és a kisléptékű termelőkre alapozva egy toszkán vagy éppen provanszi stílusú falusi turizmust tenne lehetővé.

Ezekről függetlenül az anyag jól megragadja a helyi turizmus problémáit és lehetőségeit. Ezeket megfelelő kontextusban kezeli. A térségi turizmus bemutatása jól kifejti, hogy a térség nagyon kedvező és vonzó környezetben, jó turisztikai szomszédságban helyezkedik el (Aggtelek, Szilvásvár, Gömör). Hangsúlyt kap a természeti értékek bőséges tárháza, a természeti és aktív turizmus lehetőségeinek,

potenciáljának elég kimerítő bemutatása. Ezekből az adatokból érzékeltetni lehet, hogy a térség milyen turisztikai ágazatokban válhat jelentős tényezővé. Aránylag felesleges súlyt kap a sportturizmus, melynek a valóságban nincs nagy súlya a térségben, de ez az ózdi megbízói túlsúly miatt az anyagban megérthető.

Sajnos a statisztikai számadatok és az azokból levont következtetések itt sem helyesek. Nem elfogadható, ha egy stratégiai anyag, helyismeret és a helyszín személyes felkeresése, illetve felmérése nélkül készül el. Így kerülhetnek bele olyan téves információk és rossz súlyok, melyeket egyébként később maga az anyag cáfol. (Pl. bakancsos turizmus túlsúlya egyszerűen nem igaz, mert ez a turisztikai forma a térségben gyakorlatilag teljesen megszűnt, és nem is okoz vendégforgalomban kimutatható növekedést.)

Az anyag nem foglalkozik sokat a járulékos ágazatok elemzésével, pedig azok ismerete és minősége legalább ugyanolyan fontos, mint maga a turisztikai infrastruktúra és az attrakciók. Így gyakorlatilag kimaradt az anyagból:

- a közlekedési infrastruktúra részletesebb elemzése (utak állapota, megközelíthetőség, közösségi közlekedés, magánszolgáltatók, kisvasút)
- a kommunikációs infrastruktúra elemzése (internet, mobilhálózatok)
- a közbiztonság elemzése (egyres régiók emiatt egyszerűen alkalmatlanok turisztikai hasznosításra)
- a kisléptékű élelmiszer előállítók (őstermelők: mézesek, sajtosok, lekvárfőzők stb.) említése
- állandó múzeumok, tájházak, kiállítások minősége, szolgáltatási színvonala
- stb...

A továbbiakban az anyag elég kiterjedten foglalkozik a települések bemutatásával.

A települések bemutatása

A települések bemutatása az anyag egyik legjobban sikerült része. Elegendő részletességgel taglalja a látnivalókat, állandó programokat, szálláslehetőségeket. Az anyagnak ez a része még ma is elég híven tükrözi a legtöbb település turisztikai adottságait. Valójában elég jól használható.

SWOT analízis

Az anyag a következő SWOT táblázatot tartalmazza:

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Gazdag kulturális és épített örökség (pl. Kaszinó, Báró Vay János kastélya, Gömöri Múzeum, kissikátori római katolikus körtemplom) • Kiváló természeti adottságok (pl. Sajó folyó, Arlói tó, Upponyi-hegység) • Jelentős természetvédelmi területek (pl. Lázberci Tájvédelmi Körzet, Tarna vidéki Tájvédelmi Körzet, Keleméri Mohos tavak Természetvédelmi Terület) • Gazdag népi hagyományok: népi mesterségek, kézműipari hagyományok és tájjellegű termékek (pl. nemezelés, fafaragás, népi hímzés, gyöngyfűzés, juh és kecskesajt) • Szlovákia közelsége • Kiterjedt testvértelepülési kapcsolatok 	<ul style="list-style-type: none"> • Periférikus elhelyezkedés • Elmaradott közlekedési infrastruktúra • Csökkenő vendégszám • Arányaiban alacsony számú külföldi turista • Alacsony színvonalú szálláshelykínálat • Alacsony tartózkodási idő • Turisztikai programcsomagok hiánya • Nyelvtudás és szakemberhiány a turizmus területén • Országos jelentőségű turisztikai attrakciók alacsony száma • Turisztikai vállalkozások alacsony száma • Alacsony turisztikai marketing tevékenység • Hiányos turisztikai adatszolgáltatás

<ul style="list-style-type: none"> • Állandó rendezvények, fesztiválok (pl. Gömör-Tornai fesztivál, Gombafesztivál) • Vendégszeretet • Az Aggteleki Nemzeti Park és a Bükk Nemzeti Park közelsége 	<ul style="list-style-type: none"> • A kisebb falvak kapcsolatépítési lehetőségei korlátozottak • Nagy vonzerejű rendezvények kis száma • Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet hiánya
<p style="text-align: center;">Lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Térségi együttműködés javulása a turizmus területén <ul style="list-style-type: none"> • Növekvő igény a falusi és ökoturizmus iránt • Belföldi turizmus élénkülése • Határon túli kapcsolatok erősödése • Szakképzettség, felkészültség javulása, jó szakember utánpótlás • Széles kínálati lista, magas szintű szolgáltatások • Sport- és aktív turizmus iránti növekvő igény • Bővülő reklámtevékenység • Környezettudatosság fejlesztése 	<p style="text-align: center;">Veszélyek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Térségen kívüli turisztikai vonzasközpontok • Elvándorlás, agyelszívás folytatódása • Befektetői érdeklődés gyengülése • Belföldi turizmus gyengülése • A vonzerőfejlesztés elmaradása • Értékek pusztulása, eltűnő hagyományok • A turisták szakszerűtlen kiszolgálása • A turisták biztonságérzetének csökkenése • Az együttműködés potenciális előnyei érvényesülésének elmaradása • A fejlesztések összehangolásának elmaradása • Gazdasági válság elhúzódása

Az ebben foglalt értékelésekkel alapvetően egyet lehet érteni. A térség turisztikai fejlődése szempontjából legfontosabb tényezők azonban nincsenek súlyozva, így a felsorolás minden eleme egyformán hangsúlyosnak tűnik, holott ez a valóságban nincs így. A tényezők sorba állítása már segíthetett volna ezen a problémán.

Ebből fakadóan a SWOT analízis következtetései sem érthetők mindig világosan és itt-ott ellentmondásba is keverednek. Pl. a veszélyek között szerepel az értékek pusztulása, hagyományok eltűnése, mialatt a következtetések ezeket gazdag forrásnak tekintik. Az ellentmondás kibogozható, de elkerülhető lett volna, ha ennek a résznek jobb a tagolása és a fontosabb megállapítások érzékelhetőbbek lennének. A SWOT analízis az anyagban alapvetően elnagyolt és általánosságokra szorítkozik, holott ennek kellett volna az egyik leghangsúlyosabb stratégiai elemzési lépcsőnek lenni. Az elég részletes helyzetfeltárás eredményeit sokkal mélyebben lehetett volna elemezni és jobb, hatásosabb intézkedési csomagot lehetett volna kidolgozni.

A kistérség turisztikai stratégiája

Jövőkép

A megfogalmazott jövőkép első mondatával teljes mértékben egyet lehet érteni: „*az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi természeti adottságokra, hagyományokra épülő turizmussal rendelkezik*”. Sajnos az ezt következő kijelentések egyáltalán nem építenek a megtalált erősségekre. A jövőképnek valami olyasmit kellett volna megfogalmazni, ami nem csak idealisztikus helyzetet láttat, hanem turisztikai szempontból egyben azonosíthatóvá, érdekessé, egyedivé, vonzóvá is teszi a térséget. Ehelyett általánosságok kerültek a jövőképbe, mely így elnagyolt, általános, bármely régióra ráhúzható és nem tűzi ki a turisztikai fejlesztések filozófiai irányát a térségben – végső soron nem inspiratív.

Stratégiai célrendszer

Sajnos a stratégiai célrendszer az anyag elejéhez képest megint erőtlen és általános lett. Pont a térségturisztikai azonosíthatóságát, szerepét megfogalmazó stratégia hiányzik belőle. Természetes, hogy szükség van az idelátogatók és a vendégéjszakák számának növelésére, de pont az a stratégia megfogalmazása marad ki az anyagból, melynek követésével az is kiderülhetne, hogy ez hogyan lehetséges.

Az operatív célok

Az anyagban a következő operatív célokat találjuk:

- A turizmus szakmai hátterének biztosítása
- Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése
- Szálláshelyfejlesztés
- Sportturizmus fejlesztése

Az ezekhez kapcsolódó intézkedések és prioritások teljesen félreviszik a stratégiai anyag elején szépen kibontakozó lehetőségeket, nem az erősségekre és lehetőségekre koncentrálnak, hanem öncélúvá, általánossá, bárhol behelyettesíthetővé válnak. Érezhető, hogy az anyag átdolgozása során a stratégia legfontosabb részére már nem maradt elegendő energia.

A használhatóságot és a gyakorlati megvalósulást jellemzi, hogy a prioritásokban felsoroltakból szinte azóta sem valósult meg semmi. Az intézkedések bemutatása túl általános, nincsenek kidolgozott lépések, programok, felelősök, együttműködések. Így az intézkedések csak gazdátlan általánosságok maradnak, melyek megvalósítását egyetlen térségi szereplő sem gondolja a saját feladatának.

A sport turizmus erőltetése, aránytalan hangsúlyozása pedig már szinte megmosolyogtató – de értjük az okát.

Melléklet:**Vezetői összefoglaló (idézve az eredeti anyagból)**

„Jelen dokumentum az Ózdi kistérség 2010-2015 közötti turisztikai stratégiája, mely a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával, az Ózd Kistérség Többcélú Társulása megbízásából készült. A vezetői összefoglaló rövid áttekintést ad az Ózdi kistérség turisztikai stratégiájáról. Röviden összegzi a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításait, a helyzetfeltárás alapján meghatározott stratégiát, a jövőképet, valamint a kijelölt célok rendszerét.

A turisztikai stratégia a kistérség turisztikai rendszerének fejlesztését megalapozó dokumentum, amelynek célja a kistérség harmonikus, versenyképes és fenntartható fejlődésének elősegítése. A stratégia mindazon fejlesztési területekre koncentrál, ahol a turizmus, mint stratégiai húzóágazat hozzájárulhat a gazdasági és társadalmi fejlődés előmozdításához, a területi fejlettségi különbségek mérsékléséhez, valamint az általános életminőség és fogadókészség minőségi emeléséhez.

Az Ózdi kistérség az ország legelmaradottabb térségei közé tartozik. A turizmus szempontjából is hátrányt jelenet, hiszen az idegenforgalom fejlesztésének előfeltétele a fejlett infrastruktúra, a változatos szolgáltatások, valamint a fizetőképes kereslet megléte. A kistérség vonzó hegyvidéki környezete természeti szépségekben igen gazdag. A Bükki és az Aggteleki Nemzeti Park, az Upponyi Tájvédelmi Körzet közelsége, az erdős, hegyes dombos táj, a gömöri területek népi építészeti emlékei teszik különösen vonzóvá a vidéket. Az Ózdi kistérség természeti világa számos, nagyon szép, természetjárásra, pihenésre egyaránt alkalmas tájegységgel rendelkezik, ugyanakkor művelődéstörténeti, kulturális és történelmi értékei is vonzó turisztikai látványosságot biztosítanak az ide látogatók számára. A terület turisztikai infrastruktúrája viszont gyenge minőségűnek mondható, amihez hozzájárul a turisztikai szolgáltatások alacsony színvonala, a befektetések alacsony volumene és a turisztikai potenciál mind külföldi, mind belföldi népszerűsítésének hiánya. Az Ózdi kistérség a turisztikai jellegű mutatók tekintetében az utolsók között szerepel a megye kistérségei között. Ennek oka, hogy területének adottságai között nem találhatók klasszikusan látványos turisztikai vonzerők, és az ideérkezők többnyire „bakancsos” turisták, illetve iskolai kirándulók.

B-A-Z megyében egyedül az Ózdi kistérségben nem működik Tourinform Iroda, amely tájékoztatást, programlehetőséget nyújtana a turistáknak. Azonban a közelmúltban került kialakításra a kistérség honlapja, mely részletesen bemutatja a kistérség településeit valamint turisztikai adottságait, értékeit.

A kistérség turisztikai stratégiájának fő célja a turizmus versenyképességének növelése az Ózdi kistérségben.

A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség versenyképes, a helyi természeti adottságokra, hagyományokra épülő turizmussal rendelkezik. Az aktív- és rendezvényturizmus egyik hazai központja, mely megfelelő minőségű és mennyiségű munkahelyet és magas jövedelmet biztosít a térség lakosságának. A kistérségben élőknek sokfajta lehetősége van a munka utáni kikapcsolódásra, a rekreációra, a kistérség közösségi, kulturális élete intenzív, sokszínű.

A jövőkép a fejlesztés alapcélja, melyhez stratégiai és operatív célok rendelhetők.

Az Ózdi kistérség turizmusfejlesztési stratégiája 2010-2015

A kistérség stratégiai céljai a következők:

- A kistérségbe látogató turisták számának növelése
- A kistérségbe érkező turisták által eltöltött vendégéjszakák számának növelése

A stratégiai célok az alábbi operatív célok elérésén keresztül valósulnak meg:

- A turizmus szakmai hátterének biztosítása
- Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése
- Szálláshelyfejlesztés
- Sportturizmus fejlesztése

A stratégia céljai az alábbi prioritásokon és a prioritások alá tartozó intézkedéseken keresztül érhetők el:

1. prioritás: Humánerőforrás fejlesztés
 - 1.1 Helyi Turisztikai Desztináció Menedzsment Szervezet létrehozása
 - 1.2 Turisztikai információs pontok kialakítása
 - 1.3 Turisztikai szakemberek képzése
2. prioritás: Térségi szintű marketing tevékenység kialakítása
 - 2.1 Közös programcsomagok kidolgozása
 - 2.2 Közös marketing tevékenység megvalósítása
3. prioritás: Turisztikai infrastrukturális fejlesztések
 - 3.1 Aktív turizmus infrastrukturális fejlesztése
 - 3.2 Turisztikai szolgáltatások fejlesztése
 - 3.3 Helyi rendezvények kiszolgáló infrastruktúrájának kisléptékű fejlesztése
 - 3.4 Kereskedelmi és magán szálláshelyek fejlesztése
4. prioritás: Térségi sportturizmus megerősítése
 - 4.1 Sportlétesítmények építése
 - 4.2 Sport rendezvények szervezése

A célok eléréséhez főként az Észak-Magyarországi Operatív Program és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében állnak rendelkezésre azok a források, amelyek az Ózdi kistérségben tervezett turizmusfejlesztési projektek megvalósításához támogatást nyújthatnak. Továbbá a jövőre nézve a 2014-2021 közötti pályázati lehetőségek jelenthetik a tervezett fejlesztések fő forrását kiegészítve a magánbefektetők által befektetett tőkével”

3.) Az Ózdi kistérség foglalkoztatási stratégiája 2010-2015

Ez a stratégia a sorozat talán legjobb, leghasználhatóbb tagja. Az elemzés átgondolt, alapos, segít rávilágítani és kibontani a térség egyik legsúlyosabb problémájára. Mai fejjelel vizsgálva is hasonló problémákkal küzd a térség, a dokumentum majd minden megállapítása releváns. Sajnos ez egyben azt is jelenti, hogy a foglalkoztatási gondok továbbra sem oldódtak meg, sőt elmondható, hogy a helyzet akuttá vált.

A dokumentum az Ózdi kistérség 2010-2015 közötti foglalkoztatási stratégiája, amely a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával, az Ózdi Kistérség Többcélú Társulása megbízásából készült.

Helyzetfeltárás

A helyzetfeltárás erőssége, hogy épít a munkaügyi központ vezetőjével készített mélyinterjúra, másrészt pedig az időszakra vonatkozó adatbázisok elemzésére is. A dokumentumban a megelőző évek során kidolgozásra került tanulmányok, stratégiai dokumentumok is elemzésre kerültek, továbbá azok főbb megállapításai beépültek a tanulmányba.

Az Ózdi kistérség gazdasági helyzetképének meghatározó vonása, hogy egyszerre van jelen a múlt bezárt nehézipari ágazata és a modern feldolgozóipari ágazatok (pl. elektronikai ipar). A tanulmány megállapítja, hogy a kistérség agrárhagyományai nem jelentősek, a klasszikus mezőgazdasági termelés az alacsony termékenyséű talajok miatt nem versenyképes.

miatt nem versenyképes.

A logisztikai és ipari fejlesztésekhez a térségben keletkező és oda irányuló forgalom számára jelenleg nem áll rendelkezésre közvetlen elérhetőséget biztosító gyorsforgalmi út. Rég szükséges volna a 25-ös és 26-os számú főút felújítása és bekapcsolása az M30-as autópályába.

A kistérségben igen magas a munkanélküliek aránya. A munkanélküliségi ráta értéke 2009-ben 21,32% volt, mely több mint kétszerese az országos átlagnak (10,05%). Az ipari létesítmények létszámleépítése, a bányák bezárása, valamint az országon belüli ingázási lehetőségek radikális csökkenése következtében a térségben egy igen jelentős munkaerő-többlet keletkezett. Ezt a szabad munkaerőt nem volt képes a mai napig felszívni a térség gazdasága. Ezt a helyzetet tovább fokozza a mai napig tartó gazdasági válság, melynek következtében az elbocsátások hatására közel 30 százalékkal emelkedett a munkanélküliek száma a kistérségben.

A gazdasági fejlődést visszaveti a rendelkezésre álló humán erőforrás-bázis mennyiségi és minőségi összetétele. A kvalifikált szakemberek hiánya gátat szab a magasabb hozzáadott értéket előállító vállalkozások letelepedésének. A kistérségben nagyon alacsony a felsőfokú képzettséggel rendelkezők aránya. A regisztrált álláskeresőik mindössze 1,57%-a rendelkezett főiskolai vagy egyetemi végzettséggel. Mivel a kistérségben nincs felsőoktatási intézmény, ezért azoknak a fiataloknak, akik tovább szeretnének tanulni, a középiskola elvégzése után el kell hagyniuk a kistérséget és ez az elszakadás gyakran véglegessé is válik. A kedvezőtlen munkaerő-

piaci tendenciákat tovább rontja a roma kisebbség magas aránya, integrációjuk a települések számára folyamatos, erejüket és lehetőségeiket meghaladó kihívást jelent.

Az elemzés rámutat arra, hogy minden fejlesztési elképzelést csak a települések összehangolt együttműködésével lehetne megvalósítani, az Ózdi kistérség felzárkóztatása csakis e horizontális elv alapján érhető el.

A kistérség jövőképét a stratégia a következőképpen fogalmazza meg:

„Az Ózdi kistérség versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol magas a foglalkoztatottak aránya. A lakosság képzettségi szintje magas, az itt lakók piacképes tudással rendelkeznek. A kistérség települései egymással együttműködve egy szociális szövetkezet keretei között munkalehetőséget biztosítanak a kistérség lakosai számára. A kistérség gazdaságában jelen vannak a magas hozzáadott értéket előállító versenyképes multinacionális vállalatok, amelyek magasán kvalifikált munkaerőre tartanak igényt.”

A jövőkép a fejlesztés alapcélja, melyhez stratégiai és operatív célok rendelhetők. A kistérség stratégiai célja a magas arányú foglalkoztatottság elérése az Ózdi kistérségben. A jelen gyakorlatából ma már tudjuk, hogy ehhez a jövőhöz a térség nem került közelebb.

SWOT analízis

A szerző ezt a stratégiakészítési elemet a dokumentációból kihagyta. Feltehetően egy régebbi, tervkészítési metodikát követett.

Operatív célok és intézkedések

A stratégiai cél az alábbi operatív célok elérésén keresztül valósul meg:

- Foglalkoztatási lehetőségek bővítése;
- A munkaerő-piaci kínálat minőségi fejlesztése.

A stratégia céljai az alábbi prioritásokon és a prioritások alá tartozó intézkedéseken keresztül érhetők el:

1. prioritás: A térségben jelen lévő vállalatok helyben tartása

- Az üzleti infrastruktúrához kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, intenzívebb kapcsolattartás az Ózdi Ipari Parkban és a kialakításra kerülő Zöldmezős iparterületen működő vállalkozásokkal
- Beszállítói hálózat fejlesztése, klaszter iroda létrehozása
- Befektetés-ösztönzési iroda létrehozása

Az 1. prioritás legnagyobb hibája, hogy teljességgel Ózd központú, egyáltalán nem veszi figyelembe a többi 29, rurális jellegű településen működő vállalkozásokat, holott a térség nem csak

urbánus vállalkozások számára jelent potenciált, sőt, elmondható, hogy a kistérség területének nagy része egyáltalán nem városias.

A befektetés ösztönzési irodák pedig csak kormányzati vagy hatalmas banki háttér mellett életképesek, önmagukban egy ilyen térségben – a szükséges finanszírozási kínálat, azaz kihelyezhető pénz nélkül – nem életképesek.

2. prioritás: Diverzifikált gazdasági szerkezet kialakítása

- A meglévő inkubátorházak tevékenységének bővítése a KKV-k versenyképességének növelése érdekében
- A megújuló energia iparágban működő vállalkozások térségbe vonzása
- Nehézipari és fémipari cégek fejlesztése

A 2. prioritással egyet lehet érteni eltekintve attól, hogy az említett meglévő inkubátorházak általában nem érték el a célt, amiért létrehozták őket.

3. prioritás: Vállalkozóbarát szabályozási környezet kialakítása

- Újonnan betelepülő vállalkozások támogatása
- Az adóbevételek visszaforgatása fejlesztési beruházásokba

A 3. prioritásba bátrabban bele lehetett volna szólni, hogy a térség beindításához sokkal radikálisabb injekcióra volna szükség és nem elég az adókedvezmény jellegű támogatás.

4. prioritás: Kistérségi szintű foglalkoztatás elősegítése

- Szociális szövetkezet létrehozása

A szociális szövetkezet sikeres működtetésének alapfeltétele, hogy a helyi társadalomnak belülről fakadó igénye legyen rá. Ez sok mindent feltételez, többek között megfelelő színvonalú gondolkodási képességet, melyhez képzettség, tudás és megfelelő szerzett intelligencia is szükséges. Az Ózdi Kistérség túlnyomó társadalmi tömege erre jelenleg nem képes. A megfelelő nevelést, képzést a további prioritások sem tartalmazzák.

5. prioritás: Piacképes tudással rendelkező munkaerő biztosítása

- A Miskolci Egyetem kihelyezett tagozatának létesítése Ózdon
- A szakiskolák és szakközépiskolák képzési struktúrájának összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel
- Az élethosszig tartó tanulás meghonosítása, ösztönzése

Valóban nagyon fontos volna a térségbe a felsőoktatás bevonása. Ezt több területen is elképzelhető lenne: ilyen a nehézipar, a környezet- és a természetvédelem és a turizmus. A

középiskolák és főleg a szakiskolák valóban nagy lemaradással küzdenek, a gyakorlati oktatás sehol sem megoldott, a tananyagok sok esetben rendkívül elavultak, nem követik a mai gazdaság struktúráját, így használható tudást nem képesek biztosítani.

6. prioritás: A munkaerő-piaci reintegráció elősegítése

- Aktív munkaügyi központ, kapcsolattartás a térség vállalataival
- Átképzési, továbbképzési struktúra összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel

Az utolsó prioritás nagyon fontos lenne. Sajnos elmondható, hogy a második cél egyáltalán nem teljesült, sőt a közfoglalkoztatásban szereplők és a valódi piaci munkavállalók között a szakadék folyamatosan mélyült.

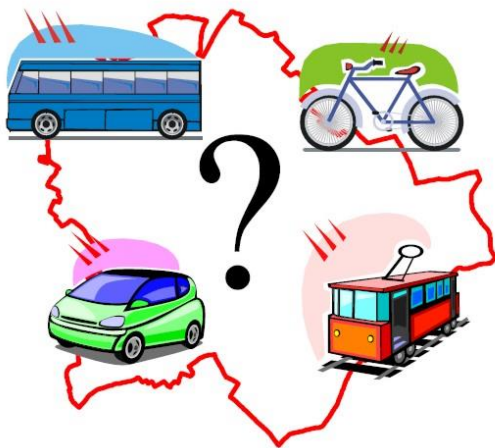

4.) Az Ózdi kistérség közlekedésfejlesztési stratégiája 2010-2015

A közlekedésfejlesztési stratégia érzékelhetően egy már korábban elkészült fejlesztési koncepcióra vagy koncepciókra épül. Ilyen tekintetben újdonságokat nem tartalmaz, azonban összességét tekintve mégis az egyik leghasználhatóbb anyag a kistérségi stratégiai dokumentumok között.

Szerkezetében csak mímeli egy stratégiai dokumentum elemeit, azonban a helyzetfeltáró rész túlnyomó része egyszerű átmásolása a többi stratégiában is megtalálható térségjellemzésnek. Új kontextust nem tartalmaz. Azonban a közlekedési fejezet (1.5 Infrastrukturális helyzet, közlekedés fejezet) a dokumentum többi részétől szerkezetileg teljesen elütve részletesen és jól taglalja a térség közlekedési viszonyait.

A stratégiakészítés többi eleme is teljesen hiányzik belőle, nincs SWOT analízis, nincsenek stratégiai és operatív szintű prioritások, intézkedések. Az anyag érdemi része valójában a máshonnan átvett Intézkedések bemutatása című résznél (48. old.) kezdődik.

Onnantól azonban az intézkedések keretében többnyire bemutatja az okokat, előzményeket és a lehetséges megoldásokat is.

Az anyag figyelembe veszi a munkavállalási lehetőségek elmozdulását is. A térségben az ózdi, Ózd környéki nehézipari munkahelyek megszűntek vagy radikálisan csökkentek. A térség potenciális munkavállaló tömegei nem mobilisak. A munkavállalási lehetőségeik csorbulnak azzal, hogy a közösségi közlekedési kapcsolatok pontosan a lehetséges munkavállalási területek, települések felé (Kazincbarcika, Miskolc irányában) a legnehézkesebbek, átszállásokkal, várakozással terheltek. Gyakorlatilag lehetetlen több műszakos munkahelyeket tömegközlekedéssel racionálisan megközelíteni. Erre a problémára az anyag hoz egy racionális felvetést.

A stratégiában benne van az az opció, hogy a közösségi közlekedést sokkal kisebb, racionálisabb méretű járművekre alapozott szolgáltatás vegye át, mely rugalmasan alkalmazkodik a térségi települések, munkavállalók igényeihez. Erre alkalmas lenne pl. egy szociális szövetkezet.

Az anyag hibája, hogy az alsóbbrendű utak esetében nem csak azt érdemes megfontolni, hogy fel kellene újítani azokat, hanem a lehetséges, olcsóbb, hatékonyabb karbantartásukat is. Nem biztos, hogy a mindenhol a közútfelügyeletre bízott karbantartási feladatokkal valaha is végezni tudnak a régióban. Egyszerűbb burkolatú (pl. kavicsos) utak karbantartását az önkormányzatok is könnyen el tudnák látni, ráadásul nagy létszámú közfoglalkoztatott bevonásával. Ez nem visszalépés, hanem racionális megfontolás, mivel egyértelmű, hogy jó minőségű, karbantartott aszfaltozott burkolatú utakra ennek a térségnek immár 20 éve nincs forrása.

A kommunikáció a közlekedési szolgáltatókkal nincs kibontva. Ezek a szolgáltatók valójában semmilyen téren nem veszik figyelembe a térség mobilitás igényeit, a vasúti és buszjáratok nincsenek összehangolva, nincs átfogó jegyrendszer, sőt olyan járatok szűnnek meg, melyek egy-egy település elérhetőségét és ezzel lehetőségeit végképp tönkreteszik.

Melléklet:**Vezetői összefoglaló (az eredeti anyagból)**

„Jelen dokumentum az Ózdi kistérség 2010-2015 közötti közlekedésfejlesztési stratégiája, mely a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával, az Ózdi Kistérség Többcélú Társulása megbízásából készült. A vezetői összefoglaló rövid áttekintést ad az Ózdi kistérség közlekedésfejlesztési stratégiájáról. Röviden összegzi a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításait, a helyzetfeltárás alapján meghatározott stratégiát, a jövőképet, valamint a kijelölt célok rendszerét.

A közlekedésfejlesztési stratégia a kistérség közlekedési rendszerének fejlesztését megalapozó dokumentum, amelynek célja a kistérség harmonikus, versenyképes és fenntartható fejlődésének elősegítése.

A helyzetfeltárás során primer és szekunder információk egyaránt elemzésre kerültek. Egyrészt építettünk a Magyar Közút Nonprofit Zrt. és a Borsod Volán Zrt. munkatársai véleményére, másrészt pedig az időszakra vonatkozó adatbázisok elemzésére. A fejezetben az elmúlt évek során kidolgozásra kerülő tanulmányok, stratégiai dokumentumok is elemzésre kerültek, továbbá azok főbb megállapításai beépítésre kerültek a tanulmányba.

Az Ózdi kistérség gazdasági helyzetképének meghatározó vonása a modern feldolgozóipari ágazatok (pl. elektronikai ipar) jelenléte. A kistérség agrárhagyományai nem jelentősek, a klasszikus mezőgazdasági növények termesztése az alacsony termékenységű talajok miatt nem versenyképes.

A minőségi életfeltételek megteremtésének egyik fontos összetevője a jó minőségű közlekedési infrastruktúra kialakítása. Az Ózdi kistérség gazdaságfejlesztésének és tökevonzó képességének legnagyobb akadálya a térség elérhetőségének hátrányos helyzete, az autópálya kapcsolat teljes hiánya, valamint a főútvonalak nem megfelelő minősége.

A régió déli peremét érintő autópálya ma még nehezen tudja bekapcsolni a kistérséget az ország vérkeringésébe, hiszen a megfelelő rákapcsolódási lehetőségek nincsenek kialakítva, megfosztva ezzel a kistérséget az elérhetőséget preferáló külföldi tőkebefektetők megjelenésétől. A helyzetet továbbrontja, hogy az úthálózat, elsősorban a mellékutak nagy részének minősége nemcsak európai viszonylatban, de az országos átlagtól is messze elmarad, amely tény szintén akadályozza a térségi gazdaságfejlesztési szándékok megvalósítását. A belső térségi kohézió erősítése érdekében fontos a települések közötti és a településen belüli közlekedési viszonyok javítása.

A kistérségben a vasútvonal csak részben kiépített. A térség délen fekvő területei egyáltalán nem rendelkeznek vasúti kapcsolattal. Problémát jelent, hogy az állomások elhelyezkedése kedvezőtlen. A vasút szolgáltatási színvonala leromlott, lassú, a műszaki infrastruktúra és a járműpark korszerűtlen. A vasúti járműállomány túlnyomó része elöregedett, műszaki állapota és összetétele már nem felel meg a mai igényeknek.

Az autóbusz hálózat teljesen lefedi a kistérséget. A járatszám elegendő a hétköznapi utazók és ingázók számára, de sok esetben a közösségi közlekedés nem tud versenyképes lenni az egyéni gépjárműhasználattal a gyorsaság és a kényelem terén.

A kistérségben minden adottság megvan a kerékpározáshoz, azonban kevés a kiépített kerékpárút. Mindössze négy település - Arló (5 km), Borsodnádásd (3 km), Járdánháza (1km) és Ózd (1 km) - rendelkezik kerékpárúttal, a többi településen azonban még nincs kiépített kerékpárúthálózat.

A stratégia fő célja a teljes kistérségi közlekedési rendszer minőségi színvonalának fejlesztése. Fontos hangsúlyozni azonban, hogy a meghatározott célok elérése nem elsősorban kistérségi kompetencia, hanem regionális és nemzeti döntésekre is szükség van a célok megvalósulásához.

A kistérség jövőképe a következőképpen fogalmazható meg: az Ózdi kistérség fejlett közlekedési rendszerrel rendelkezik. A térség útjai jó minőségűek, a Miskolc és Bánréve között kiépült 2x2 sávú út bekapcsolja a kistérséget az ország gazdasági vérkeringésébe. A megépült elkerülő út hatására a kistérségben biztonságosabb a közlekedés és vonzóbb a települési környezet. A települések közti kerékpárút-hálózat teljes mértékben kiépült, az országos hálózatba kapcsolódva vezeti a kerékpáros turistákat a térség természeti és kulturális látnivalóihoz. A kistérség fejlett közösségi, közlekedési rendszerrel rendelkezik, mely a modern kor igényeinek megfelelő szolgáltatást nyújt az utazóközönség számára.

A jövőkép a fejlesztés alapcélja, melyhez stratégiai és operatív célok rendelhetők. A kistérség stratégiai célja a fejlett közlekedési rendszer az Ózdi kistérségben.

A stratégiai cél az alábbi operatív célok elérésén keresztül valósul meg: Az elérhetőség javítása, a versenyképesség növelése és a társadalmi kohézió érdekében;

Közösségi közlekedés fejlesztése.

A stratégia céljai az alábbi prioritásokon és a prioritások alá tartozó intézkedéseken keresztül érhetők el:

1. prioritás: Térségi elérhetőség javítása

A kétszámjegyű utak fejlesztése

2. prioritás: Térségi közlekedés fejlesztése

A 4 és 5 számjegyű közutak, mellékutak, összekötő utak felújítása

Kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése, bővítése

3. prioritás: Települési közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Belterületi önkormányzati utak fejlesztése, felújítása

Belterületi gyalogos közlekedés fejlesztése

4. prioritás: Közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése

Kistérségi közösségi közlekedés infrastrukturális fejlesztése

5. prioritás: Közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének fejlesztése

Alternatív közösségi közlekedési módok fejlesztése

A célok eléréséhez főként a Közlekedésfejlesztési Operatív Program és az Észak-Magyarországi Operatív Program keretében állnak rendelkezésre azok a források, amelyek az Ózdi kistérségben tervezett közlekedésfejlesztési projektek megvalósításához támogatást nyújthatnak.”

5.) Az Ózdi kistérség oktatási-képzési stratégiája 2010-2015

A dokumentum az Ózdi kistérség 2010-2015 közötti oktatási-képzési stratégiája, mely a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával, az Ózd Kistérség Többcélú Társulása megbízásából készült. Az összefoglaló rövid áttekintést ad az Ózdi kistérség oktatási-képzési stratégiájáról. Röviden összegzi a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításait, a helyzetfeltárás alapján meghatározott stratégiát, a jövőképet, valamint a kijelölt célok rendszerét.

Az oktatási-képzési stratégia a kistérség oktatási-képzési rendszerének fejlesztését megalapozó dokumentum, amelynek valóban célja a kistérség harmonikus, versenyképes és fenntartható fejlődésének elősegítése. Összességében elmondható az anyagról, hogy rendkívül összeszedett, a mai napig használható dokumentum, mely sajnos nem kapott elegendő publicitást.

A közoktatásról szóló fejezetben elemzésre kerül az Ózdi kistérség óvodai, általános iskolai, valamint középiskolai rendszere. A kistérség az ország 33 leghátrányosabb kistérségeinek egyike. A kedvezőtlen kép az oktatási intézmények elemzésekor is egyértelműen látszik. Az országos trendnek megfelelően a kistérség lakossága, és ezáltal az oktatási intézményekben tanulók száma is, folyamatosan csökkent. Mind az óvodában, mind az alap- és középfokú oktatási intézményekben nagyon magas a hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma (a közoktatás minden szintjén továbbra is túllépi a 40 %-ot a halmozottan hátrányos helyzetűek aránya). A sajátos nevelési igényű tanulók aránya is magasnak mondható. A kötelező óvodai ellátást a kistérség intézményei képesek biztosítani (átlagosan közel 100 % az óvodai feltöltöttség).

Középfokú oktatás összesen 6 intézményben folyik (Ózdon és Putnokon). A gimnáziumi és szakközépiskolai osztályokban tanulók aránya évről évre növekszik (2010-ben 27 % és 35 %), ezzel párhuzamosan a szakiskoláké folyamatosan csökken (2010-ben 18%).

A középfokú oktatásban már alacsonyabb a hátrányos helyzetűek aránya, mint az óvodákban és az általános iskolákban, azonban ez az arány országos viszonylatban így is nagyon magasnak mondható, ráadásul folyamatosan növekszik.

A szakképzési helyzet áttekintéséhez a foglalkoztatási, munkanélküliségi adatok elemzése is szükséges volt. Az Ózdi kistérségben az országos, sőt megyei arányoknál is magasabb a munkanélküliek aránya (20,35 %), mely szám 2001 és 2009 között közel kétszeresére nőtt. A munkanélküliek között nagyon magas arányban vannak képzetlenek, illetve alacsonyan képzettek. Az álláskeresők számával párhuzamosan a pályakezdő munkanélküliek aránya is folyamatosan növekszik a kistérségben.

Az iskolarendszerű szakképzés az Ózdi kistérség 6 intézményében folyik, melyek a Sajómenti TISZK-hez tartoznak. Az iskolarendszeren kívüli szakképzéseket az ózdi és putnoki munkaügyi központok, valamint (2010-ben még működő, azóta TKKI-vá alakult) az ÉRÁK szervezik. A legtöbben az élelmiszerbolti eladó, a szakács és a pincér képzéseken tanultak. A kistérségben nagyon alacsony a tanulószereződéssel rendelkezők aránya (mindössze 5 képzésben 60 tanuló rendelkezik tanulószereződéssel). A helyzetelemzésből egyértelműen kiderült, hogy a felnőttképzésben sokkal magasabb számban vesznek részt a szakmát szerezni vágyók, mint az

iskolarendszerű képzésben. A két alapvető képzési formában sikeresen vizsgázók aránya azonban szakmacsoportonként jelentős eltéréseket mutat.

A stratégia fő célja a teljes kistérségi oktatási-képzési rendszer minőségi színvonalának fejlesztése volt, melyet ajánlásait figyelembe véve meg is lehetett volna indítani.

A kistérség jövőképe a dokumentum alapján a következőképpen fogalmazható meg: „*az Ózdi kistérség versenyképes oktatási-képzési rendszerrel rendelkezik. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi tőkés vállalkozások számára. A kistérségben az aktuális gazdasági igényekhez alkalmazkodó piacképes szakmák képzése folyik. A lakosság iskolai végzettsége megfelelő, a kistérségben sok diplomás él.*”

A jövőkép idealisztikus, de a fejlesztés alapcélja, melyhez stratégiai és operatív célok rendelhetők. A kistérség stratégiai alapcélja a dokumentum alapján a versenyképes oktatási-képzési rendszer az Ózdi kistérségben.

A stratégiai cél elérése érdekében az alábbi operatív célokat fogalmazza meg a dokumentum:

- Fejlett oktatási-képzési infrastruktúra;
- Minőségi oktatási-képzési rendszer.

A stratégia céljait az alábbi prioritásokon és a prioritások alá tartozó intézkedéseken keresztül kívánja elérni:

1. prioritás

- a) Az oktatás-képzés tárgyi feltételrendszerének javítása
- b) Oktatás-képzési épületek korszerűsítése
- c) Oktatás-képzési eszközök fejlesztése

2. prioritás

- a) Humán erőforrás fejlesztése
- b) Pedagógusok, oktatók képzése
- c) Szakemberhiány mérséklése

3. prioritás

- a) Piacképes szakmák képzése
- b) A munkaerő-piaci igények és a szakképzési rendszer összehangolásának megerősítése
- c) Szakképző intézmények és a munkaadók együttműködésének elősegítése

4. prioritás

- a) Oktatás-képzés hatékonyságának fejlesztése
- b) Egész életen át tartó tanulás megalapozása
- c) Oktatási esélyegyenlőtlenségek mérséklése, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása

Fejlett oktatási-képzési infrastruktúra

A foglalkoztatási lehetőségek körének bővítése a települések népességmegtartó képességét erősíti. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi tőkés vállalkozások számára, csökkentve a kistérségből elvándorló népesség arányát.

Annak érdekében, hogy az oktatás és a képzés tartalma rugalmasan igazodjanak a gazdasági és társadalmi igényekhez, a szakmai fejlesztésekkel párhuzamosan kiemelten fontos, hogy a fizikai, infrastrukturális fejlesztések is biztosítva legyenek a korszerű tanulási környezet megteremtéséhez.

Az Ózdi kistérség közoktatási intézményeinek alacsony szintű eszköz- és infrastrukturális ellátottsága gátja a minőségi oktatásnak, valamint az oktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosításának.

Számos intézmény technikai felszereltsége elavult, az épületek nagy többsége felújításra szorul.

A korszerű oktatási-képzési infrastruktúra megléte a minőségi oktatás biztosításának alapfeltétele. Az operatív cél magában foglalja a kiszolgáló épületek infrastrukturális fejlesztését, valamint az intézmények korszerű eszközökkel való felszerelését is.

Az oktatás-képzés tárgyi feltételrendszerének javítása

a) Prioritás:

A szakmai munka eredményességét nagymértékben befolyásolja a megfelelő környezet. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő-kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi vállalkozások számára.

A humán erőforrás fejlettsége szempontjából meghatározó magának az oktatási infrastruktúrának a minősége, a korszerű oktatás tárgyi feltételeinek rendelkezésre állása. Az oktatási intézményekre jellemző az épületek leromlott állapota, az oktatási eszközök elavultsága, korlátozott rendelkezésre állása. A minőségi oktatási eszközök hiányában a diákok nem lesznek képesek elsajátítani fontos készségeket (nyelvtudás, számítástechnikai ismeretek stb.), ami hátrányosan befolyásolja a diákok továbbtanulási esélyeit, pályaválasztását, másrészt akadályozza a gazdaság fejlődését.

A prioritás keretében az épületek, tantermek felújítása, modern oktatási eszközök beszerzése, továbbá a speciális ismeretek, szakmák elsajátításához szükséges eszközök beszerzése, gyakorlati helyek kialakítása történik meg.

b) Minőségi-oktatási képzési rendszer

Az operatív cél az oktatásban és a képzésben tapasztalható hiányosságok kiküszöbölését célozza. Javasolt az alapvető készségek és kulcskompetenciák új oktatási módszerekkel való fejlesztése, a hátrányos helyzetű tanulók, valamint a roma gyermekek speciális oktatási és képzési igényeinek integrált oktatás keretei között történő kielégítése, amennyiben ez lehetséges.

Cél, hogy a kistérségben zajló ágazati struktúraváltásnak megfelelően közelítsen az iskolarendszerű szakképzés struktúrája a vállalkozói, munkaadói igényekhez. Ennek megvalósításához a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalának felmérését szükséges elvégezni, mert ez alapján azonosíthatók be azon szakmák, szakmacsoportok köre, amelyek szükségesek a munkaerő piac keresleti oldalának kielégítéséhez.

A társadalom egyes csoportjai hátrányos helyzetben vannak munkaerő-piaci részvételüket illetően. Az Ózdi kistérségben az említett rétegek közül a szakképzetlenség, a tartósan munkanélküliek, különösen a 45 év feletti munkanélküliek, valamint a romák képviseltetik magukat nagy számban. Munkavállalásuk segítésekor nagyon fontos szerepet kap a munkaerőpiacról való kiszorulásuk oka, és a motiváció erősítése.

A kistérségben tapasztalható magas munkanélküliséget a struktúraváltás okozta. Az ipari létesítmények és a bányák bezárása következtében nagy létszámú munkaerő szabadult fel, akiknek elhelyezkedési esélyei fokozatosan szűkülnek szakképzettség és szaktudás hiányában.

A kedvezőtlen munkanélküliségi ráta alakulását a roma kisebbség helyzete is befolyásolja. Számukra a legbiztosabb jövedelemforrást a támogatások és szociális segélyek jelentik. Alacsony motivációjuk és alacsony iskolázottságuk folytán elhelyezkedési esélyeik minimálisak, melyhez részben hozzájárul a magyar lakosságban kialakult, romákra vonatkozó negatív sztereotípiák is.

A hátrányok leküzdése és a munkaerőpiacra való visszavezetés érdekében az érintett rétegek számára egyénre szabott fejlesztések, oktatás és képzés szükséges.

Humán erőforrás fejlesztése

Prioritás:

A prioritás az oktatási-képzési intézmények humán erőforrás fejlesztését foglalja magában. A valódi szükségletalapú pedagógus továbbképzés hozzájárul a pedagógus szakma fejlődéséhez. A pedagógusok és oktatók továbbképzése és átképzése által eredményesebben tudják megvalósítani az iskolák pedagógiai/nevelési programjaiban megfogalmazottakat. Ezáltal minőségi változás következik be az oktatás tartalmi kereteiben.

A prioritás célja, olyan pedagógusok és oktatók képzése, akik szakmai felkészültségük mellett széles körű pszichológiai, pedagógiai, továbbépíthető elméleti és gyakorlati tudással rendelkeznek.

A tudás alapú társadalom és gazdaság létrejöttéhez elengedhetetlenül fontos, hogy a pedagógusok fel legyenek készítve a kompetencia alapú oktatás alapelveinek alkalmazására, ismerjék és használják az IKT eszközöket és technológiákat, rendelkezzenek számítógépes és idegen nyelvi ismeretekkel.

Piacképes szakmák képzése

Prioritás:

Az Ózdi kistérségben problémát jelenet a szakképzetlenség, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező munkaerő, mely akadály a fejlődésnek. Ezért a vállalkozások versenyképességének javítása érdekében szükség van a lakosság iskolázottságának növelésére. Kimondottan alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya, amely akadályozza a jelen lévő multinacionális vállalatok fejlesztéseit is. A kistérségben a foglalkoztatottsági és aktivitási ráta rendkívül alacsony, a társadalom széles rétegei szorultak ki a munkaerőpiacról. Továbbá a munkaerő-piaci szempontból aktív lakosok körében is igen magas munkanélküliség figyelhető meg. Mindezek érdekében

szükség van az aktív lakosság piacképes ismeretekkel, szakmákkal való felruházására. Ennek során fejleszteni kell az alap és középfokú oktatás, szakképzés intézményeit, az oktatott szakmákat, képzési, átképzési és továbbképzési programokat kell szervezni.

A gazdasági aktivitás növekedését, és ezzel egyidejűleg a munkanélküliség csökkenését is elősegíti a munkaerő képzettségi szintjének és szerkezetének javítása. A magas színvonalú oktatási, szakképzési rendszer, és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér minőségi munkaerő-kínálatot képes nyújtani a helyi és külföldi vállalkozások számára. Elengedhetetlen a vállalkozások igényeinek felmérése, azaz olyan szakmák és ismeretek oktatása szükséges, amelyek iránt kereslet mutatkozik a piacon.

Oktatás-képzés hatékonyságának fejlesztése

Prioritás:

Az oktatási és képzési rendszerünkre jellemző, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokat alacsony hatékonysággal használja fel. Fontos feladat a finanszírozás és az oktatás színvonalának erőteljesebb összekapcsolása. Az erőforrások növelésére az oktatás, képzés területén elsősorban a magánszféra bevonásával van lehetőség, ami egyrészt az üzleti és befektetői szektort, másrészt a rendszer szolgáltatásait igénybe vevők körét érinti.

A hatékonyságnövelésnek egyik eszköze lehet a képzési időt meghaladó, meghatározott időtartamra szóló tanulószerveződések kötése. Az ilyen szerződés egyrészt biztosítékot nyújt a tanonc számára arra vonatkozóan, hogy a képzés valóban meg fog történni, és ennek ideje alatt jövedelemhez jut, másrészt megakadályozza, hogy az újonnan kiképzett munkaerőt az adott piac valamely más szereplője „elcsábítsa”, mielőtt annak képzési költségei megtérültek volna.

A tanulószerveződések alternatívájaként jelenik meg a visszafizetési klauzulák alkalmazása, amely előírja, hogy amennyiben valamely munkavállaló a számára biztosított képzést követően meghatározott időn belül elhagyja az őt foglalkoztató céget, akkor a képzése kapcsán a munkaadónál felmerült képzési költségek bizonyos százalékát meg kell térítenie.

Nemzetközi viszonylatban is jó gyakorlatnak számít a magyar szakképzési vagy innovációs alap, mivel olyan törvényi szabályozással garantált forrás, amelyhez a magánszféra képviselői, vállalkozások, vállalatok járulnak hozzá meghatározott keretek között, és a pénz a képzésre fordítódik. Ösztönzőleg hat a hazai K+F adókedvezmény-rendszer is, melynek jogszabályi hátterét a társasági törvény fogalmazza meg.

A hatékonyság növelésének másik eszköze a pedagógusok teljesítményének értékelése, illetve az, hogy ebben nagyobb szerepet kapjanak maguk a diákok is.

II.2. EURÓPAI, NEMZETI ÉS REGIONÁLIS TÁMOGATÓPROGRAMOK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Az egységes európai uniós módszertan és tagállamonként árnyaltabb gyakorlat alkalmazása kapcsán sokszor úgy tűnik, hogy a regionális fejlesztések értékelése mindenképpen pozitív tartalommal és célokkal rendelkezik, használhatósága alapvető. Ugyanakkor *számos probléma* merül fel az értékelési tevékenységgel kapcsolatban, amelyek egy része a regionális politika sajátosságaiból származik, másik részük az értékelési módszertanból adódik, míg igen komoly nehézségeket okoz az egyes tagállamok különböző „közpolitikai fejlettsége” is.

Számos olyan értékelési jelentés készült és készül, amely *nem képes betölteni szerepét*, mivel nincs elegendő adat, módszer és technika, amely képes a valós teljesítményeket és hatásokat bemutatni. Mindezek miatt az értékelések leginkább leíró elemzéseké válnak, amelyek csak összegzik a programok kapcsán elvégzett intézkedéseket: bemutatják, hogy hányan vettek részt a programban, mindez milyen számszerűsíthető eredményekkel járt stb., így nem képesek megfelelni valódi céljuknak, nem tudják igazán értékelni a programokat, ajánlásokat adni, tudást létrehozni, vagy a további intézkedések fejlesztése érdekében javaslatokat megfogalmazni. Másrészt ezek az értékelési anyagok leginkább a *számszerűsítéssel foglalkoznak*, a kulcsindikátorokban történt változásokat mutatják ki, céljuk a nettó hatások bemutatása. Végző eredményként általában az *„egy létrehozott munkahelyre jutó költség”* jelenik meg. Mindezen problémák hátterében a regionális politika néhány meghatározó jellegzetessége áll:¹

- 1) Egyrészt a fejlesztési programok hatására létrejövő társadalmi és kulturális változások és hatások nem könnyen egyszerűsíthetőek le egy mutatószám változására, továbbá hosszabb időszak szükséges ahhoz, hogy ezek a hatások kimutathatóak legyenek.
- 2) Másrészt a regionális fejlesztési stratégiák komplex, interaktív környezetben valósulnak meg, ahol folyamatos visszacsatolások érvényesülnek az egyes tényezők között. Ilyen helyzetben nem lehetséges egyszerű lineáris ok-okozati viszonyokat kimutató modelleket készíteni, amelyek képesek mérni a források, tevékenységek, eredmények és hatások viszonyrendszerét.
- 3) Harmadrészt a regionális politika mélyen beágyazott saját lokális kontextusába, leginkább az adott környezetben működőképes. A jelenlegi értékelések segítségével nem sokat tudunk meg a programok belső mechanizmusairól, amelyekből kitűnne, hogy az egyes érintettek és a környezet milyen szerepet játszik a beavatkozások hatékonyságának befolyásolásában.
- 4) Negyedrészt a jelenlegi gazdasági viszonyok egyre gyorsabban változnak, mindez megköveteli az értékeléstől is, hogy dinamikus és rugalmas legyen, képessé váljon az új feltételek között is működni.
- 5) Végül a hatalom és a felelősség régiókhöz történő delegálása következtében a regionális politika értékelésében is a regionális és helyi szereplőknek kellene a legnagyobb szerepet játszani.

¹ (Diez és szerzőtársai 2002)

Mindezen tényezők együttes következménye, hogy az értékelés nem mindig képes betölteni azt a szerepet, amelyet várnak tőle.

További problémákat lehet azonosítani az *értékelési kapacitás*² fejlődése, az értékelési ütemezések, határidők és a teljesítményértékelés területén. Az értékelési kapacitások igen különböző mértékben állnak rendelkezésre az egyes tagállamok és a régiók szintjén. Mindez az eltérő értékelési tradíciók, tapasztalatok és erőforrások következménye. Ez természetesen hatással van az értékelési jelentések minőségére és használhatóságára is. Polverari és Bachtler tanulmányukban megállapították, hogy az EU tagállamait az értékelési tapasztalatok alapján három csoportba lehet sorolni: a legnagyobb tapasztalattal rendelkezők, az értékelés területén a legkevésbé gyakorlott országok, majd az összes többi ország a két véglet között található. Ugyanakkor még a legtöbb tapasztalattal rendelkező Egyesült Királyságnak is gyakran nehézségei támadnak a határidők betartásával, az adatok biztosítása és a hatásokat kimutató módszertan megfelelése kapcsán, ami azt sugallja, hogy más országokban még több probléma lehet (Batterbury 2006).

Az értékelést nehezítő tényezők közül jelentős szerepet játszik a *rendelkezésre álló adatok minősége*. Az elmúlt 15 év valamennyi közbenső, utólagos és tematikus értékelésénél problémát jelentett, hogy nem álltak rendelkezésre megbízható és hiteles monitoring adatok. Az egyes tagországok statisztikai rendszerei nem alkalmasak arra, hogy az értékelések alapjául szolgáló adatokat biztosítsák. További gondokat okoznak az értékelési *határidők*. Még azelőtt kell elkészíteni az utólagos értékeléseket, hogy a teljes adatállomány rendelkezésre állna az adott tagországban. Ezáltal az utólagos értékelések már csak akkor születnek meg, amikor a következő tervezési időszak közösségi támogatási keretei és programozási dokumentumai már elkészültek, ezáltal nem lehet felhasználni az értékelési tapasztalatokat. Az újonnan bevezetett *teljesítménytartalék* intézménye is inkább csak torzító hatást gyakorol az értékelésre, mivel fontosabbá válik a pozitív értékelési eredmények produkálása, mint a különböző programok eredményes végrehajtása. Mivel még csak most került bevezetésre ez az eszköz, egyelőre nincs arról meggyőző bizonyíték, hogy képes növelni a hatékonyságot (Batterbury 2006).

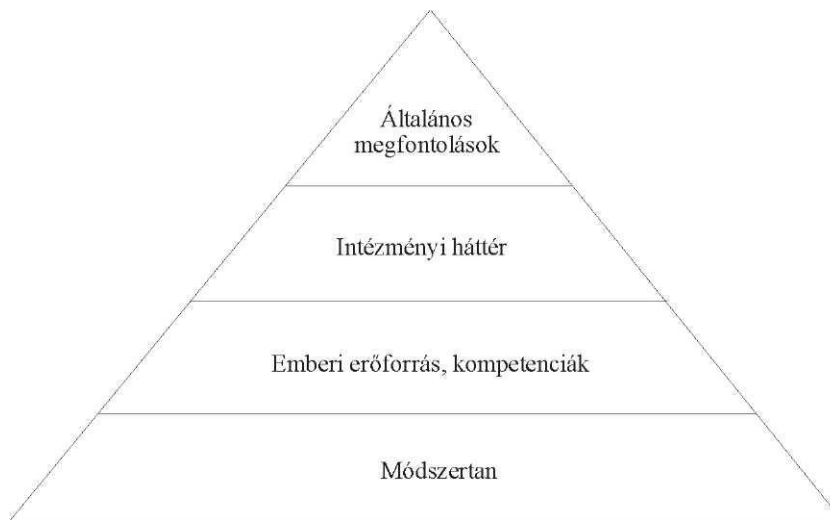
Módszertani problémákat okoznak az értékelés területén az összetett *ok-okozati viszonyok* is. Nehéz pontosan meghatározni az egyes hatásvizsgálatoknál a különböző tényezők kapcsolatát, gyakran a vizsgálatba nem is lehetséges bevonni valamennyi tényezőt, amely hatással lehet a vizsgált változókra. További nehézséget jelenthet a program értékelésére használt *kritériumok pontos meghatározása*, sokszor a beavatkozások nem szándékolt, ki nem mondott vagy ellentmondásos célokkal rendelkeznek. El kell döntenie azt is, hogy az értékelés csak a meghirdetett célok vizsgálatára koncentráljon, vagy valamennyi hatást elemezze, ami a programnak tulajdonítható. Nem mindegy, hogy kvantitatív vagy kvalitatív eszközöket használnak az értékelési munka során, a különböző adatgyűjtési és -elemzési módszerek akár eltérő eredményre is vezethetnek. Végül, sokszor nehéz meghatározni, hogy egyes hatások a programnak, vagy más külső tényezőknek tulajdoníthatóak-e.

Összességében elmondható, hogy gyakran túlságosan *költséges vagy időigényes* az értékelés ahhoz, hogy arányban álljon hasznosságával. Továbbá a döntések az egyes beavatkozások kapcsán gyakran már az előzetes értékelések előtt megszületnek, az értékelést csak utólagos legitimizálásra használják, a politikailag érzékeny megállapításokat pedig elfojtják, illetve az eredményeket csak szelektíven hasznosítják. Az értékelés mindezek ellenére is hasznos tevékenységnek tekinthető, ugyanakkor a fent felsorolt problémák kapcsán alkalmazhatóságát fejleszteni szükséges.

² Értékelési kapacitás alatt az értékeléssel foglalkozó szakértők körének és szakértelmének összességét értjük, vagyis a képzett és tapasztalt értékelőket megfelelő tudással és képességekkel az értékelés területén.

A fentiekben bemutatott problémák megfelelő módon csoportosíthatóak adott szempontok

1. ábra Problémák az értékelés területén

mentén (1. ábra). A nehézségek legfelső szintjén azok az *általános megfontolások* találhatóak, amelyek a generális problémákat takarják, mint például a tevékenység (sokszor túlzott) költség- és időigényessége, a dinamikus, rugalmas környezet okozta kihívások stb. A komplexitást tovább erősíti, hogy az értékelés (és a regionális politika) lokális kontextusban értelmezhető, az ott jelen lévő regionális potenciált meghatározó tényezőkre kell tekintettel lennie (Lengyel-Rechnitzer 2004). A következő „szinten” a *megfelelő intézményi háttér*, az *emberi erőforrás* és a hozzá kapcsolódó *kompetenciák* fejletlenségével, hiányával kapcsolatos problémák találhatóak. Itt a legjelentősebb tényezők, hogy a kapacitások más-más szinten állnak rendelkezésre, az egyes tagállamok szintjén eltérő közpolitikai fejlettség, valamint a tervezők és értékelők közötti felelősség-megosztás általában nem világosan körvonalazott.

Végül a legszélesebb problémakört a *módszertan kiforratlansága, alkalmazási korlátai* jelenti, amelyek közül érdemes kiemelni a bruttó és nettó hatások problematikáját, a kvalitatív és kvantitatív eszközök használata miatti eltérő eredmények konzekvenciáját, a kritériumok, változók, kulcsindikátorok túl szűk és túl széles körét. Továbbá az értékelő jelentések leíró jellegének dominanciáját, a ki nem mutatható ok-okozati viszonyok rendszerét, a számszerűsítés túlzott dominanciáját, a társadalmi és gazdasági viszonyok összetettsége és a rendelkezésre álló statisztikai és monitoring adatok miatti limitációkat. További problémákat okoz, hogy a módszertani útmutatók néha már túlzott részletességgel írják elő az értékelők számára a módszertani ajánlásokat, ez a bürokratikus szabályozottság meggátolja az értékelő munka rugalmasságát. Ugyanakkor a régiók és tagállamok közötti összehasonlíthatóság érdekében ragaszkodni szükséges egyes módszertani elvekhez, szisztémákhoz, amelyeknek egységesen kell megjeleníteniük a fejlesztéspolitikákról készülő értékelési jelentésekben, beszámolóiban.

Az értékelésnek segítenie kell a döntések meghozatalát a programok és a projektek szintjén. A regionális fejlesztés értékelésének a következők figyelembe vételével kell előrelépést elérnie:

- € Az értékelési tevékenység fokozottan jelen van a közpolitikákban, de a kapacitások további erősítése szükséges. Az értékelés egyre inkább integrált részévé válik a tervezésnek és a megvalósításnak, multidiszciplináris megközelítéssel dolgozik, és egyre jellemzőbb, hogy nem azért végzik az értékelést, mert kötelezően előírt, hanem mert szükségesnek tartják. Elfogadott tény, hogy az értékelési kapacitás fejlődése a Strukturális Alapoknak

köszönhető szerte az Európai Unióban, ugyanakkor komoly aszimmetria alakult ki az értékelési kapacitások és kultúra területén a különböző közpolitikai fejlettségi szint és az újonnan csatlakozott országok miatt. Éppen ezért fontos, hogy az új tagállamok fejlesszék értékelési egységeiket, azok készségeit és kompetenciáit

- € Az értékeléshez szükséges készségek között meg kell jelennie a gazdasági elemző készségnek, a menedzsment készségeknek és a kontrollingnak. Sokszor külső szakértők támogatására van szükség.
- € Az értékelés *segítséget nyújt a döntéshozók számára*. Az értékelők nem hoznak fejlesztéspolitikai döntéseket, de nagyon fontos szerepet játszanak azzal, hogy a megfelelő kérdéseket teszik fel, amelyek rávilágíthatnak a területfejlesztési beavatkozások hibáira, problémáira. Ezért érdemes az értékelést a tervezési és megvalósítási folyamatok szerves részének (megalapozásának) tekinteni.
- € Komplex politikák értékelése csak komplex módon történhet. Számos olyan beavatkozás történik, amelynek több célja is van egyszerre, különböző területeken próbál előrelépést elérni. Ilyenkor nem lehetséges egy-egy mutatószámmal értékelni a teljes folyamatot, a tendenciákat, mindenképpen több területre kiterjedő vizsgálatra van szükség különböző értékelési módszerek kombinálásával.
- € *Partnerség* alkalmazása már az értékelések tervezésétől kezdve. A partnerek (érintettek) bevonása szükséges már az értékelés céljainak megállapításánál és módszereinek kiválasztásánál is.
- € Az egyes beavatkozások belső *működési mechanizmusainak* megismerése egyre fontosabbá válik. Ahhoz, hogy felmérjék a programok hatékonyságának tényezőit, meg kell ismerni a sikertényezőket és az előfeltételeket is. Mindezeket elősegítheti a tapasztalatcsere a tagországok között.
- € Az értékelés egyre inkább *vezetési eszközzé* válik. Az értékelés képes az egyes programok irányításának, menedzselésének javítására.
- € Az értékelés fontos eszköz a *tanulás és az elszámoltathatóság* érdekében. Egyelőre a tanulási funkció általánosan elismert, az elszámoltathatóság területén még előrelépésre van szükség.
- € Az értékelés magyarázó erejének meghatározóvá kell válnia a fejlesztések indoklásánál. Az egyes fejlesztési programok kialakításánál, tervezésénél, és azok szükségességének bizonyításánál a korábbi hasonló programokból származó tapasztalatokra szükséges építeni.
- € A megfelelő *arányok* megtalálása alapvetően fontos az értékelés területén. A vizsgálatoknál és jelentéseknél meg kell találni a mennyiségi információk és a minőségi magyarázatok közötti helyes arányt.
- € A *monitoring* és az értékelés minősége nagyon szorosan összefügg. Jó minőségű monitoring eredmények nélkül nem lehetséges magas színvonalú értékeléseket készíteni.³

Az Európai Unió új speciális fejlesztési területei *további szakismereteket* követelnek meg az értékelőktől. Az értékeléssel foglalkozóknak fel kell készülniük arra, hogy tevékenységüket olyan új témák kapcsán fogják kifejteni, mint a regionális innovációs hálózatok, speciális tanácsadói támogatás, környezeti fenntarthatóság, információtechnológia

³ „Regionális fejlesztések értékelésének problematikája az Európai Unióban” c. tanulmány

A felsorolt *megoldási javaslatok, továbblépési lehetőségek* szervesen illeszkednek a bemutatott problémakörökhöz (1. ábra). Az általános megfontolások szempontjából tehát fontos egyfajta szemléletváltás megvalósítása, amely vonatkozik az értékelések céljára, integrációjára a tervezési folyamatban, a partnerség erősítésére, az irányítás támogatására, a tanulás és elszámoltathatóság fokozására és a decentralizáció kiterjesztésére, erre a területre is. Az intézményi kapacitások és az emberi erőforrások fejlesztése, a kompetenciák bővítése kapcsán megfogalmazott cél az új tagállamokban az értékeléssel foglalkozó szakértők körének bővítése, valamint speciális szaktudás és szakterületek megjelenése az értékelők kompetenciái között. A módszertan szempontjából megoldást jelenthet a multidiszciplináris megközelítés alkalmazása, a komplex értékelési metódusok használata, a sikertényezők és előfeltételek feltárása, a tapasztalatcsere erősítése és a jó minőségű input adatok biztosítása.

ÖSSZEGZÉS ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

Véleményünk szerint a regionális fejlesztések értékelése manapság már sokkal többet jelent egy egyszerű értékelő jelentésnél, mivel célja nem pusztán az, hogy azonosítsa a beavatkozások hatásait, hanem az is, hogy *elősegítse a fejlesztéspolitika megalapozottságát*. Az értékelésnek eszközzé kell válnia a döntéshozók számára, amely segít megérteni a beavatkozások folyamatát, az egyes változások okait, a környezeti hatásokat, és mindezek segítségével olyan javaslatokat, ötleteket megfogalmazni, amelyek fejlesztik a regionális politika tervezését. Az értékelés a kollektív tanulás eszközevé válhat, amely segíthet a helyi közösségeknek abban, hogy megoldásokat találjanak problémáikra és szükségleteikre (Diez és szerzőtársai 2002).

Mindezek kapcsán a tanulmányban bemutattuk, hogy az Európai Unió jelenlegi értékelési gyakorlata milyen *hiányosságokkal és problémákkal* küzd, illetve felvázoltuk a lehetséges fejlesztési irányokat. Alapvető feladat a kohéziós politika területén annak számszerűsítése, hogy a regionális fejlesztésekre elköltött összegek milyen hatásfokkal hasznosulnak, és mi okozza az adott beavatkozások sikerét vagy kudarcát. Ezt a szerepet számos ok miatt jelenleg még nem képes az értékelés betölteni, mivel sok esetben túlzott költség- és időigénnyel rendelkeznek, az adott helyi környezetben értelmezhető fejlesztések nem elemezhetők országos vagy európai uniós szinten. Továbbá az EU tagállamaiban tapasztalható különböző közpolitikai fejlettségi színvonal miatt az értékeléssel foglalkozók felkészültsége eltérő, emiatt az egyes jelentések összehasonlíthatósága kérdésessé válik. A módszertani hiányosságok tovább árnyalják a fentieket, mivel sokszor nehéz a fejlesztések nettó hatásainak kimutatása, a mennyiségi és minőségi információk közötti helyes arány megtalálása és a komplex jelenségek egy-egy kulcsindikátorral történő jellemzése. Problémákat okozó terület még az értékelési módszertan kiforratlansága, egyenetlensége az egyes tagállamok szintjén. Ugyanakkor a túlzottan részletes európai uniós előírások szűkítik az értékelők mozgásterét, rugalmatlanná teszik az értékelési munkát.

Az értékelési folyamat során szükséges, hogy az értékelők tudatában legyenek az adott módszertan, eszközrendszer korlátainak, feltárják a speciális problémákat, és kezelni tudják azokat. Megfelelő *megoldást* jelenthet az egyes módszertanok kombinációja és a minőségellenőrzési technikák alkalmazása. Az értékelés talán nem tud végső válaszokat adni minden kérdésre, de képes megmondani azt, hogy mi történt a beavatkozások hatására, és képes megindokolni, hogy miért jobb az, ami történt, mintha semmi sem történt volna. Mindezek miatt az értékelés alkalmazhatósága várhatóan tovább fejlődik, és éppen ezért képes lesz a kohéziós politika hatékonyabb támogatására, a fejlesztési döntések, allokációs mechanizmusok elemzésére és a szükséges visszacsatolások alkalmazására.

Össességében úgy véljük, hogy a regionális fejlesztések értékelésének *szükségessége bizonyítható*, ugyanakkor *alkalmazhatóságának fokozása* érdekében további lépésekre van szükség a következő ciklusban.

II.3. A SAJÓ-VÖLGYI MIKROTÉRSÉG REALIZÁLT PROJEKTJEI, PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEI AZ ELMÚLT 5 ÉVBEN

A. „Földön járva” a hazai pályázatok útján

Ebben a fejezetben szeretnénk bemutatni azokat a pályázati lehetőségeket, fejlesztési terveket, melyek a Sajó-völgyi mikrotérség települései számára is fejlődési, fejlesztési lehetőségeket nyújtanak.

Hazánk a 2007-2013 időszakban 22,4 milliárd eurós uniós támogatásban részesül, hogy felzárkózhasson a fejlett országokhoz. A vidékfejlesztési támogatásokkal együtt közel 8000 milliárd forintról van szó. E hatalmas összeg sikeres felhasználásával az ország megerősítheti meglévő adottságait, és felszámolhatja azokat az akadályokat és visszahúzó erőket, melyek gátolják fejlődését.⁴

Véleményünk szerint nagy lendületet kaphat a gazdaság, ha ezeket a forrásokat a megfelelő célok érdekében sikerül lehívunk és elköltenünk. Ehhez nagyon fontos lenne, hogy társadalmi egészként a kitörési pontokat, a kiugró tehetségeket és erősségeket keressük.

Összefüggő kérdésnek látjuk a társadalom megújulásában a gyermekvállalási kedv erősítését, a foglalkoztatás színesítését (részmunkaidős, otthonról végezhető, rugalmas időbeosztású pozíciók teremtése), a legszegényebb és legerősebb régiókban élők számára az infrastruktúra és közlekedés (munkába járás) alapvető feltételeinek javítását, a szürkegazdaság fehérbe fordításának támogatását, ezek ugyanis mind olyan indikátorok, amik segíthetik a foglalkoztatottak számának növekedését. Ez pedig fő motorja lehet a szegénység csökkentésének.

Új Magyarország Fejlesztési Terv

Az ÚMFT legfontosabb célja éppen ez volt: a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében hat kiemelt területen indított el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben.

Az ÚMFT pályázatok az alábbi társadalompolitikai alapelvekre épülnek:

- Az életminőség javítása az életszínvonal - fenntartható gazdasági növekedésen és a versenyképesség ezt lehetővé tevő növelésén keresztül történő - javításával, az életkörülmények tudatos fejlesztésével, az egészséges és környezettudatos életmód ösztönzésével.
- Az esélyegyenlőség növelése a társadalmi integráció csatornáinak megerősítésével, az alapvető javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés javításával, az egyén kiszolgáltatottságának csökkentésével.
- A regionális különbségek mérséklése a térségek fejlettségének emelésével (konvergencia régiók).

⁴ Forrás: www.euvonal.hu

- A harmonikus társadalmi viszonyok kialakulásának elősegítése a családi és közösségi integráció, a közmorál, a társadalmi sokszínűség, az identitástudat és a megújulási készség erősítésével.

Az ezen alapelveken nyugvó ÚMFT - a közösségi kohéziós politikával összhangban – az elképzelések szerint az alábbi négy stratégiai pilléren nyugszik:

1. *Társadalmi és gazdasági kohézió*, az összetartó társadalom elvének érvényesülése, mely magában foglalja az ország egészének, illetve egyes térségeinek gazdasági felzárkózását, kapcsolódva az Országos Területfejlesztési Konceptió által kijelölt irányokhoz (az innováció és fejlődés, fenntartható fejlesztés, a területi különbségek csökkentése, az ország mélyebb integrálása az európai térbe). Továbbá kiterjed az összetartó és esélyteremtő társadalom megteremtésére (szolidaritás).

A társadalmi és gazdasági kohézió, mint átfogó cél elérését segíti:

2. *Az ország versenyképességének javítása*, mely kiterjed a gazdasági versenyképességet megalapozó kutatás-fejlesztésre, innovációra, az információtechnológia széles körű alkalmazására, valamint az ország földrajzi helyzetét optimálisan kihasználó infrastrukturális fejlesztésekre, illetve a versenyképességet befolyásoló olyan területekre, mint a hatékony közigazgatás, a jog- és belbiztonság, az egészség, illetve a települési környezet.
3. *A tudásvezérelt és megújuló társadalom megerősítése*, mely magában foglalja - az egész életen át tartó tanulás stratégiájába illeszkedően - a képzés és oktatás gazdasági igényeket szem előtt tartó, koordinált fejlesztését, a foglalkoztatás bővítését, a tudomány, a kutatás-fejlesztés, az innováció és az információs társadalom emberi erőforrásokkal kapcsolatos feltételeinek kialakítását. Valamint kiterjed a társadalmi befogadás, a hátrányos helyzetűek és kirekesztettek reintegrációjára, az esélyegyenlőségre, fokozottan támaszkodva a közoktatásban és a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci reintegrációjában rejlő lehetőségekre.
4. *A fenntartható fejlődés elvének érvényesítése*, a fenntarthatóságot széles értelemben értelmezve kiterjed annak környezeti, szociális és gazdasági vonatkozásaira, különös tekintettel az élhető környezet megteremtésére, a természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodásra, a gazdasági fejlődés fenntarthatóságának kritériumaira, az üzembe helyezett fejlesztések működtetésének fenntarthatóságára, a leromlott urbanizált, illetve rurális térségekben élők életésélyeinek komplex, integrált javítására.

Ezekben az elvekben azt tartjuk a legfontosabbnak, hogy hangsúlyt helyeznek az oktatásra és ezáltal segíteni kívánják az emberek látókörének bővülését, szemléletváltását. Mint fentebb említettük, szerintünk Magyarországon, - a mikrotérségünkben még inkább - sok esetben éppen az a legfontosabb, hogy a gondolkodásmódból eredő nehézkességet, rugalmatlanságot, negatívizmust átbillentsük az egészséges optimizmus és derűlátás irányába. Bármilyen jellegű oktatás elérte célját, ha ebbe az irányba hat. Ezzel összefüggésben említenénk meg, hogy bár a fenntartható fejlődés elvének érvényesítését is nagyon fontos célnak tartjuk, sok esetben azt látjuk, hogy településeink még nem éretek meg erre a feladatra. Az emberek még nehezen látnak túl a saját mindennapi problémáikon, és amíg ezekre nem találnak elfogadható és reális megoldásokat, addig nehezen fognak bármit is tenni a tágabb környezetük jövőjéért.

Az ÚMFT pénzügyi keretei összesen kevesebb, mint 2 százalékkal változtak az egyes programok között, míg a teljes lehívható keret továbbra is mintegy 7000 milliárd forint. További,

körülbelül 1300 milliárd forintos támogatási keret állt rendelkezésre a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium gondozásában készült Új Magyarország Vidékfejlesztési Terven keresztül.

Új Széchenyi Terv

Az ÚSZT fejlesztési területeinek középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése, a pénzügyi stabilitás fenntartása, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, valamint hazánk versenyképességének javítása áll. A tízéves gazdaságstratégia kijelöli azokat a kitörési pontokat és a hozzájuk kapcsolódó programokat, amelyek biztosítják Magyarország hosszú távú fejlődését.

Az ÚSZT 6 programja a következő:

1. *Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program*
2. *Zöldgazdaság-fejlesztési Program*
3. *Vállalkozásfejlesztési Program*
4. *Közlekedésfejlesztési Program*
5. *Tudomány – Innováció Program*
6. *Foglalkoztatási Program*⁵

A kitörési pontok közös sajátossága, hogy sokféle iparágat integrálnak, mindegyiknél komoly esély van arra, hogy a fejlesztés már középtávon, európai és globális léptékben is versenyképes hazai termékek, szolgáltatások és vállalatok megjelenéséhez vezessen. A kitörési pontok egyszerre sok ágazatot fognak át, ezért úgy jelzik a magyar gazdaságfejlesztés irányait, hogy közben nem zárják kordába a vállalkozók ötleteit és törekvéseit.

Az ÚSZT egy platform, egy széles alap, amelyhez ötlettel, javaslattal, pályázattal és fejlesztéssel kapcsolódhatnak a különböző gazdasági szervezetek, a vállalkozások és az önkormányzatok. Olyan keret, amit – az ötletektől a fejlesztési terveken át a kész beruházásokig – a gazdasági élet szereplői töltenek meg valós tartalommal. Az ÚSZT a vállalkozók, az önkormányzatok és az állam közös kockázatviselésén alapul. Az állam alapvetően a hazánk rendelkezésére álló uniós támogatásokkal vesz részt a fejlesztési kockázatközösség megteremtésében. 2011 és 2013 között 2000 milliárd forint európai uniós támogatás és hazai forrás felhasználásával számol.

Az Új Széchenyi Terv szemléletében és célkitűzéseiben egyértelműen harmonizál az Európai Unió 2020-ig szóló gazdaságpolitikai stratégiájának célkitűzéseivel. Az Európa 2020 stratégia céljai és a magyar gazdaságpolitika prioritásainak találkozása világosan tükröződik az Új Széchenyi Terv kitörési pontjaiban is.

⁵ Forrás: NFÜ

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program

Az elkövetkező években a magyar mezőgazdaság és vidékfejlesztés nagy lehetőségek előtt áll. Az ÚMVP keretében 2007 - 2013. között hazánk mintegy 1300 milliárd forint támogatás felhasználására jogosult, amely teljes egészében a mezőgazdaság és a vidék fejlesztésére fordítható.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (ÚMVST) az Európai Tanácsnak az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) finanszírozott támogatásokról szóló rendelete alapján elkészített, a 2007 - 2013. közötti időszakra vonatkozó hazai vidékfejlesztési program stratégiai kereteit tartalmazza. Az ÚMVP ezen stratégiai terv továbbfejlesztett változata, amely intézkedés-szinten tartalmazza az említett fejlesztési időszak mezőgazdaságra és vidékfejlesztésre vonatkozó prioritásait. Ezen prioritások az alábbi felsorolás szerint foglalhatók össze:

- A mezőgazdasági, az erdészeti és az élelmiszer-feldolgozási szektorok versenyképességének javítása, a termelési szerkezetváltás elősegítése;
- A versenyképes agrárgazdaság humán feltételeinek megteremtése, különös tekintettel az innovációs készség és a piacorientált szemlélet terjesztésére;
- A fenntartható gazdálkodás garanciáinak erősítése;
- A vidéki foglalkoztatási gondok enyhítése, a jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, az életminőség javítása, a szolgáltatásokhoz való hozzájutás könnyítése;
- Helyi közösségek fejlesztése.

A felsorolt prioritások végrehajtása érdekében az ÚMVP az alábbi négy támogatási tengelyt fogalmazza meg:

- I. tengely: a minőség és a hozzáadott érték növelése a mező- és erdőgazdaságban, valamint az élelmiszer-feldolgozásban;
- II. tengely: a földhasználat racionalizálása a környezeti és természeti értékek figyelembevételével;
- III. tengely: a vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása;
- IV. tengely: helyi közösségek fejlesztése, LEADER Program

Az elmúlt időszak nemzeti forrásból finanszírozott, valamint uniós társfinanszírozással megvalósuló agrár-vidékfejlesztési programjainak tapasztalatain alapulva a Stratégia célja, hogy – összhangban az Új Magyarország Fejlesztési Tervvel és a vonatkozó közösségi és hazai fejlesztési dokumentumokkal – kijelölje az agrár-vidékfejlesztés irányait, célkitűzéseit, és meghatározza a célok elérésének módját, eszközeit.

Az ÚMVP tengelyei közül szeretnénk bővebben kitérni a LEADER programra.

LEADER Program

A legsikeresebbnek ígérkező uniós vidékfejlesztési kezdeményezés célja a térségi belső erőforrások fenntartható és innovatív felhasználása, az aktív vidéki szereplők közötti együttműködés megalapozása, a fenntartható helyi fejlesztési stratégiák előkészítése és megvalósítása. A hazai és nemzetközi régiók, térségek és települések közötti együttműködések különböző formáinak támogatása a hasonló adottságú, hasonló problémákkal szembenező területeket kovácsolja össze, a máshol működő jó gyakorlatok átvétele, a közös gondolkodás megkönnyíti a felzárkózást Európához.

A legsikeresebb uniós vidékfejlesztési kezdeményezés célja a térségi belső erőforrások fenntartható és innovatív felhasználása, az aktív vidéki szereplők közötti együttműködés megalapozása, a fenntartható helyi fejlesztési stratégiák előkészítése és megvalósítása. A hazai és nemzetközi régiók, térségek és települések közötti együttműködések különböző formáinak támogatása a hasonló adottságú, hasonló problémákkal szembenező területeket kovácsolja össze, a máshol működő jó gyakorlatok átvétele, a közös gondolkodás megkönnyíti a felzárkózást Európához.

Hét fő jellemzővel lehet összefoglalni a LEADER megközelítést, amelyeket egy összefüggő eszközrendszerként kell értelmeznünk. Ezek pozitív kölcsönhatásban vannak egymással, mindegyik kiegészíti a másikat, ezáltal tartós hatást gyakorolva a vidéki térségek fejlődési dinamikájára és a helyi szereplők probléma-felismerési és megoldási képességére.

1. *Területalapú fejlesztés*
2. *Alulról építkező megközelítés*
3. *Háromoldalú partnerség: a vállalkozói-, civil- és közszféra*
4. *Innováció*
5. *Integrált ágazatközi megközelítés*
6. *Hálózati működés*
7. *Kooperáció*

Azonban a források elosztása során a vidékfejlesztés nem szentel elég figyelmet a hátrányos helyzetű térségek, településekre, érdemben nem juttat ide többletforrásokat. Az Észak-magyarországi régióra vonatkozó kutatás azt mutatta ki, hogy az ÚMVP források felhasználása összességében csak korlátozottan preferálta az LHH kistérségeket, hiszen az összes forrás alig 18,4%-a jutott el hozzájuk.⁶

Ezt megerősíti az a tényező is, hogy a kistérségekben a valódi, önálló döntéshozatali és forráselosztási szerep a magasabb szintekkel szemben eddig még nem valósult meg, a stratégiai önrendelkezés ezért csak mítosz maradt. A LEADER program - több tényező miatt - egyelőre olyannyira gyerekcipőben jár, hogy inkább tekinthető drága kísérletezésnek, mint a régiós gazdaságok és társadalmak tényleges fejlődését szolgáló hatékony eszköznek.

⁶ Megakom 2011

Európai Területi Együtműködési (ETE) program

Az unió országainak társadalmi, gazdasági és területi szempontból kiegyensúlyozott fejlődése és a területi különbségek csökkentése érdekében a Strukturális és Kohéziós Alapokon keresztül elérhető uniós forrásokat három célkitűzésen keresztül lehet felhasználni 2007-2013 között:

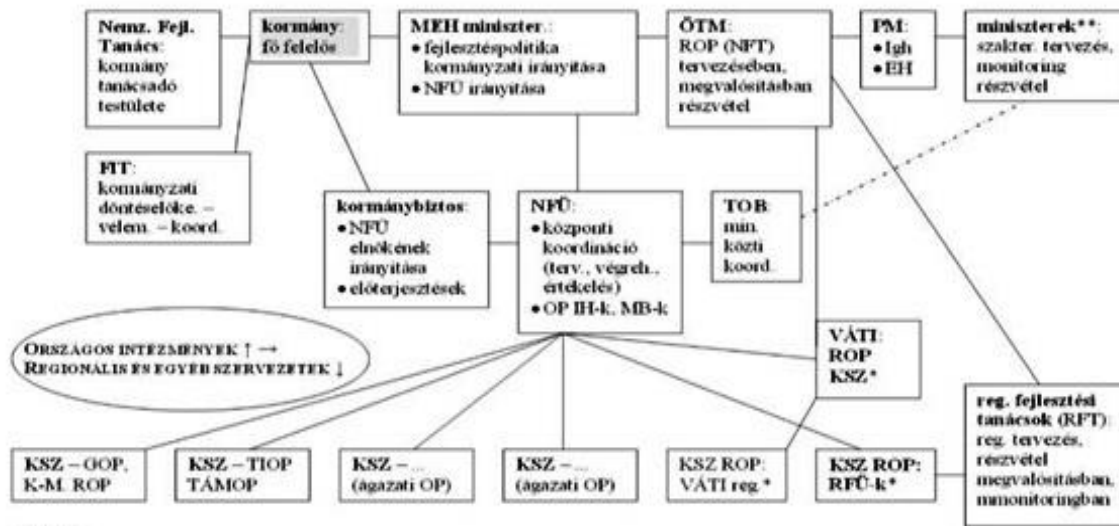
1. *Konvergencia célkitűzés:* a legelmaradottabb régiók növekedésének és munkahelyteremtésének támogatása úgy, hogy hozzájáruljon a gazdasági- és társadalmi kohézió erősítéséhez.
2. *Regionális versenyképesség és foglalkoztatás célkitűzés:* a változások támogatása, ezen belül a gazdasági átalakulás gyorsítása, valamint a foglalkoztatás és a termelékenység növelése.
3. *Európai Területi Együtműködés célkitűzés:* elősegítse az Unió területének erőteljesebb integrációját, harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődését. E célkitűzésen belül háromféle programtípus került meghatározásra, így határokon átnyúló, transznacionális és interregionális együtműködések, e programok kívánják előmozdítani az unió területi integrációját, területi kohézióját. E célkitűzés keretében magyar részvétellel hét határ menti, kettő transznacionális és négy interregionális program kerül kidolgozásra, illetve megvalósításra.

Ezen belül szeretnénk kitérni a HU-SK Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együtműködési Programra, mely az Európai Unió támogatásával a magyar-szlovák határ menti térségek közös fejlesztését célozza, mely program nyújtotta lehetőségek igen közel állnak mikrotérségünkhöz.

Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együtműködési Program

A program során világossá vált, hogy kizárólag azok a célok vehetők figyelembe a programozás során, melyek a határon átnyúló együtműködést egyértelműen feltételezik. Mindenképpen el kell kerülni az olyan célok/tématerületek belefoglalását a programdokumentumokba, melyek más programokból egyértelműen finanszírozottak, illetve a hatásuk vagy megvalósíthatóságuk a határon átnyúló együtműködés tekintetében korlátozott. Ebből a szempontból pl. a foglalkoztatás bővítése, illetve a szociális rendszerek összehangolása érzékelhető hatékonysággal nehezen képzelhető el az amúgy is korlátozott lehetőségekkel bíró Területi Együtműködési programokban. Az előbbi jelentősen meghaladja a pénzügyi lehetőségeket amellet, hogy nehezen megteremthető a kölcsönösség alapelve a szomszédos területekkel, ráadásul az ÚMFT-ből finanszírozott fejlesztésekhez képest nem is nyújthatnak értékelhető alternatívát az ETE programok a korlátozott pénzügyi lehetőségek miatt.

Az EU támogatások intézményrendszere, 2007-13

B. A mikrotérség pályázati lehetőségei

A továbbiakban szeretnénk bemutatni azokat a pályázati forrásokat, melyek a Sajó-völgyi mikrotérség szervezeteinek rendelkezésére állt. Tanulmányunk kitér a vállalkozói, valamint a non-profit szektor fejlesztését szolgáló pályázatokra is, azonban nagyobb hangsúlyt kívánunk fektetni a települési önkormányzatok lehetőségeire.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Pályázati kereső adatbázisa lehetőséget teremtett számunkra, hogy nyomon követhessük az elmúlt 5 év pályázati lehetőségeit, megnyitott konstrukcióit. Minket elsősorban a Sajó-völgyi mikrotérség számára elérhető pályázati források érdekelnek, azonban a keresőben az Ózdi kistérségre vonatkozó adatokra tudtunk szűrni, melyek hűen tükrözik a mikrotérségre vonatkozó adatokat is. Ez azt jelenti, hogy minden olyan pályázati lehetőség, mely az Ózdi kistérségnek adott volt, az a mi mikrotérségünknek is ugyanúgy lehetőséget nyújtott.

Az alábbi táblázat bemutatja, hogy az Ózdi kistérség – köztük a Sajó-völgyi települések - szervezetei számára 2008. január 1-je óta, milyen ÚMFT/ÚSZT vissza nem térítendő támogatási források álltak rendelkezésre, függetlenül attól, hogy éltek-e vele vagy sem.

Észak-magyarországi Régió / Borsod-Abaúj-Zemplén Megye / Ózdi kistérség	A finanszírozás lehetséges forrásai 2008 óta napjainkig		
	ÚMFT konstrukciók	ÚSZT konstrukciók	Összes konstrukció
Önkormányzatok, kötségvetési szervek számára	294	283	577
Mikrovállalkozások számára	61	52	113
Kisvállalkozások számára	68	53	121
Középvállalkozások számára	66	51	117
Non profit szervezetek számára	167	174	341

Forrás: NFÜ Pályázati kereső adatbázis <http://www.nfu.hu/content/57>

A lehetséges finanszírozási források első körben a lehetséges kedvezményezettek köre, szervezeti formája szerint történt. Ezek alapján – a speciális konstrukciónkénti kizáró okoktól eltekintve – a mikrotérség önkormányzatai összesen 577 konstrukcióra adhattak volna be pályázatot az elmúlt 5 évben. A mikrovállalkozások számára 113, a kisvállalkozások számára 121, a középvállalkozások számára pedig 117 pályázati lehetőség volt adott. A KKV szektorban természetesen vannak olyan pályázati források, melyek minden KKV-nak lehetőséget teremtettek, függetlenül attól, hogy a vállalkozás mikro-, kis- vagy középméretű.

A következőkben ismertetni kívánjuk a finanszírozási forrásokat a részcélok szerint, melyek döntő többsége – a kistérség, illetve a mikrotérség forráshiányossága okán – az Európai Unió Strukturális Alapaiból, valamint az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból tevődik össze, de szükséges a lehetséges hazai (központi és decentralizált) források felkutatása is.

A forrástérkép elkészítésénél a program készítése idején ismert, 2007-2013-as operatív programok tartalmából tudunk kiindulni.

Lehetséges pályázók köre az Ózdi Kistérségben, azon belül a Sajó-völgyi mikrotérségben	A finanszírozás lehetséges forrásai 2008 óta napjainkig	
	ÚMFT	ÚSZT
Önkormányzatok, kötségvetési szervek számára	<p>ÁROP 1. prioritás: folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés</p> <p>ÁROP 2. prioritás: az emberi erőforrás minőségének javítása</p> <p>EKOP 1. prioritás: 1. prioritás: a közigazgatás és a közigazgatási szolgáltatások belső folyamatainak megújítása</p>	<p>ÁROP 1. prioritás: folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés</p> <p>ÁROP 2. prioritás: az emberi erőforrás minőségének javítása</p> <p>EKOP 1. prioritás: 1. prioritás: a közigazgatás és a közigazgatási szolgáltatások belső folyamatainak megújítása</p>

<p>EKOP 2. prioritás: a közigazgatási szolgáltatásokhoz történő hozzáférést támogató fejlesztések</p>	<p>EKOP 2. prioritás: a közigazgatási szolgáltatásokhoz történő hozzáférést támogató fejlesztések EKOP 3. prioritás: kiemelt fejlesztések</p>
<p>ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 3. prioritás: Településfejlesztés ÉMOP 4. prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése ÉMOP 5. prioritás: Térségi közlekedés fejlesztése</p>	<p>ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 3. prioritás: Településfejlesztés ÉMOP 4. prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése ÉMOP 5. prioritás: Térségi közlekedés fejlesztése</p>
<p>---</p>	<p>GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése</p>
<p>KEOP 1. prioritás: Egészséges, tiszta települések KEOP 2. prioritás: Vizeink jó kezelése KEOP 3. prioritás: Természeti értékeink jó kezelése KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 5. prioritás: Hatékony energia-felhasználás KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritás tengely KEOP 7. prioritás: Projekt előkészítési prioritás tengely</p>	<p>KEOP 1. prioritás: Egészséges, tiszta települések KEOP 2. prioritás: Vizeink jó kezelése KEOP 3. prioritás: Természeti értékeink jó kezelése KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 5. prioritás: Hatékony energia-felhasználás KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritás tengely KEOP 7. prioritás: Projekt előkészítési prioritás tengely</p>
<p>---</p>	<p>KMOP 4. prioritás: A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése</p>
<p>KÖZOP 3. prioritás: Térségi elérhetőség javítása KÖZOP 4. Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése</p>	<p>KÖZOP 1. prioritás: Az ország és a régióközpontok nemzetközi közúti elérhetőségének javítása KÖZOP 2. prioritás: Az ország és a régióközpontok nemzetközi vasúti és vízi úti elérhetőségének javítása KÖZOP 3. prioritás: Térségi elérhetőség javítása</p>

	KÖZOP 5. prioritás: Városi es elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	KÖZOP 4. Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése KÖZOP 5. prioritás: Városi es elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése
	TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek TÁMOP 4. prioritás: A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében TÁMOP 5. prioritás: A társadalmi befogadás, részvétel erősítése TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás-fejlesztés	TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek TÁMOP 4. prioritás: A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében TÁMOP 5. prioritás: A társadalmi befogadás, részvétel erősítése TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás-fejlesztés
	TIOP 1. prioritás: Az oktatási infrastruktúra fejlesztése TIOP 2. prioritás: Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése	TIOP 1. prioritás: Az oktatási infrastruktúra fejlesztése TIOP 2. prioritás: Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése
	---	ÚSZT-TU-1 „Belföldön megvalósuló nemzetközi és országos hatókörű turisztikai vonzerővel bíró rendezvények támogatása
Vállalkozások számára	---	AIK-2011 Akkreditált Innovációs Klaszter
	---	Akkreditációs felhívás tanácsadó szervezetek részére a Vállalati Tanácsadás programhoz kapcsolódóan (2012)

<p>ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 3. prioritás: Településfejlesztés</p>	<p>ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 3. prioritás: Településfejlesztés</p>
<p>GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése GOP 4. prioritás: Pénzügyi eszközök</p>	<p>GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése GOP 4. prioritás: Pénzügyi eszközök</p>
<p>KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 5. prioritás: Hatékony energia-felhasználás KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritás tengely KEOP 7. prioritás: Projekt előkészítési prioritás tengely</p>	<p>KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritás tengely</p>
--	MPA-2011-KKV Mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházás
---	Regisztrációs felhívás tanácsadó szervezetek részére a Vállalati Tanácsadás programhoz kapcsolódóan
<p>TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás-fejlesztés</p>	<p>TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek</p>
	<p>TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humán erőforrás-fejlesztés</p>
<p>TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése</p>	<p>TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése</p>

	---	ÚSZT-TU-1 „Belföldön megvalósuló nemzetközi és országos hatókörű turisztikai vonzerővel bíró rendezvények támogatása
Nonprofit szervezetek számára	ÁROP 1. prioritás: folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés	ÁROP 1. prioritás: folyamatok megújítása és szervezetfejlesztés
	---	Akkreditációs felhívás tanácsadó szervezetek részére a Vállalati Tanácsadás programhoz kapcsolódóan (2012)
	---	EKOP 1. prioritás: 1. prioritás: a közigazgatás és a közigazgatási szolgáltatások belső folyamatainak megújítása EKOP 2. prioritás: a közigazgatási szolgáltatásokhoz történő hozzáférést támogató fejlesztések
	ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 4. prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése	ÉMOP 1. prioritás: Versenyképes helyi gazdaság megteremtése ÉMOP 2. prioritás: A turisztikai potenciál erősítése ÉMOP 3. prioritás: Településfejlesztés ÉMOP 4. prioritás: Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése ÉMOP 5. prioritás: Térségi közlekedés fejlesztése
	---	GOP 1. prioritás: K+F és innováció a versenyképességért GOP 2. prioritás: A vállalkozások (kiemelten a kkv-k) komplex fejlesztése GOP 3. prioritás: A modern üzleti környezet elősegítése GOP 4. prioritás: Pénzügyi eszközök
	KEOP 1. prioritás: Egészséges, tiszta települések KEOP 2. prioritás: Vizeink jó kezelése KEOP 3. prioritás: Természeti értékeink jó kezelése KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 5. prioritás: Hatékony energia-felhasználás	KEOP 2. prioritás: Vizeink jó kezelése KEOP 3. prioritás: Természeti értékeink jó kezelése KEOP 4. prioritás: A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely KEOP 5. prioritás: Hatékony energia-felhasználás KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritási tengely

	KEOP 6. prioritás: Fenntartható életmód és fogyasztás prioritás tengely KEOP 7. prioritás: Projekt előkészítési prioritás tengely	KEOP 7. prioritás: Projekt előkészítési prioritás tengely
	---	KMOP 4. prioritás: A humán közszolgáltatások
	---	KÖZOP 2. prioritás: Az ország es a régióközpontok nemzetközi vasúti és vízi úti elérhetőségének javítása
	TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek TÁMOP 4. prioritás: A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében TÁMOP 5. prioritás: A társadalmi befogadás, részvétel erősítése TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humánerőforrás-fejlesztés	TÁMOP 1. prioritás: A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés segítése és ösztönzése TÁMOP 2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása TÁMOP 3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek TÁMOP 4. prioritás: A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében TÁMOP 5. prioritás: A társadalmi befogadás, részvétel erősítése TÁMOP 6. prioritás: Egészségmegőrzés és egészségügyi humánerőforrás-fejlesztés
	TIOP 1. prioritás: Az oktatási infrastruktúra fejlesztése TIOP 2. prioritás: Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése	TIOP 1. prioritás: Az oktatási infrastruktúra fejlesztése TIOP 2. prioritás: Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése TIOP 3. prioritás: A munkaerő-piaci részvételt és a társadalmi befogadást támogató infrastruktúra fejlesztése

Forrás: NFÜ Pályázati kereső adatbázis <http://www.nfu.hu/content/57>

A fenti táblázat bemutatja a pályázható hazai ÚMFT/ÚSZT operatív programok forrásait mind a köz, mind a vállalkozói, mind a civil szféra számára. A fenti forrástérkép azt tükrözi, hogy a mikrotérség számára bőven volt lehetőség fejlődni, fejleszteni, képezni, foglalkoztatni.

További pályázható források az ÚMVP és LEADER+ támogatásai, és az ETE források EU tagországok határon átnyúló projektjei (SK és bármely tagország), valamint az önkormányzati, civil

vidékfejlesztés szereplői által az ÚMVP és LEADER célokkal harmonizáló forrásokra beadott pályázatok forrásai.

Az ÚMVP keretein belül az alábbi EMVA projektekre lehetett volna beadni pályázatot a mikrotérség szervezeteinek.

<i>I. tengely Versenyképesség javító intézkedések</i>	<i>II. tengely Környezetvédelmi intézkedések</i>
Szakképzési és tájékoztatási tevékenységek	A kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás
Fiatalfelkészítési támogatás	Natura 2000 Gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás
Mezőgazdasági termelők gazdaság átadásához nyújtandó támogatás	Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések
Szaktanácsadási szolgáltatások igénybevételehez nyújtandó támogatások	Őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése
Mezőgazdasági Üzemek korszerűsítése	Genetikai erőforrások megőrzése - növényi génmegőrzés
Erdészeti célra használt géppark fejlesztése	A tejágazat szerkezet átalakítását késérő állatjóléti támogatás
Mezőgazdasági termékek értéknövelése	Nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások
Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez nyújtandó támogatás	Mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás
Nem élelmiszeripari célú kiskapacitású, növényi alapú nyersszesz, nyersolaj előállító üzemek létesítéséhez nyújtandó támogatás (Nyersolaj, nyersszesz)	Agrárerdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás
A mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés	Erdő környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatás
Az Európai Unió környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai előírásainak való megfelelés	Erdészeti potenciál helyre állítására nyújtandó támogatás
Szerkezetátalakítás alatt álló félig önálló gazdaságok támogatása	Erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások
Termelői csoportok létrehozásának támogatása	

III. tengely. Vidékfejlesztési intézkedések	IV. tengely LEADER
Mikro vállalkozások létrehozására és fejlesztésére nyújtandó támogatások	Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása, Versenyképesség
Turisztikai tevékenységek ösztönzéséhez nyújtandó támogatások	Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása, Környezet/földgazdálkodás
A vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások	Helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása, Életminőség/diverzifikáció
Falumegújításra és fejlesztésre igénybe vehető támogatások	Együttműködési projektek végrehajtása
Vidéki örökség megőrzéséhez igénybe vehető támogatások	A helyi Vidékfejlesztési Közösségek és a Leader helyi akciócsoportok részére nyújtandó támogatás
Készségek elsajátítása, ösztönzés és végrehajtás	

A LEADER Intézkedési Terv Intézkedések keretén belül **az Észak-Borsodi LEADER Unió** Egyesület LEADER Helyi Akciócsoportja által az alábbi pályázatok jelentek meg:

1. Helyi termékek előállítás, fejlesztése (Vállalkozásfejlesztés, Közösségi célú fejlesztés)
2. Képzések a helyi hagyományok megőrzése és innovációja jegyében (Közösségi célú fejlesztés)
3. Piacter kialakítása a városi ranggal rendelkező 5000 fő alatti településeken (Vállalkozásfejlesztés, Közösségi célú fejlesztés)
4. Térség népszerűsítését célzó kiadványok készítése (Közösségi célú fejlesztés)
5. Rendezvényekhez kapcsolódó eszközbeszerzés, beruházás (Közösségi célú fejlesztés)
6. Rendezvények szervezése, lebonyolítása, megvalósítása (Közösségi célú fejlesztés)
7. Vállalkozások támogatása a megújuló energia területén (Vállalkozásfejlesztés)

Az ETE programján belül 2008 óta az alábbi pályázatok álltak rendelkezésre: HUSK 2008/01, HUSK 2009/01, HUSK 2010/01, HUSK 2011/01. Ezen belül az alábbi prioritásokra lehetett pályázni:

1. Prioritás: Gazdaság és Társadalom

- 1.1 Beavatkozás: Határon átnyúló üzleti együttműködés támogatása
- 1.2 Beavatkozás: K+F és innováció együttműködések támogatása
- 1.3 Beavatkozás: Közös turisztikai projektek elősegítése
- 1.4 Beavatkozás: Egészségügy és kockázat-megelőzés
- 1.5 Beavatkozás: Partnerségi, program- és projekt menedzsment kapacitások fejlesztése

1.6 Beavatkozás: Humán erőforrások közös használata és fejlesztése

1.7 Beavatkozás: Kisprojekt alap - Emberek közötti kapcsolatépítés

2. Prioritás: Környezet- és természetvédelem, elérhetőség

2.1 Beavatkozás: Határon átnyúló környezetvédelem

2.2 Beavatkozás: Természetvédelmi együttműködés

2.3 Beavatkozás: Kisléptékű közlekedési infrastruktúra fejlesztése, utak, kerékpárutak, közösségi közlekedés fejlesztése

2.4 Beavatkozás: Folyókon való jobb határátkelési lehetőségek elősegítése

2.5 Beavatkozás: Információtechnológiai fejlesztések

A fenti kimutatásokról látszik, hogy van bőven pályázati forrás, az önkormányzatok, a vállalkozások és a civil szervezetek tervezett fejlesztéseinek megvalósításához, mind az ÚMFT/ÚSZT program Operatív Programjaiban, valamint a Regionális Operatív Programban, az ÚMVP, a LEADER, az ETE, valamint egyéb EU-s programok meghirdetett pályázati kiírásaiban.

A pályázatok célterületei összhangban állnak egymással, melyek az alábbiak:

- versenyképesség fokozása, a piaci kereslet követelményeire alapozott projektek;
- foglalkoztatás fejlesztése a munkanélküli aktív korú népességének adottságait figyelembe véve;
- fizikai elérhetőség fejlesztése;
- információtechnológia fejlesztése;
- térség természeti adottságaira, gazdálkodási és környezeti értékeire alapozott munkahelyteremtő fejlesztések (turisztika, termékértékesítés és feldolgozás, fizikai elérhetőség, alternatív energia-hasznosítás, erdőgazdálkodás, felzárkóztatás);
- a fejlesztések humán erőforrás szükségletét biztosító képzések (szakmai tanfolyamok, vállalkozói menedzsment ismeretek, hálózatok, társulások, partnerség).

Felmérésünk azt mutatja, hogy a térség önkormányzati, vállalkozói és civil szervezeteinek fő céljai pályázatok tekintetében az alábbiak voltak:

- a meglévő természeti táji adottságokra alapozva, a korábban működő települési és közösségi termelési és szolgáltatási hagyományok hasznosítása, valamint a családi gazdaságok által megtermelt termékek piacra jutásának biztosítása;
- az LHH térségekben élő, aktív korú, tartósan munkanélküli lakosság felkészítése a tervezett fejlesztések megvalósítására, az aktív részvételre;
- a meglévő források - önkormányzati társulással, ill. partnerségben történő - pályázati lehetőségeinek hasznosítása (logisztikai központok, agrárlogisztikai központok és hálózat - szervezetfejlesztés és piacképes működés); a magas természeti értéket képviselő

mezőgazdasági és erdészeti területek fenntartása, a mezőgazdasági termékek értéknövelése;

- árvízvédelem, vízkárelhárítás, vízrendezés (belvízi és vízrendezési), vízellátás, szennyvíztisztítás, folyószabályozás, vízminőség védelem (megyei és határon átnyúló projektek);
- önkormányzati intézményi fejlesztések, alternatív energiahasznosítási korszerűsítések;
- kerékpárút, közút és belterületi utak tervezése.

C. Pályázati részvétel, aktivitás a mikrotérségben

A megyében, illetve a kistérségben is elmondható, hogy az önkormányzati kistérségi társulás, az LHH települések, LEADER akciócsoportok pályázati aktivitása az ÚMVP (AVOP) és LEADER források felhasználásában 2007 - 2010 közötti időszakban nagymértékű volt, a források 100 %-ban felhasználásra kerültek.⁷ Továbbá a települési önkormányzatok pályázati aktivitása az operatív programok forrásaira alacsonyabb mértékű volt, melyet hamarosan bemutatunk.

A pályázati részvétel legfőbb okai lehetnek:

- az LHH kistérségekben megvalósult projekteknek gazdasági eredményei 3-5 év múlva lesznek érezhetőek az életminőség javulásában;
- a településfejlesztések kedvezően hatnak a vonzó településképek kialakítására;
- a roma kisebbségi képzések megalapozzák, lehetővé teszik a kisebbség bevonását és részvételét az LHH települések felzárkóztató programjainak megvalósításába;
- a kistérség mikrotérségeiben, az életminőség javulásának szűk keresztmetszete továbbra is a megélhetési lehetőségek hiánya és az alacsony jövedelemszint maradt;
- ennek egyik oka a vidéki lakosság alacsony mobilitása, amely a falvak elérhetőségének (felújításra szoruló úthálózat) és a közösségi közlekedésnek a problémáiból fakad (ritkuló járatok);
- a másik ok a nehezedő vállalkozási körülmények mellett a megfelelően felkészült és rendszeres, jó minőségű munkavégzésre alkalmas munkaerő hiánya.

A pályázati finanszírozási források a további problémákra is megoldást kínálhatnak:

- több korosztály munka és gyakorlati ismeretek nélkül (többgenerációs családon belüli munkanélküliség);
- iskolázottság és elemi munkatapasztalatok hiánya;
- az LHH térségben a képzett, kiképzett, aktív korú roma lakosság tudása nem hasznosul;
- a köz- és vagyonbiztonság gyenge állapota (különösen igaz ez az ózdi kistérség településein);
- önkormányzatok, önkormányzati intézmények, valamint civil szolgáltató szervezetek önerős, pályázati projektek előfinanszírozáshoz szükséges forrás hiánya;

⁷ forrás: NVH 2010. decemberi „ÚMVP 2007-2013 félidei zárójelentés”

- a korábbi fejlesztések hitelállományának terhei;
- gazdasági és finanszírozási pénzügyi ismeret hiány;
- a belterületi utak minősíthetetlen állapota (fizikai elérhetőség, helyi járatok, vasút korlátai);
- kihasználatlan önkormányzati területek és vállalkozói ingatlanok;
- a közmunkaprogram segít a települési arculatának fejlesztésében, az élhető környezet alakításában, azonban nem jelent gazdasági és jövedelmezőségi fejlődést;
- a természetvédelmi szervezetek és területek bevonása a környezettudatos gazdaságfejlesztésbe (erdőgazdálkodás, telepítés: kihasználatlan lehetőség munkahelyteremtésre);
- egyes településeken nem megoldott a szilárd hulladék lerakók rekultivációja;
- egyes településeken nem megoldott a szennyvízelvezetés;
- az önkormányzatok nagy része önhibáján kívül hátrányos helyzetűnek minősített.

A helyi fejlesztések megvalósulásának, a tervezett fejlesztések működésének akadályai, melyekre szintén megoldást kínálnak a pályázati források

- kevés, nem elég erős a lakosság gazdasági érdekeit képviselő, szervező és vezető „humán erőforrás” (megyei és kistérségi szinten operatív munkára alkalmas szakemberek, menedzserek, vezetők);
- hiányzik a beruházásokhoz szükséges önerő, nincsenek tőkepiaci ismeretek;
- hiányzik a projektek megvalósításához és működtetéséhez szükséges szakmai és menedzsment ismeretekkel rendelkező szakemberek béréhez szükséges forrás (pályázatokban erre a célra fordítható és pályázható összeg mértéke nagyon alacsony, a piacra jutáshoz legalább egy évre szükséges működtető menedzsment bérköltséggel a pályázók nem rendelkeznek);
- a vidéken élő felsőfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatalok bérforrás hiányában nem jutnak munkához, így gyakorlatot sem szerezhetnek.

A mikrotérség pályázati aktivitásának bemutatása

Elsőként szeretnénk bemutatni a Sajó-völgyi mikrotérség településeit, és azok jellemző statisztikai adatait. Ezt követően bemutatjuk a térség pályázati aktivitását, majd elemezzük az aktivitás jellemzőit, mikéntjét.

A mikrotérség településeinek statisztikai adatai a következő oldalon láthatóak:

Helyszín / SAJÓ-VÖLGYI mikrotérség	Lakosság 2010.01.01	Munkavállaló népesség 2011.01.20.	Nyilvántartott álláskeresők száma 2011.01.20.	Relatív mutató nyilvántartott álláskeresők %-a nyilvántartott álláskeresőkhöz viszonyítva 2011.01.20.	Oktatási intézmények száma	Működő vállalkozások száma
Bánréve	1329	927	141	15,21	1	21
Gömörszőlős	71	50	12	24	0	3
Hét	512	368	94	25,54	0	12
Kelemér	534	323	114	35,29	1	3
Királd	881	602	120	19,93	1	8
Putnok	6826	4759	1127	23,68	5	233
Sajómercse	222	158	49	31,01	0	5
Sajónémeti	539	345	94	27,25	1	4
Sajópüspöki	522	346	72	20,81	1	10
Sajóvelezd	817	556	131	23,56	1	15
Serényfalva	978	696	161	23,13	1	16
Összesen	13231	9130	2115	269,41	12	330

A mikrotérség 11 településből áll, összesen 13.231 lakos él ott, a nyilvántartott álláskeresők száma 2115 fő. A térségben mindössze 330 vállalkozás működik. A pályázati aktivitást minden szektort érintve vizsgáltuk meg.

A hazai önkormányzatok finanszírozási forrasszerzési mechanizmusa jelentősen megváltozott az elmúlt évek során, főleg az Európai Unióhoz való csatlakozást követően, mivel Magyarország is részesedhet a Strukturális Alapokból. Bár a hazai és uniós törekvések az esélyegyenlőség kialakulását szolgálják, a tapasztalatok szerint még a hasonló adottságú települési önkormányzatok is eltérő mértékben részesülnek a pályázati forrásokból. A települések különböző úgynevezett pályázati aktivitással rendelkeznek: egyes települések teljes erőbedobással minél nagyobb részt szeretnének maguknak a pályázati összegekből, míg más települések marginalizálódnak, bizonyos fajta bizonytalansággal, aggodalommal pályáznak.

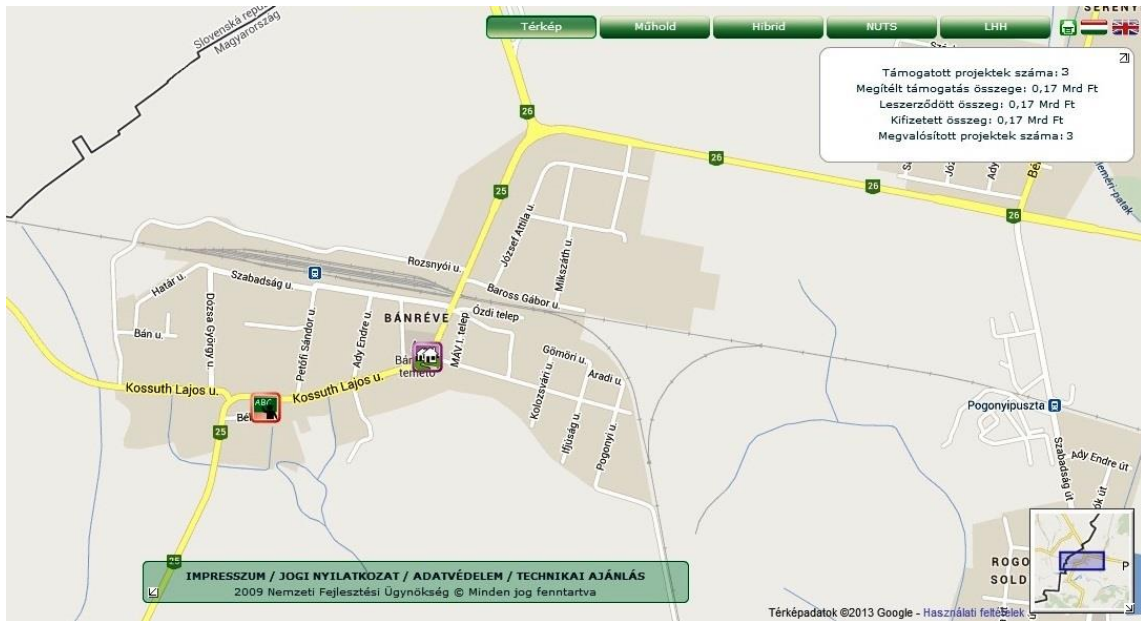
A GKI elemzése alapján Magyarországnak gyorsan cselekednie kell az uniós források elköltésében. Az eddig beérkezett pályázatok száma a vállalkozók körében igen alacsony, ráadásul nem mindegyik lesz nyertes. A jelek szerint a magyar vállalkozások nem látják értelmét a pályázatoknak, igaz nem is ismerik a lehetőségeket. Ez részben jelzi egyrészt azt, hogy a vállalkozások nemigen látják értelmét a pályázatoknak, részben pedig azt, hogy a hazai intézményrendszer továbbra sem képes a tömegpályáztatásra, annak hatékony és gyors lebonyolítására (az elszámolásokról nem is beszélve, ami jóval több adminisztrációt igényel, mint a pályázatok elbírálása, amelyek egy része ráadásul automatikus rendszerű).

De a GKI felmérése arra is rámutat, hogy ebben a tempóban nem fogjuk tudni lehívni az EU forrásokat teljes egészében. A pályázásban aktívak fele 10-50 millió forint közötti összegre pályázik/pályázott, egyötödük 50-100 millió forint közötti támogatási összeg elnyerését célozta meg, és ugyanennyien vannak, akik ennél nagyobb összeget nyertek/nyernének el. A non profit szektor aktivitása még csekélyebb.

A fentiek után nézzük meg, hogyan alakult az elmúlt 5 évben településenként a pályázati aktivitás, a szervezetek éltek-e a lehetőséggel vagy sem?!

Bánréve

Bánréven 2008 óta mindösszesen 3 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 166.289.271 Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

A település az ÚMFT/ÚSZT támogatási forrásra összesen 11 pályázatot nyújtott be, melyből mindössze 3 nyert támogatást, azonban a leszerződött pályázatok száma 2, mivel az egyik pályázat 2 forduló volt.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	11
Igényelt támogatási összeg (Ft)	396 348 896
Támogatott pályázatok száma	3
Megítelt támogatási összeg (Ft)	166 289 271
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	166 289 271
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	166 240 634

Pályázatok számának megoszlása operatív programként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	4	3
KEOP	4	0
TÁMOP	3	0
Összesen:	11	3

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	185 457 371	166 289 271
KEOP	105 324 717	0
TÁMOP	105 566 808	0
Összesen	396 348 896	166 289 271

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	100
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0
KKV szektor	0

Támogatott ÚMFT/ÚSZT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése:	Támogatási döntés dátuma:	Megítélt támogatás (HUF):
ÉMOP 4.3.1/2F Oktatásfejlesztés - Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése Bánréve Bánréve Község Önkormányzata XXI. századi óvoda kialakítása Bánrévén	2008.08.26	2. fordulóra léphet
ÉMOP 4.3.1/2F-2f Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése Bánréve Bánréve Község Önkormányzata XXI. századi óvoda kialakítása Bánrévén	2009.05.27	132 539 271
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Bánréve Bánréve Község Önkormányzata Belterületi utak felújítása Bánrévén	2010.06.03	33 750 000

Az Óvoda pályázat célja volt - a modern tanulási környezet megteremtése érdekében - olyan intézményi környezet kialakítása, amely egyrészt alkalmas az Információs és kommunikációs Technológiák (IKT) komplex eszközrendszerének fogadására, másrészt biztosítja a gyermekek számára a korszerű és egészséges tanulási feltételeit. Az oktatási szolgáltatások térségi alapon összehangolt fejlesztésével az alábbiak valósultak meg:

- az aprófalvas településszerkezetből következő többfunkciós szolgáltatási hely kialakítása,
- az integrált nevelés-oktatás elősegítése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportokra;

- az óvodai férőhelyek bővítése, a születésekkel összefüggő létszámváltozáshoz kapcsolódó intézményrendszeri fejlesztések racionalizálása,
- valós igényű férőhelybővítés, és az óvoda felszereltségének, energiahatékonyságának, infrastrukturális állapotának javítása, kötelező mértékű akadálymentesítése.

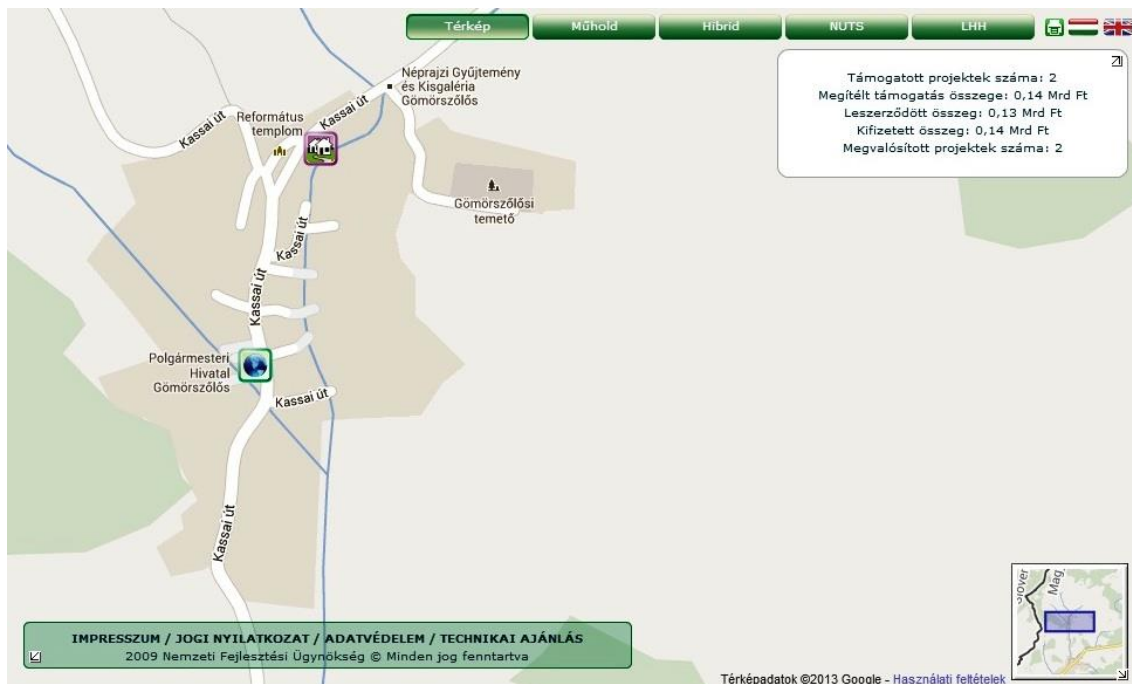
Az ÉMOP pályázat kapcsán a település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen a belterületi utak felújításával.

Továbbá 2013-ban a Falumegújítás- és fejlesztés jogcímen 102/2012 (X.1.) VM rendelet alapján szintén nyert egy pályázatot a Bánréve Község Önkormányzata 22.890.632,- Ft támogatással.

Támogatott egyéb projektek listája		
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése:	Támogatási döntés dátuma:	Megítélt támogatás (HUF):
Bánréve Község Önkormányzata	2013.06.03	22 890 632

2011-ben az ÚMVP III-as tengely, 2. kör (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) pályázati forrásból további 93 568 895,- Ft támogatást nyert a település, „Fafeldolgozó üzem létesítése” és „Fafeldolgozó létrehozása” címmel.

Gömörszőlős

Gömörszőlőson 2008 óta mindösszesen 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 138 530 641 Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	5
Igényelt támogatási összeg (Ft)	287 123 196
Támogatott pályázatok száma	2
Megítélt támogatási összeg (Ft)	138 530 641
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	134 851 003
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	139 899 797

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	1	1
KEOP	1	1
TÁMOP	3	0
Összesen:	5	2

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	10 299 900	9 803 266
KEOP	134 427 375	128 727 375
TÁMOP	142 395 921	0
Összesen	287 123 196	138 530 641

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	50
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	50
KKV szektor	0

A településen az elmúlt 5 évben az önkormányzat és egy civil szervezet is nyert egy-egy pályázatot.

<i>Támogatott ÚMFT/ÚSZT projektek listája</i>		
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Gömörszőlős Gömörszőlős Község Önkormányzata Helyi védetség alatt nem álló közművelődési funkciót ellátó épület külső és belső felújítása.	2010.06.03	9 803 266
KEOP 6.2.0/B/09 Fenntarthatóbb életmódot és fogyasztási lehetőségeket népszerűsítő, terjedésüket elősegítő mintaprojektek Gömörszőlős Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány Fenntartható életmódot népszerűsítő információs központ Gömörben	2010.04.28	128 727 375

AZ ÉMOP projekt kapcsán a település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, közművelődési funkciót ellátó épület külső és belső felújításával.

A KEOP projekt során az információs központban az alábbiak valósultak meg:

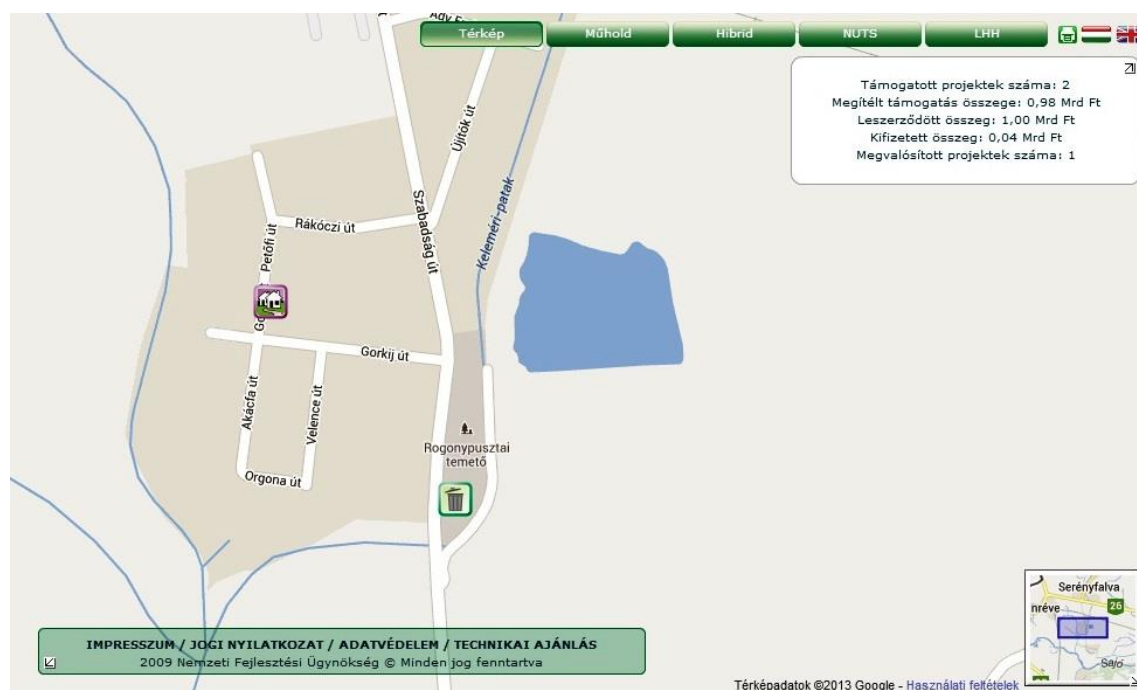
1. A társadalom és a környezet harmonikus viszonyának bemutatása, elsősorban a települési környezet (humán lakókörnyezet) természetes és ember alkotta értékeinek, valamint az otthonosság fontosságának tudatosításával.
2. Az anyagtakarékosság, illetve a hulladék megelőzés szempontjának megfogalmazása és alkalmazása, a szelektív hulladékgyűjtés iránti igény, valamint a másodnyersanyagok ismertségének és elfogadottságának növelése.
3. Az energiatakarékosság, a klímatudatosság terjedése és a megújuló erőforrások nagyobb arányú felhasználása.

4. A fenntarthatóság követelményeinek megfelelő termékek iránti kereslet növelése, az ilyen termékek független minősítési rendszereinek ismerete, a környezetbarát csomagolások választása, valamint a pozitív ösztönzés és visszacsatolás révén a környezetkímélő termékek kínálatának fejlődése.
5. A humán együttműködések, különösen a kis kistérségeken belüli közösségek erősítése a fenntarthatóság érdekében.

Hét

Hétben 2008 óta mindössze 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 997 732 679 Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	3
Igényelt támogatási összeg (Ft)	997 238 856
Támogatott pályázatok száma	2
Megítélt támogatási összeg (Ft)	982 431 781
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	997 732 679
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	35 976 793

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	1	1
KEOP	1	1
TÁMOP	1	0
Összesen	3	2

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	15 146 681	15 146 681
KEOP	967 285 100	967 285 100
TÁMOP	14 807 075	0
Összesen	997 238 856	982 431 781

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	100
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0

Támogatott ÚMFT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási dátuma	döntés	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Hét Hét Község Önkormányzata Kisléptékű településfejlesztés Hét községben (Útfelújítások)	2010.03.11		15 146 681

KEOP 2.3.0/B/11 A települési szilárdhulladék-lerakókat érintő rekultivációs programok kiterjesztése	2012.06.15	967 285 100
Hét		
ÉSZAK-KELET MAGYARORSZÁGI HULLADÉKLERAKÓ REKULTIVÁCIÓS ÖNKORMÁNYZATI TÁRSULÁS		
Az Észak-kelet Magyarországi Hulladék Rekultivációs Önkormányzati Társulás területén lévő bezárt illetve felhagyott TSZH lerakók rekultivációja		

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen útfelújításokkal.

Szép környezetben jó élni, ennek eléréséért azonban tennünk kell. Hét településen az elmúlt évtizedekben óriási mennyiségű hulladék halmozódott fel. Összefogással erre a problémára megoldást jelentett a szilárdhulladék-lerakók felszámolása és a táj rendezése.

A felszíni és felszín alatti vizek további szennyezésének megakadályozása és a környezetterhelés csökkentése érdekében, a pályázat célja a környezetet és a lakosságot is folyamatosan veszélyeztető, régi, műszakilag nem megfelelő bezárt, illetve felhagyott települési szilárdhulladék-lerakók rekultivációs programjának kiterjesztése volt.

A pályázat támogatta azon lépéseket, melyekre az előkészítés során, a biológiai-és technikai helyreállítást vagy az utógondozás időszakában volt szükség. Javul a vízminőség, a levegő, gazdagodik a környezet, az állatok és a növények újra birtokba vehetik eredeti otthonukat.

Továbbá 2012-ben az ÚMVP III-as tengely, 2. kör (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) pályázati forrásból további 34 570 704,- Ft támogatást nyert a település.

Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése			
Ügyfél neve	Megvalósítás helye	Fejlesztés megnevezése	Támogatás
GÖMÖR-IRODA	Hét	Mémőki és Vidékfejlesztési iroda létesítése Hét településen	34 570 704

2011-ben szintén az ÚMVP III.as tengely 2. körben további 55 590 000,- támogatást kapott, Vendégház létesítése Héten című projekttel.

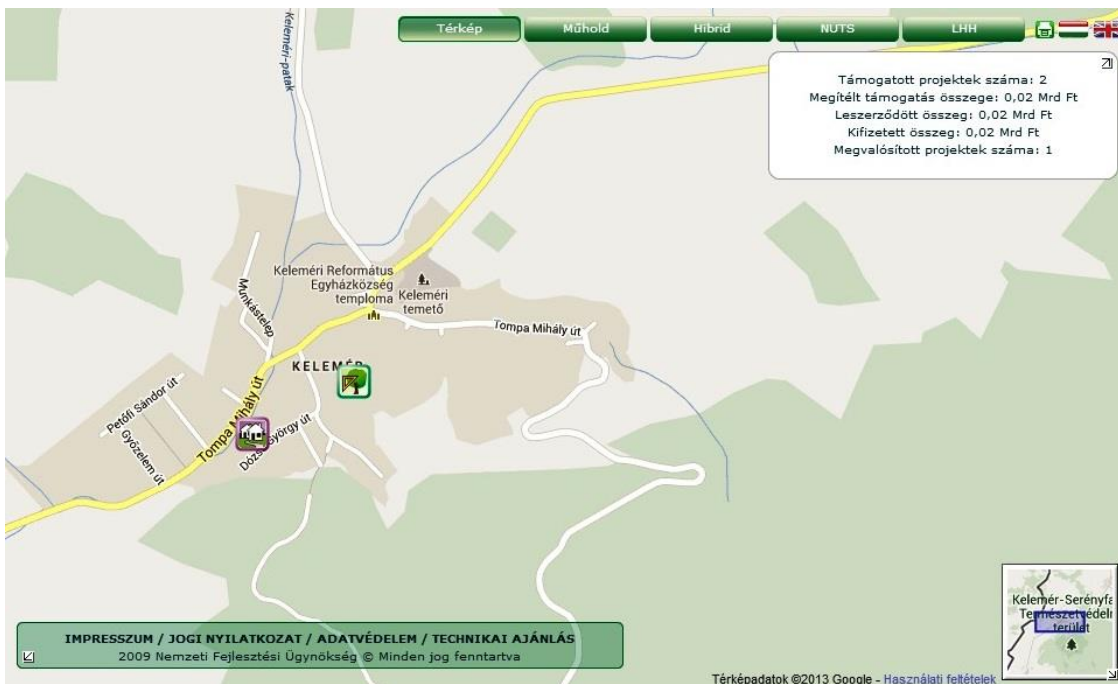
Az ETE programok közül a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretén belül további 2 nyertes pályázattal gazdagodott.

Támogatott ÚMFT projektek listája				
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Pályázó neve	Megítélt támogatás (EUR)	Megítélt támogatás HUF	
HUSK/1101/1.5.1/0218 „Közös tervezés a Sajó-völgy jövőjéről”	Sajóvölgyi Tájszépítő Egyesület Hét	40 238	12071400	
HUSK/1001/2.5.1/0030 „Szélessávú infrastruktúra kiépítése a Sajó régióban”	Hét Község Önkormányzata Hét	208 405	62521500	

Az 1.5.1 pályázattal megvalósul az integrált szervezeti struktúrák fejlesztése, az együttműködési hálózatok kialakítása, valamint meglévő fejlesztési tervek, programok harmonizációja, közös stratégiák és tervek kidolgozása. Továbbá a projekt menedzsment és tervezési tevékenységek közös fejlesztése, és közös PR tevékenység a szlovák partnerrel.

A 2.5.1 pályázattal pedig megvalósul az információtechnológiai fejlesztések, a szélessávú internet infrastruktúrájának kiépítése, valamint az Internet-kapcsolat megteremtése/kiszélesítése az elzárta településeken is.

Kelemér

Keleméren 2008 óta mindösszesen 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 23.850.000 Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	5
Igényelt támogatási összeg (Ft)	280 466 490
Támogatott pályázatok száma	2
Megítélt támogatási összeg (Ft)	23 850 000
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	23 850 000
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	17 720 000

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	2	1
KEOP	2	1
TÁMOP	1	0
Összesen:	5	2

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	57 365 001	14 220 000
KEOP	193 550 881	9 630 000
TÁMOP	29 550 608	
Összesen	280 466 490	23 850 000

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	50
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0
Vállalkozások	50

Támogatott ÚMFT projektek listája		
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítelt támogatás (Ft)
<p>ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben)</p> <p>Kelemér</p> <p>Kelemér Község Önkormányzata</p> <p>Polgármesteri hivatal épületének felújítása, belterületi utak aszfaltozása.</p>	2010.06.03	14 220 000
<p>KEOP 7.1.3.0/B/09-11 Ivóvízellátás biztonságának javítása vízbázis súlyos veszélyeztetése, illetve a nem közüzemi vízbázis kiváltásának szükségessége esetén</p> <p>Kelemér</p> <p>Észak-magyarországi Regionális Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság</p> <p>Biztonságos ivóvízellátás Kelemér és Gömörszőlős községekben</p>	2012.06.15	9 630 000

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint a Polgármesteri hivatal épületének felújítása, és belterületi utak aszfaltozása.

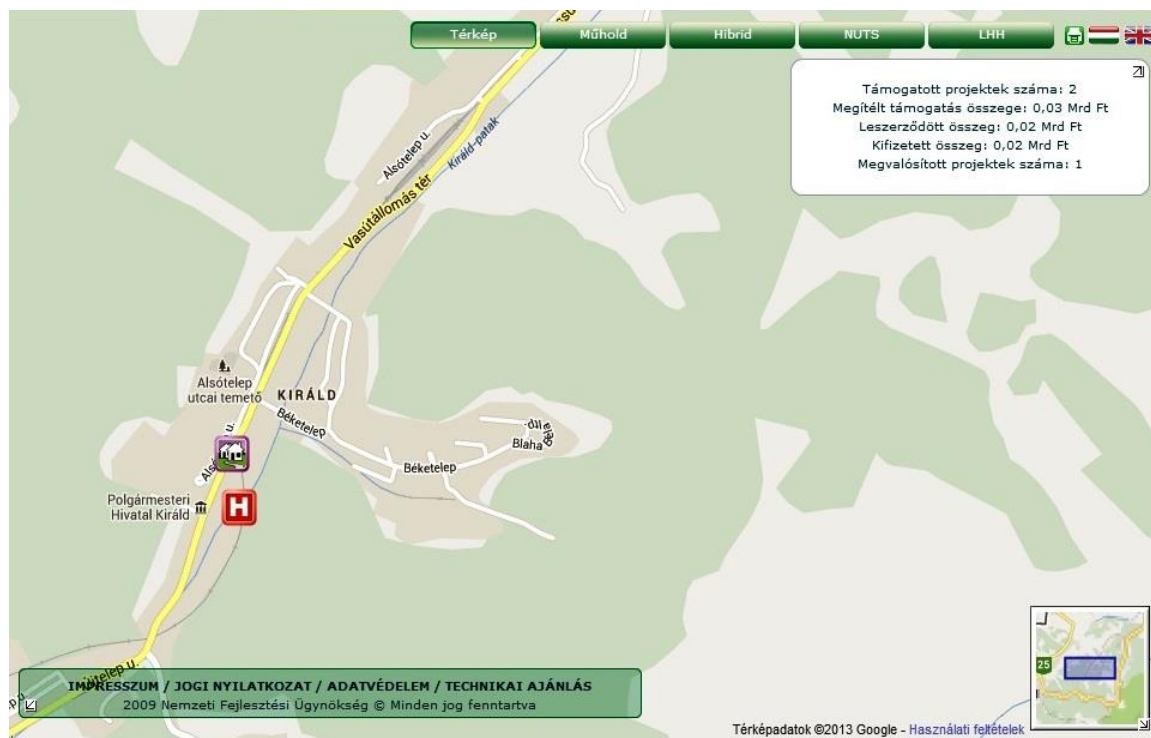
A KEOP pályázattal megvalósult, a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása, a vízellátás biztonságának javítása.

Továbbá 2012-ben az ÚMVP III-as tengely, 2. kör (turizmus, mikrovállalkozás, falu-fejlesztés, vidéki örökség) pályázati forrásból további 24.771.495,- Ft támogatást nyert a település.

Turisztikai tevékenységek ösztönzése			
Ügyfél neve	Megvalósítás helye	Fejlesztés megnevezése	Támogatás
<p>Freckóné Kovács Andrea</p>	Kelemér	<p>Turisztikai szálláshely kialakítása meglévő családi lakóház bővítésével és tetőtér beépítésével</p>	24 771 495

Királd

Királdon 2008 óta mindösszesen 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 27.729.814,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	8
Igényelt támogatási összeg (Ft)	154 947 088
Támogatott pályázatok száma	2
Megítélt támogatási összeg (Ft)	27 729 814
Leszerződött pályázatok száma	1
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	19 205 018
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	1
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	18 986 270

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	2	1
GOP	1	0
KEOP	1	0
TÁMOP	4	1
Összesen:	8	2

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	49 400 000	19 205 018
GOP	50 000 000	0
KEOP	10 771 327	0
TÁMOP	44 775 761	8 524 796
Összesen	154 947 088	27 729 814

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	50
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	50

Támogatott ÚMFT/ÚSZT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
TÁMOP 6.1.2-11/1 Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok - lokális szintek Királd Királd Közösségéért Egyesület Egészségre nevelés = Új életszemlélet	2013.06.19	8 524 796

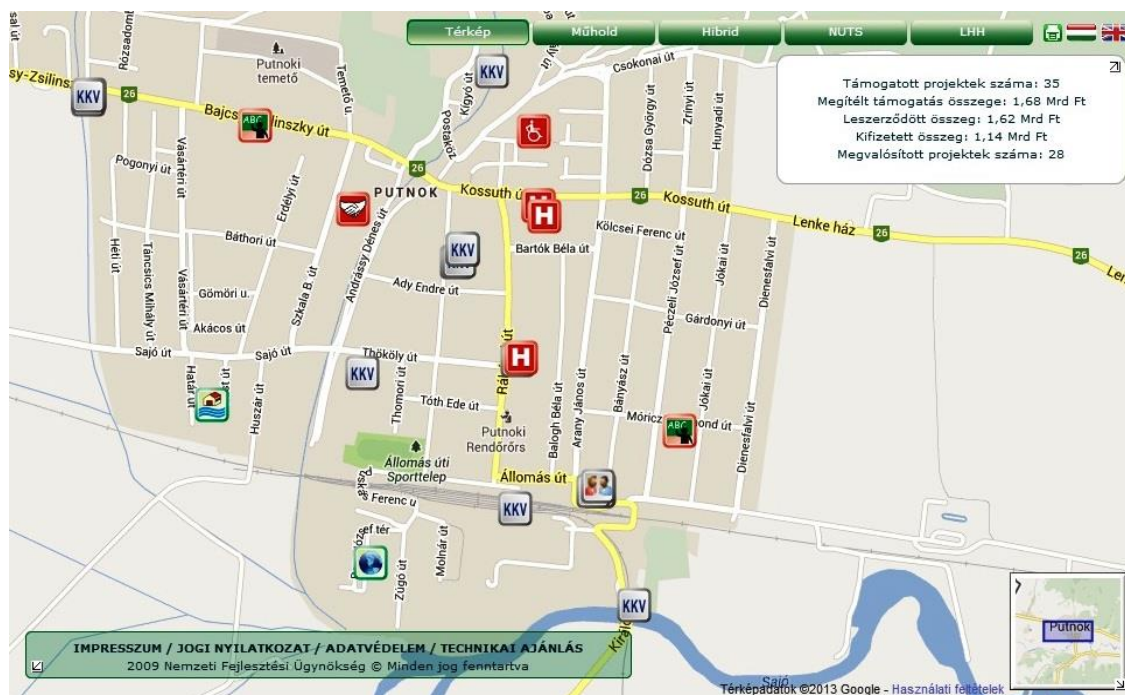
<p>ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben)</p> <p>Királd</p> <p>Királd Község Önkormányzata</p> <p>Királd közösségi közlekedését szolgáló infrastruktúra fejlesztés</p>	<p>2010.06.03</p>	<p>19 205 018</p>
---	-------------------	-------------------

Az egészségre nevelés pályázattal Királdon megvalósult, az egészséget szolgáló egyéni magatartásminták és közösségi értékek elterjedésének ösztönzése, az egészségfejlesztés színterein megvalósuló közösségi programok elterjesztése, az életminőség javítása.

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint a közösségi közlekedését szolgáló infrastruktúra fejlesztése.

Továbbá 2011-ben a Leader program keretében (a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia szerinti területen) további 52.127.599,- Ft-ot, egyrészt a Királdi tanácsház Művészanyagá alakítása és a Térségi közösségi web rádió és TV kialakítása címen, valamint a III-as tengely 2. körében (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) szintén szert tett támogatási forrásra összesen 808.778,- Ft értékben.

Putnok

Putnokon 2008 óta összesen 36 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 1.681.910.755,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	56
Igényelt támogatási összeg (Ft)	2 877 811 649
Támogatott pályázatok száma	36
Megítélt támogatási összeg (Ft)	1 681 910 755
Leszerződött pályázatok száma	31
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	1 541 435 386
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	28
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	1 138 019 850

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÁROP	1	0
ÉMOP	14	11
GOP	34	22
KEOP	3	2
TÁMOP	4	1
Összesen:	56	36

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÁROP	21 966 800	0
ÉMOP	1 521 038 095	993 307 157
GOP	502 999 356	322 066 422
KEOP	636 536 323	317 810 323
TÁMOP	195 271 075	48 726 853
Összesen	2 855 844 849	1 681 910 755

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	36
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	3
Mikrovállalkozás	61

Támogatott ÚMFT/ÚSZT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
GOP 2.1.1-08/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése Putnok ORA INNOVA Mérnöki, Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Technológiai beruházás a Bóta és Társa Kft.-nél	2008.09.01	6 994 264
GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése Putnok ORA INNOVA Mérnöki, Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Eszközbeszerzés az ORA INNOVA Kft-nél	2010.06.22	20 000 000
GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és közép vállalkozások technológiai fejlesztése Putnok PEDALION Kereskedelmi Kft. "Világszínvonalú mobil osztályozó gép beszerzése a PEDALION Kft.-nél"	2010.05.11	25 000 000
GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése Putnok Pendli István Attila egyéni vállalkozó WT 10 Z típusú aprítógép beszerzése	2010.12.09	13 750 000
ÉMOP 4.2.2 Utólagos akadálymentesítés az önkormányzati feladatokat ellátó intézményekben (Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz) Putnok	2008.05.13	8 208 000

Putnok - Dubicsány Közoktatási Intézményfenntartói Társulás A putnoki Soldos Emília Óvoda akadálymentesítése		
ÉMOP 4.2.2 Utólagos akadálymentesítés az önkormányzati feladatokat ellátó intézményekben (Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz) Putnok Putnok és Térsége Szociális, Gyermekjóléti és Egészségügyi Intézményfenntartói Társulás A putnoki Városi Egészségügyi és Szociális Központ akadálymentesítése	2008.05.13	8 975 700
ÉMOP 4.3.1/A-09 Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastrukturális fejlesztése Putnok Putnok Város Önkormányzata Putnoki Soldos Emília Óvoda Móricz Zsigmond úti telephelyének funkcióbővítése, eszközfejlesztése	2010.09.21	99 773 750
ÉMOP 3.2.1/F-10 Helyi és térségi jelentőségű vízvédelmi rendszerek rekonstrukciója Putnok PUTNOK VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Putnok város felszíni vízfolyásainak rekonstrukciója	2011.08.31	101 410 399
ÉMOP 4.2.1/A-11 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése Putnok PUTNOK VÁROS ÖNKORMÁNYZATA Szociális alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése Putnokon	2012.06.14	94 244 097
ÉMOP 4.3.1/2F Oktatásfejlesztés - Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése Putnok Putnok Város Önkormányzata	2008.08.26	2. fordulóra léphet

Serényi László Általános Iskola infrastruktúra és eszközfejlesztés felújítása		
<p>ÉMOP 4.1.1/A Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése /Kistérségi járó beteg szakellátó központok fejlesztése, alap-, járóbeteg szakellátás korszerűsítése / Alapellátás fejlesztése, helyi egészségházak kialakítása</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>A putnoki Egészségház fejlesztése</p>	2009.05.13	61 356 769
<p>TÁMOP 3.1.4-08/2 Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés</p> <p>Putnok Város általános iskoláiban</p>	2009.02.05	48 726 853
<p>ÉMOP 4.3.1/2F-2f Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>"Serényi László Általános Iskola infrastruktúra és eszközfejlesztés felújítása"</p>	2009.04.30	190 603 457
<p>ÉMOP 3.1.2/D-09 Településfejlesztés a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>Putnok belvárosi funkcióbővítő településrehabilitáció</p>	2010.09.21	350 017 331
<p>KEOP 1.2.0/B/10 Szennyvízelvezetés és tisztítás</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>Putnok szennyvíztisztító telep fejlesztése</p>	2011.05.04	312 905 323

<p>ÉMOP 4.1.1/A-12 Egészségügyi alapellátás, egészségházak és járóbeteg szakellátás fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>Fogorvosi rendelő infrastrukturális felújítása Putnokon</p>	2013.09.12	55 655 664
<p>ÉMOP 4.1.1/A-12 Egészségügyi alapellátás, egészségházak és járóbeteg szakellátás fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Putnok Város Önkormányzata</p> <p>Putnok Város Központi ügyeletének infrastrukturális fejlesztése</p>	2013.09.12	23 061 990
<p>GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>ALBA-MINÉP Építőipari Kft.</p> <p>Az ALBA-MINÉP Kft. jövedelemtermelő képességének növelése technológiai fejlesztésen keresztül.</p>	2010.09.08	19 900 000
<p>GOP 2.2.4-12 Mikro-, kis- és középvállalkozások munkahely teremtési képességének támogatása</p> <p>Putnok</p> <p>ALBA-MINÉP Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság</p> <p>Munkahelyteremtés az Alba-MinéP Kft.-nél</p>	2013.05.09	1 118 010
<p>GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>ARATRUM Mezőgazdasági és Ipari Alkatrész Felújító Kft.</p> <p>Pályázat az ARATRUM Kft. ipari részlegének technikai fejlesztése érdekében</p>	2009.04.30	24 691 093
<p>GOP 2.1.1-12/B Komplex vállalati technológia-fejlesztés mikro-, kis- és középvállalkozások számára</p> <p>Putnok</p>	2013.07.30	11 855 734

ARATRUM Mezőgazdasági és Ipari Alkatrész Felújító Korlátolt Felelősségű Társaság Pályázat az ARATRUM Kft. 2013. évi telephely bővítési beruházásának támogatására		
<p> GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése Putnok AUTO IMPEX Kereskedelmi Kft. Az Auto Impex Kft. technológiai fejlesztése </p>	2010.06.22	25 000 000
<p> GOP 2.1.1-11/M Mikrovállalkozások fejlesztése Putnok Balla Gyula egyéni vállalkozó Technológiai fejlesztés Balla Gyula egyéni vállalkozó putnoki telephelyén </p>	2011.07.27	4 000 000
<p> GOP 2.1.1-08/A Mikro- és kisvállalkozások technológia fejlesztése Putnok Bódvavölgy-Bau Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Bódvavölgy-Bau Kft. technológia fejlesztése új földmunkagép beszerzésével </p>	2008.07.14	19 900 000
<p> GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése Putnok Bódvavölgy-Bau Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Bódvavölgy-Bau Kft. technológiai fejlesztése új lánctalpas markológép beszerzésével </p>	2010.02.02	24 960 000
<p> GOP 3.5.1-12/C Esélyegyenlőségi célcsoportok a gazdaságban - hátrányos helyzetű, elsősorban roma munkavállalók integrációja a munkaerőpiacon Putnok Bódvavölgy-Bau Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság Technológiai fejlesztés az esélyegyenlőség jegyében a Bódvavölgy-Bau Kft.-nél. </p>	2013.09.25	49 876 000

<p>GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Dermodont Szolgáltató Bt.</p> <p>A Dermodont Bt. technológia fejlesztése</p>	2010.07.27	3 462 500
<p>GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Dr. Józsa és Társa Fogorvosi Bt.</p> <p>Az egészséges fogakért - technológiai fejlesztés a Dr. Józsa és Társa Fogorvosi Bt-nél</p>	2009.05.07	4 171 832
<p>GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Fodor Ferenc egyéni vállalkozó</p> <p>Fodor Ferenc technológiai fejlesztése egy új merevvázaz kotró-rakodó gép beszerzésével</p>	2010.06.29	8 336 250
<p>GOP 2.1.1-09/A Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>Fodor Ferenc egyéni vállalkozó</p> <p>Fodor Ferenc egyéni vállalkozó technológia fejlesztése 1 új daru, és 1 új targonca beszerzésével</p>	2009.07.20	10 515 000
<p>GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése</p> <p>Putnok</p> <p>GeoGold Kárpátia Környezetvédelmi és Mérnöki Szakértő Kft.</p> <p>Eszközbeszerzés és információs technológia fejlesztés a GeoGold Kárpátia Kft-nél</p>	2010.11.16	7 834 385
<p>GOP 1.3.1-11/C Innovációs eredmények hasznosításának támogatása KKV-k részére</p> <p>Putnok</p> <p>HIDROMECHANIKA Alkatrészgyártó Korlátolt Felelősségű Társaság</p>	2012.10.15	6 075 354

Szolgáltatási portfólió szélesítéshez kapcsolódó innovatív eszközök beszerzése a Hidromechanika Kft-nél.		
GOP 2.1.1-11/M Mikro- és kisvállalkozások fejlesztése Putnok JAN.CO. Kert Kertészeti és Szolgáltató Kft. Jan.Co Kft. technológiai fejlesztése a parkosítási ágazat komplex géppark-fejlesztése	2011.11.30	4 000 000
GOP 2.1.1-10/A Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése Putnok KINCSES-GÉP Építőipari Kft. A KINCSES-GÉP Kft. jövedelemtermelő képességének növelése technológiai fejlesztésen keresztül.	2010.11.09	14 250 000
GOP 2.1.1-11/A Mikro- és kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése Putnok Új-Tó Kereskedelmi Betéti Társaság Brikettáló technológiai sor beszerzése az Új-tó Betéti Társaságnál	2012.06.05	16 376 000
KEOP 6.1.0/A A fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés) Putnok Sajó-Rima Eurorégió Határon Átnyúló Együtműködés Fenntartható életmódra való nevelés a határmenti térségben	2009.01.12	4 905 000

A GOP 2.1.1 pályázatokkal a kis-és középvállalkozások a különféle belső fejlesztéseiket (pl. eszközvásárlás, ingatlan-beruházás, marketing) meg tudták valósítani, ezen beruházások révén fejlődtek a vállalkozások, új munkavállalókat foglalkoztathattak, és új piacokat szerezhettek.

Az ÉMOP 4.2.2 pályázat hozzájárult a település fogyatékos személyek életminőségének javításához, esélyegyenlőségének növeléséhez, az önkormányzati felelősségi körbe tartozó közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításával.

Putnokon is jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a település önkormányzati tulajdonban lévő elemeit érintően.

A 2010. évi május-júniusi árvízi veszélyhelyzettel érintett Putnokon is segített egy pályázati forrás, mely célja a környezetbiztonságának növelése, környezeti állapotának javítása, az ár és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése, a felszíni vizeink minőségének biztosítása, a további környezeti káresemények megelőzése volt.

A pályázatok útján Putnokon megvalósult a nevesített szociális alapszolgáltatások (kivéve a tanya- és falugondnoki szolgálat), valamint a nevesített gyermekjóléti alapellátások (kivéve az átmeneti ellátások) elérhetővé tétele a szolgáltatáshiányos településeken élők számára, új szolgáltatások infrastruktúrájának megteremtésével, új férőhelyek kialakításával és már működő ellátások infrastrukturális fejlesztésével.

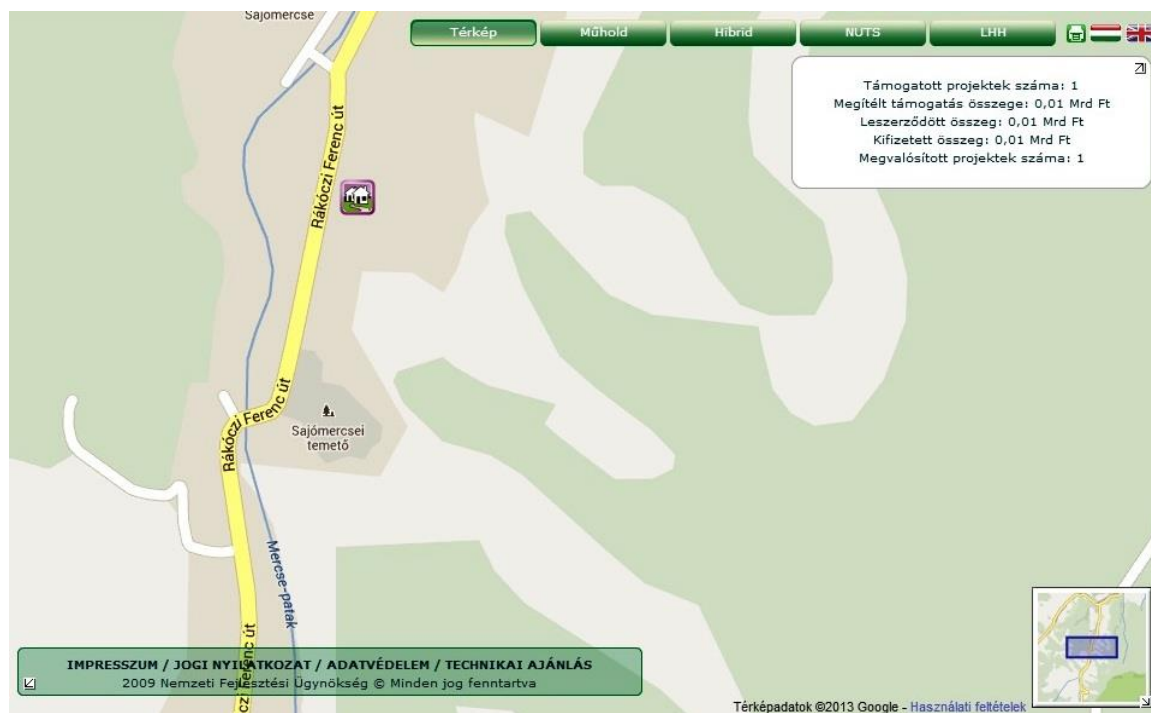
A kompetencia alapú oktatás pályázat során megvalósult a sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése és kompetencia alapú oktatás elterjesztése a magyar közoktatási rendszerben, ami hozzájárul a foglalkoztatási helyzet javításához. Ennek érdekében a pályázat a kompetencia alapú oktatás módszertanának és eszközeinek széleskörű elterjesztését célozza, a pedagógusok módszertani kultúrájának korszerűsítését, a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztését és megerősítését, a rendszerben meglévő szelektív hatások mérséklésével, valamint az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség szempontjainak érvényesítésével. továbbá megvalósult az Oktatásfejlesztés - Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése is.

Továbbá megvalósult az Esélyegyenlőségi célcsoportok a gazdaságban - hátrányos helyzetű, elsősorban roma munkavállalók integrációja a munkaerőpiacon, valamint Innovációs eredmények hasznosítása, a fenntartható életmódot és az ehhez kapcsolódó viselkedésmintákat ösztönző kampányok (szemléletformálás, informálás, képzés), Egészségügyi alapellátás, egészségházak és járóbeteg szakellátás fejlesztése.

Továbbá 2011-ben az ÚMVP III-as tengely 2. körében (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) szert tett támogatási forrásra összesen 34.498.555,- Ft értékben, az Ízek Háza kialakítása Putnokon című pályázat keretében.

Sajómercse

Sajómercsén 2008 óta összesen 1 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 10.188.755,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	2
Igényelt támogatási összeg (Ft)	17 974 000
Támogatott pályázatok száma	1
Megítélt támogatási összeg (Ft)	10 188 755
Leszerződött pályázatok száma	1
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	10 188 755
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	1
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	9 762 129

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	2	1
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen:	2	1

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	17 974 000	10 188 755
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen	17 974 000	10 188 755

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	100
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0

Támogatott ÚMFT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Sajómercse Sajómercse Község Önkormányzata Sajómercse község gyalogos közlekedési infrastruktúra és nyílászáró korszerűsítés projekt	2010.10.27	10 188 755

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint gyalogos közlekedési infrastruktúra és nyílászáró korszerűsítés.

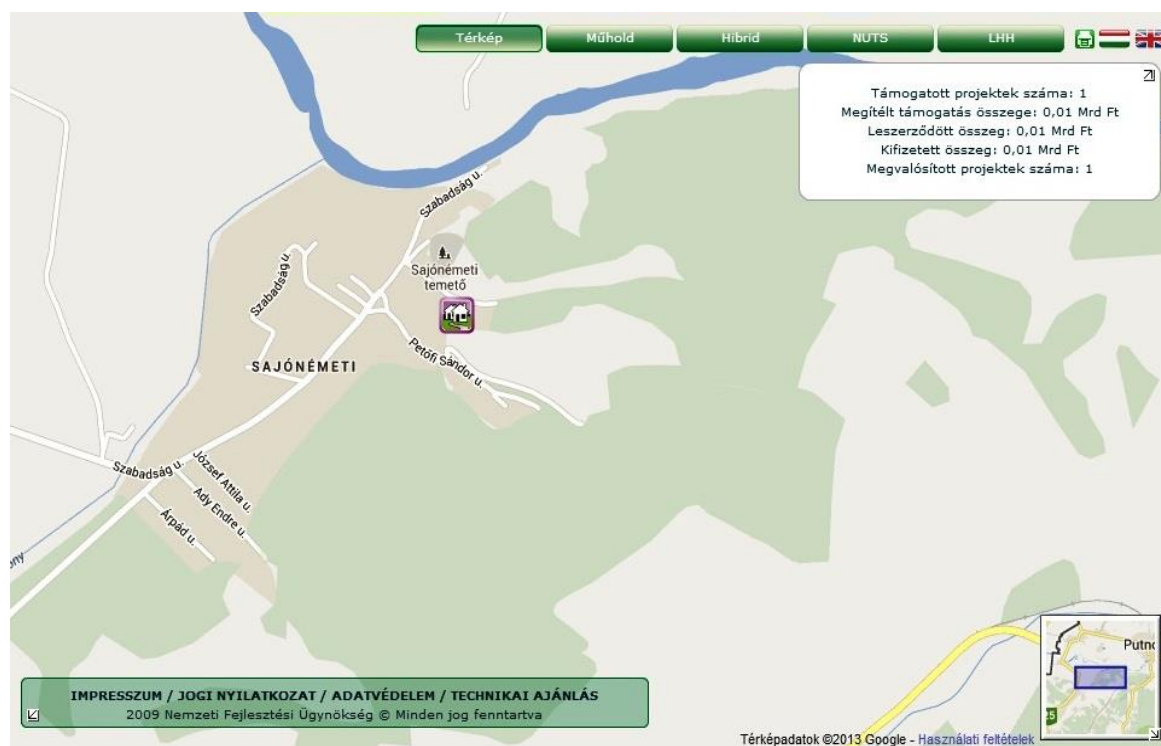
Továbbá 2013-ban a Falumegújítás- és fejlesztés jogcímen 102/2012 (X.1.) VM rendelet alapján szintén nyert egy pályázatot a Sajómercse Község Önkormányzata 12.533.671,- Ft támogatással.

Támogatott egyéb projektek listája		
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése:	Támogatási döntés dátuma:	Megítélt támogatás (HUF):
Sajómercse Község Önkormányzata	2013.06.03	12 533 671

Továbbá 2008-ban az ÚMVP III-as tengely 1. körében (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) szert tett támogatási forrásra összesen 13.524.544,- Ft értékben, a Sajómercsei templom homlokzat felújítása címen.

Sajónémeti

Sajónémetiben 2008 óta összesen 1 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 14.895.634,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	2
Igényelt támogatási összeg (Ft)	85 646 697
Támogatott pályázatok száma	1
Megítelt támogatási összeg (Ft)	14 895 634
Leszerződött pályázatok száma	1
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	14 895 634
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	1
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	14 847 783

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	2	1
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen:	2	1

Igényelt és megítelt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	85 646 697	14 895 634
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen	85 646 697	14 895 634

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	100
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0

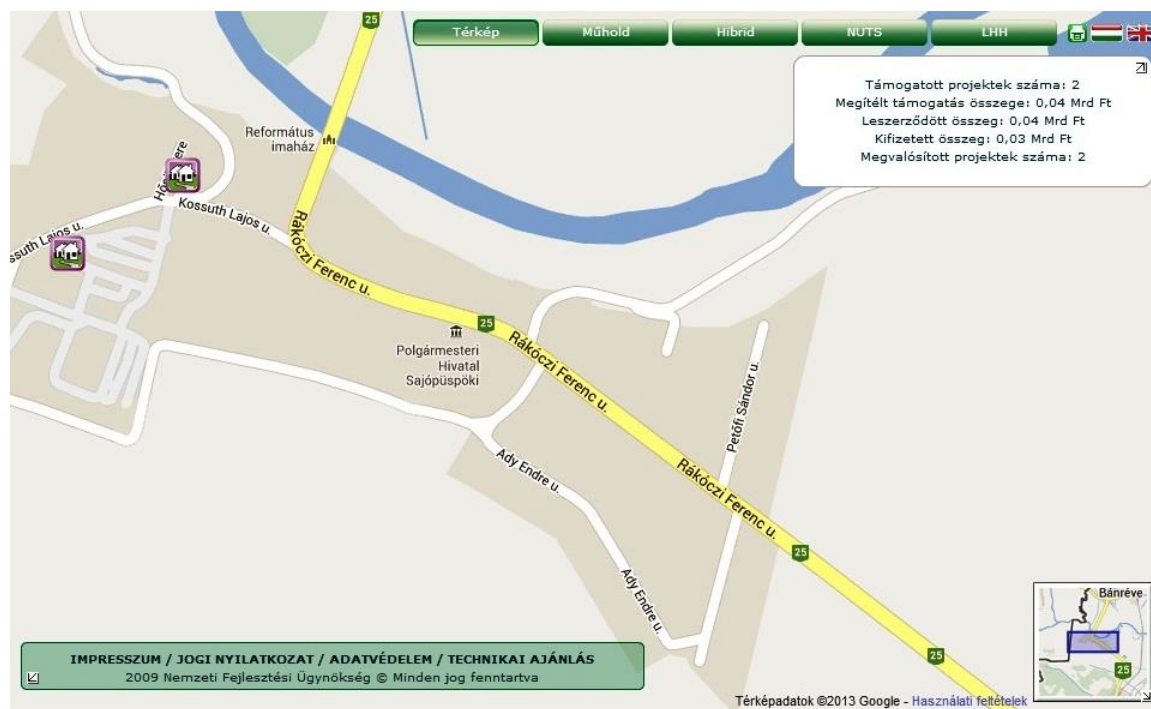
Támogatott ÚMFT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási dátuma	döntés	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Sajónémeti Sajónémeti Község Önkormányzata Sajónémeti belterületi utak aszfaltozása.	2010.10.27		14 895 634

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint a belterületi utak aszfaltozása.

Sajópüspöki

Sajópüspökiben 2008 óta összesen 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 42.950.046,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	3
Igényelt támogatási összeg (Ft)	81 197 428
Támogatott pályázatok száma	2
Megítelt támogatási összeg (Ft)	42 950 046
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel leköötött összeg (Ft)	42 950 046
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	27 023 333

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	3	2
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen:	3	2

Igényelt és megítelt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	81 197 428	42 950 046
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen	81 197 428	42 950 046

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	100
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0

Támogatott ÚMFT projektek listája		
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási dátuma	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 3.1.2/E-11 Településrekonstrukció az árvíz sújtotta településeken Sajópüspöki SAJÓPÜSPÖKI KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA Település rekonstrukció az árvíz sújtotta Sajópüspöki Községben	2012.02.10	30 853 026
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Sajópüspöki Sajópüspöki Község Önkormányzata Hősök tere szilárd burkolatúvá tétele	2010.04.20	12 097 020

A 2010. évi május-júniusi árvízi veszélyhelyzettel érintett Sajópüspökiben is segített egy pályázati forrás, mely célja a környezetbiztonságának növelése, környezeti állapotának javítása, az ár és helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése, a felszíni vizeink minőségének biztosítása, a további környezeti káresemények megelőzése volt.

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek

nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint a Hősök tere szilárd burkolatúvá tétele.

Sajóvelezd

Sajóvelezden 2008 óta összesen 5 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 47.235.163,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	5
Igényelt támogatási összeg (Ft)	48 301 633
Támogatott pályázatok száma	5
Megítelt támogatási összeg (Ft)	47 235 163
Leszerződött pályázatok száma	5
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	47 024 738
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	5
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	47 024 738

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	4	4
GOP	1	1
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen:	5	5

Igényelt és megítélt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	42 850 061	41 783 591
GOP	5 451 572	5 451 572
KEOP		
TÁMOP		
Összesen	48 301 633	47 235 163

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	80
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	0
Kisvállalkozás	20

Támogatott ÚMFT projektek listája

Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási dátuma	döntés	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 4.2.2 Utólagos akadálymentesítés az önkormányzati feladatokat ellátó intézményekben (Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz) Sajóvelezd Sajóvelezd Község Önkormányzata A sajóvelezdi önkormányzat Polgármesteri Hivatalának utólagos és komplex akadálymentesítése	2008.05.13		9 135 200

<p>ÉMOP 3.1.3 Vidékfejlesztési programot kiegészítő településfejlesztés</p> <p>Sajóvelezd</p> <p>Sajóvelezd Község Önkormányzata</p> <p>Kisléptékű településfejlesztés Sajóvelezden, parkoló és útépítés</p>	2009.02.10	12 487 648
<p>ÉMOP 4.2.2-09 Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz (Akadálymentesítés)</p> <p>Sajóvelezd</p> <p>Sajóvelezd Község Önkormányzata</p> <p>A Sajóvelezdi Napközi otthonos Óvoda komplex akadálymentesítése</p>	2009.10.13	9 770 361
<p>ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben)</p> <p>Sajóvelezd</p> <p>Sajóvelezd Község Önkormányzata</p> <p>Az Európai Unió normáinak megfelelő település-rehabilitáció Sajóvelezden, a község élhetőbb EURÓPAI FALU-vá fejlesztése, a falusi ember életminőségének javítása (járdafelújítás)</p>	2010.04.20	10 390 382
<p>GOP 2.1.1-09/A/2 Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztése</p> <p>Sajóvelezd</p> <p>FÁBIÁN-SAJÓVÖLGY Faipari Kft.</p> <p>Technológiafejlesztés a Fábán-Sajóvolgy Kft-nél.</p>	2010.02.09	5 451 572

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, mint település-rehabilitáció, a község élhetőbb EURÓPAI FALU-vá fejlesztése, a falusi ember életminőségének javítása (járdafelújítással).

Az ÉMOP 4.2.2 pályázat hozzájárult a település fogyatékos személyek életminőségének javításához, esélyegyenlőségének növeléséhez, az önkormányzati felelősségi körbe tartozó közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosításával.

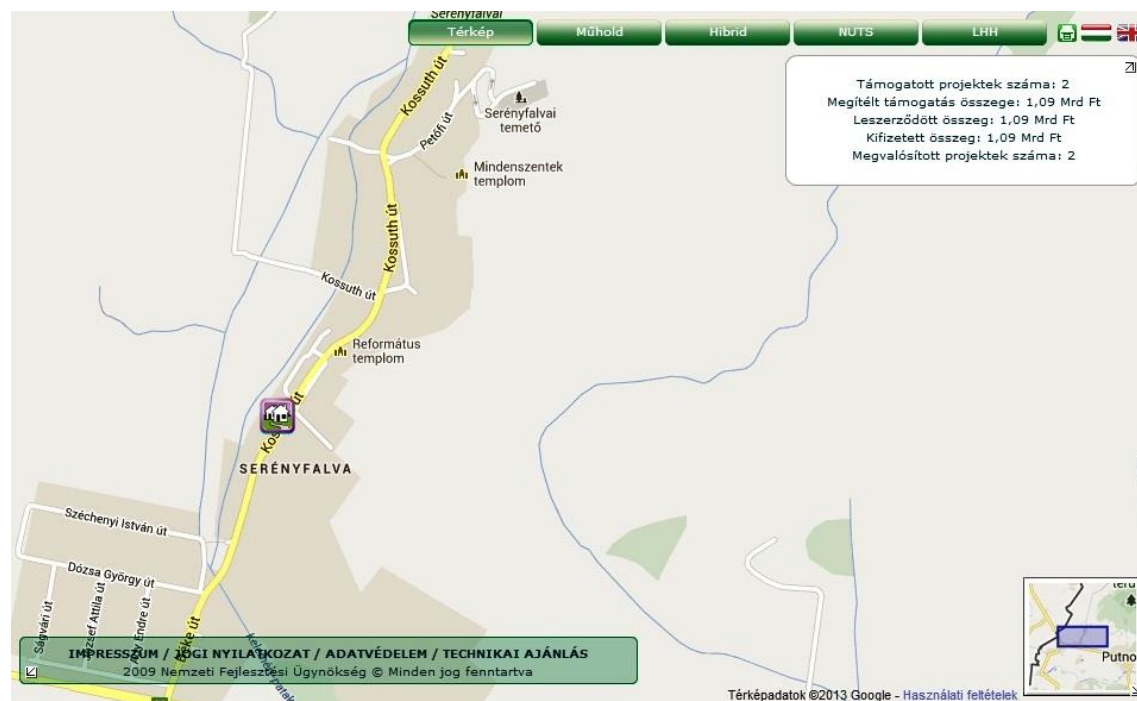
A GOP 2.1.1 pályázatokkal a kis-és középvállalkozások a különféle belső fejlesztéseiket (pl. eszközvásárlás, ingatlan-beruházás, marketing) meg tudták valósítani, ezen beruházások révén fejlődtek a vállalkozások, új munkavállalókat foglalkoztathattak, és új piacokat szerezhettek.

Az észak-magyarországi régió vidéki településeinek fejlettsége – az elmúlt évek erőfeszítései ellenére is – jelentős mértékben elmarad attól a szinttől, amely a vállalkozások letelepedéséhez, a fiatal értelmiség helyben maradásához, és/vagy a turisták hosszabb idejű tartózkodásához szükséges. Az ÉMOP 3.1.1 projekt megvalósulása során a nem városi települések fizikai megújítása mellett, a helyi értékek felismerésére, megbecsülésére, a környezettudatos szemléletmód elterjesztésére és a településüzemeltetéshez kapcsolódó foglalkoztatási lehetőségek kihasználására is sor került. A vidék szépségének és otthonosságának megőrzése, a XXI. századi követelményeknek és a fenntartható fejlődés követelményeinek biztosítása mellett, a megfelelő komfortérzetet biztosító infrastrukturális fejlesztéseket valósított meg, ezáltal a vidéki életminőség színvonala javult.

Továbbá 2008-ban az ÚMVP III-as tengely 1. körében (turizmus, mikro-vállalkozás, falu-fejlesztés, vidéki örökség) szert tett támogatási forrásra összesen 33.594.293,- Ft értékben, a „Falusi turizmus fejlesztése Sajóvelezden” című projekt 19.175.238,- Ft támogatást nyert, míg a „Falu-fejlesztés Sajóvelezden” című projekt 14.419.055,- Ft-ot.

Serényfalva

Serényfalván 2008 óta összesen 2 ÚMFT/ÚSZT projekt került támogatásra, összesen 1.090.458.231,- Ft értékben. Az adatok az NFÜ pályázati kereső adatbázisából származnak, 2013. október 8-ai dátummal lettek lekérve.

Beérkezett és támogatott ÚMFT pályázatok

Beérkezett pályázatok száma	2
Igényelt támogatási összeg (Ft)	1 070 372 802
Támogatott pályázatok száma	2
Megítelt támogatási összeg (Ft)	1 090 458 231
Leszerződött pályázatok száma	2
Szerződéssel lekötött összeg (Ft)	1 090 458 231
Megkezdett kifizetések száma (pályázat)	2
Kifizetett támogatási összeg (Ft)	1 088 885 299

Pályázatok számának megoszlása operatív programonként (db)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	2	2
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen:	2	2

Igényelt és megítelt támogatási összeg megoszlása operatív programonként (Ft)

Operatív program	Beérkezett pályázatok	Támogatott pályázatok
ÉMOP	1 070 372 802	1 090 458 231
KEOP	0	0
TÁMOP	0	0
Összesen	1 070 372 802	1 090 458 231

Támogatott pályázatok számának megoszlása KKV besorolás szerint (%)

Nonprofit szervezet államháztartáson belül	50
Nonprofit szervezet államháztartáson kívül	50

Támogatott ÚMFT projektek listája			
Alintézkedés / Település / Pályázó neve / Projekt megnevezése	Támogatási dátuma	döntés	Megítélt támogatás (Ft)
ÉMOP 5.1.1 Közúti elérhetősége javítása Serényfalva Magyar Közút Nonprofit Zrt. Térségi elérhetőség javítása a 2601. j. és a 2603. j. utakon	2009.03.31		1 064 456 079
ÉMOP 3.1.3/B-09 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére (Települések infrastrukturális fejlesztése LHH kistérségekben) Serényfalva Serényfalva Község Önkormányzata Serényfalva, belterületi utak felújítása	2010.06.03		26 002 152

Az ÉMOP 5.5.1 pályázattal megvalósult a kistérségi központok közötti elérhetőségének javítása, különös tekintettel a kistelepülések munkahelyhez, közszolgáltatásokhoz való jobb hozzáférésére az LHH kistérségben.

A település esetében jelentkeztek olyan kisléptékű településfejlesztési igények, amelyek nem integrált, akcióterületi megközelítést igényelnek, hanem a településkép vonzerejének növelése céljából lokális fejlesztésekkel megoldhatók. Ezek az egy-egy közterületre, utcára, épületre stb. kiterjedő kisléptékű infrastrukturális beavatkozások elősegítik a településkép javítását, növelik a lakosságnak az elégedettségi szintjét, ezért az önkormányzat a kisléptékű pontszerű fejlesztéseket is megvalósított a településen, a belterületi utak javításával.

Továbbá 2012-ben az ÚMVP III-as tengely, 2. kör (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) pályázati forrásból további 34.765.684,- Ft támogatást nyert a település.

Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése			
Ügyfél neve	Megvalósítás helye	Fejlesztés megnevezése	Támogatás
GÖMÖR-SZERVÍZ	Serényfalva	Karbantartó iroda létesítése Serényfalván	34 765 684

Továbbá 2011-ben az ÚMVP III-as tengely 2. körében (turizmus, mikrovállalkozás, falufejlesztés, vidéki örökség) szert tett támogatási forrásra összesen 36.314.385,- Ft értékben /Pihenő és Sportpark fejlesztése Serényfalván/.

És végül meg kell említenünk a 2011-es év sikereit, ahol több település közösen valósított meg programokat a Leader keretén belül. A NÉGY ÉVSZAK kulturális fesztiválokat, melyen a „Tavaszi a Sajó völgyében” címmel az alábbi települések vettek részt az érintett települések közül: Putnok, Sajómercse, Sajónémeti, Sajóvelezd, Serényfalva, Hét, Sajópüspöki. A „Nyár a térségben” című fesztiválon az alábbi települések vettek részt az érintett települések közül: Királd.

Továbbá a Leader keretén belül az Ifjúsági programok, Térségi Ifjúsági Fórum fejlesztése projektben részt vett Bánréve és Királd. A Térségek közötti és nemzetközi projektekben részt vett Putnok. A Szakmák találkozója és multiszektorális hálózatépítés, térségi kohéziót erősítő szakmai együttműködés című projektben részt vett Királd, Putnok, Sajóvelezd. Egyedi arculat kialakítása az Észak-borsodi térségben az EBLU összes településén.

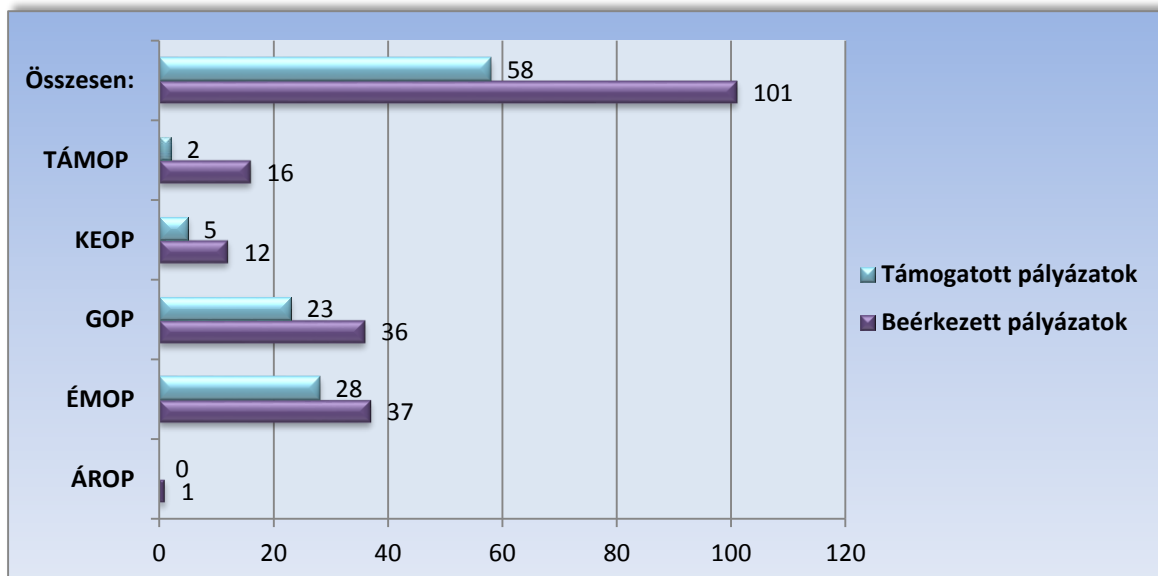
D. Beadott pályázatok összegzése

Áttekintve a települések beadott és támogatott pályázatait, most, hogy megszülettek az ÚMFT/ÚSZT támogatási eredményei, nyilván felmerül a kérdés, hogy voltaképpen kik és mire pályáztak, kik közül választották ki a nyerteseket?!

Természetesen nem fogjuk – sem itt, sem másutt – részletesen bemutatni az elutasított pályázatokat és azok értékelését. Minden, támogatásban nem részesült pályázó megkapta pontszámait a döntés szöveges indoklásával együtt. A támogatott pályázatok listája és az elnyert összegek nyilvánosan elérhetőek az NFÜ honlapon., így azokat az adatokat használtuk fel a tanulmányhoz.

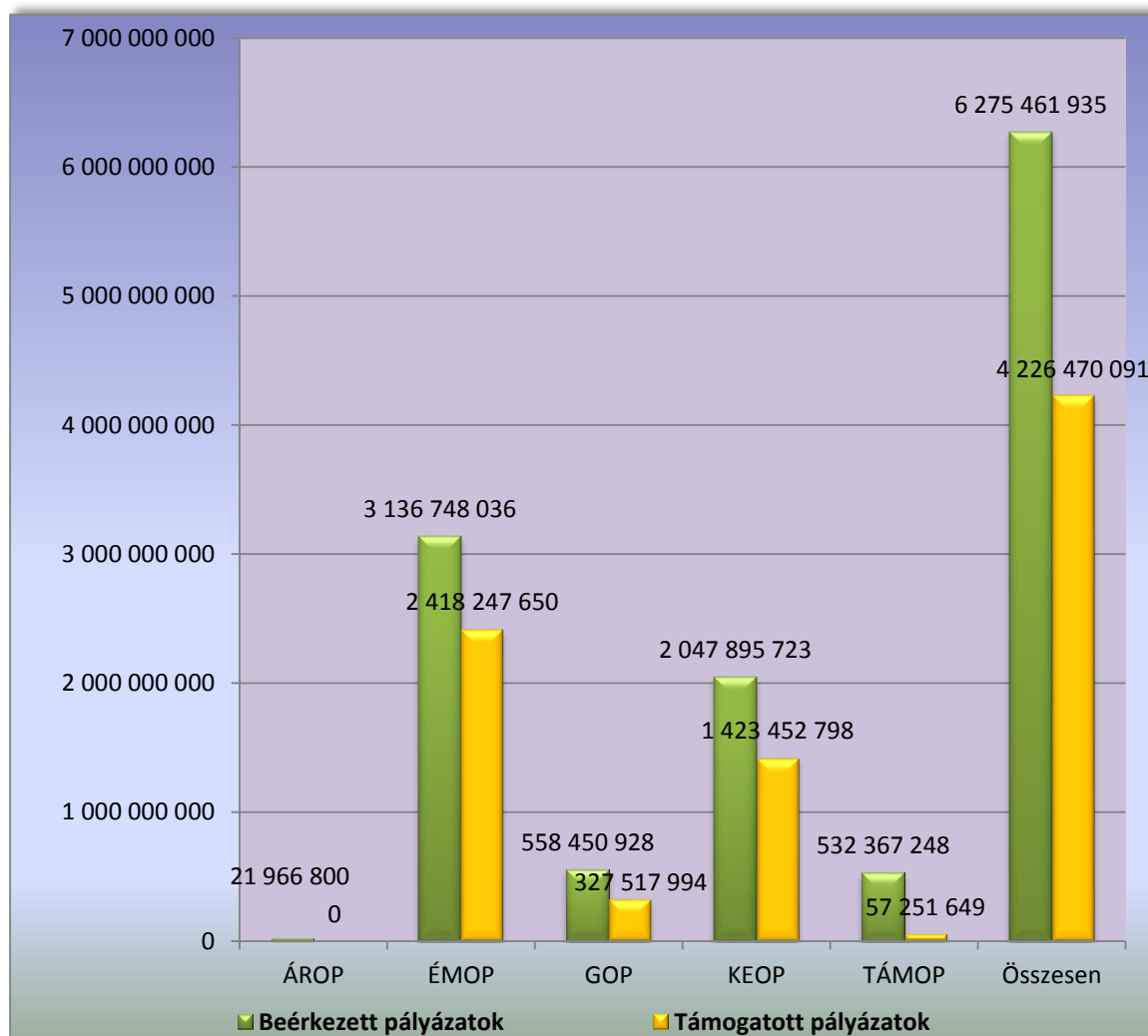
A teljes mezőny feltérképezése érdekében az elmúlt hetekben összesítettük a beadott és támogatott pályázatok statisztikai adatait. Nem elhanyagolható azonban, hogy kistérségben a községek, falvak részaránya a beadott/támogatott pályázatok tekintetében kb. 57%-ot tesz ki. Azaz, az érintett kistérségeken működő szervezetek úgy tűnik jó pályázatokon indultak, és így támogatási forrást szereztek. Azonban a megjelent kiírásokhoz képest igen csekély a beadott pályázatok aránya, mindössze 10-12%-os.

A beadott/támogatott pályázatok statisztikáit az alábbi diagram mutatja be.

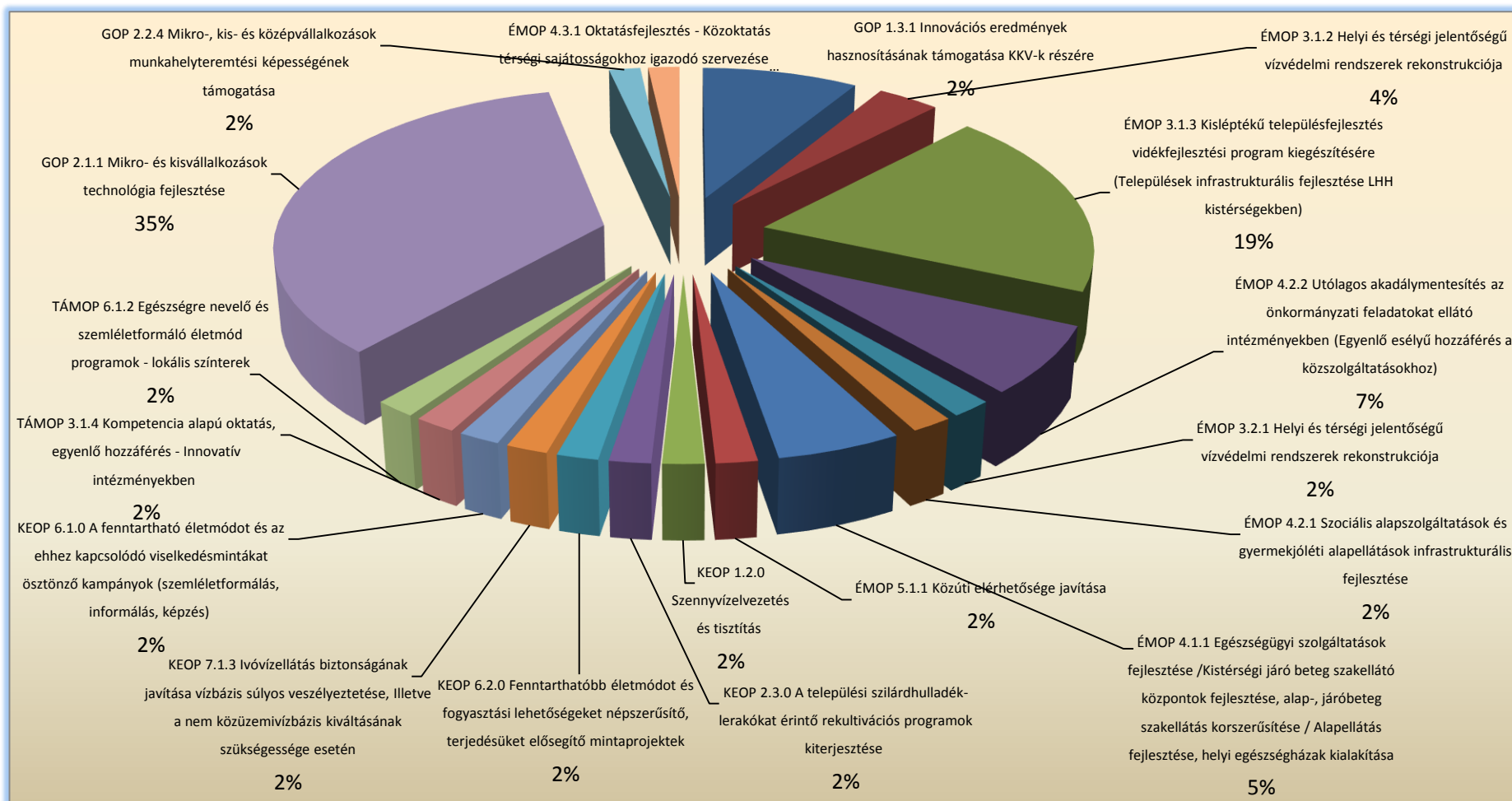
Úgy tűnik, hogy a legnagyobb érdeklődés az ÉMOP és a GOP pályázatokra volt, az ÉMOP pályázatokon a nyeresi arány 75%-os volt, ezt követte a GOP 63%-kal. Míg az ÉMOP pályázatokat az önkormányzatok nyújtották be, a GOP-ot a vállalkozások.

A mikrotárség az összes támogatott pályázatával összesen 4.226.470.091 Ft támogatási forrásra tett szert csak az NFÜ által kiírt pályázatokból. Az igényelt támogatás a beadott pályázatok alapján összesen 6.275.461.935,- Ft volt. Az arányokat tekintve sikeresnek mondható a pályázatok nyeresi aránya alapján, a beadott/támogatott projektek igényelt támogatási összegének 67%-a került finanszírozásra.

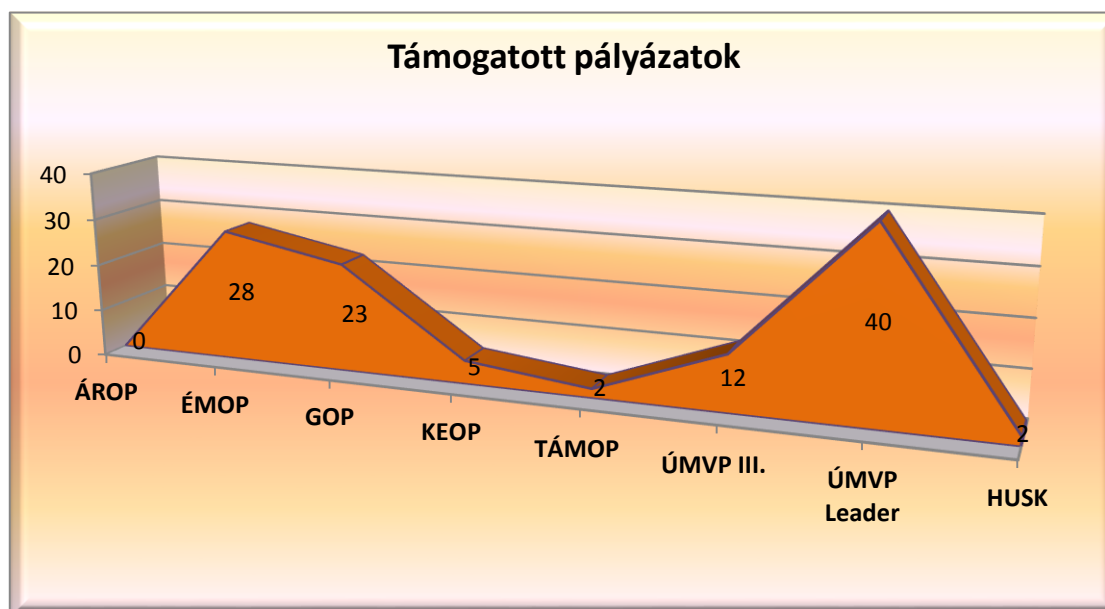

Az operatív programok prioritásai alapján a legnagyobb igény, vagy a legtöbbet nyújtó lehetőség 35%-ban a GOP 2.1.1 Vállalkozások technológiafejlesztése volt. Ezt követte 19%-ban az ÉMOP 3.1.3 Kisléptékű településfejlesztés vidékfejlesztési program kiegészítésére. A 3. helyen az ÉMOP 4.3.1 Oktatásfejlesztés szerepel 9%-ban. A többi prioritás 2-7%-ban oszlik meg kisebb-nagyobb szórással. Azt viszont mindenképpen meg kell említenünk, hogy a GOP 2.1.1 projektek 95%-át a mikrotárség egyetlen városában, Putnokon valósították meg, így a többi településen ilyen irányú fejlesztés nem volt, ez viszont egyáltalán nem kedvez a vállalkozói aktivitás növekedésének. Hiszen ebből az szűrhető le, hogy a községekben működő 97 vállalkozás közül senki sem nyújtott be pályázatot a vállalkozása fejlesztése érdekében.

Az alábbi kördiagram mutatja be a fent leírt prioritások megoszlását.

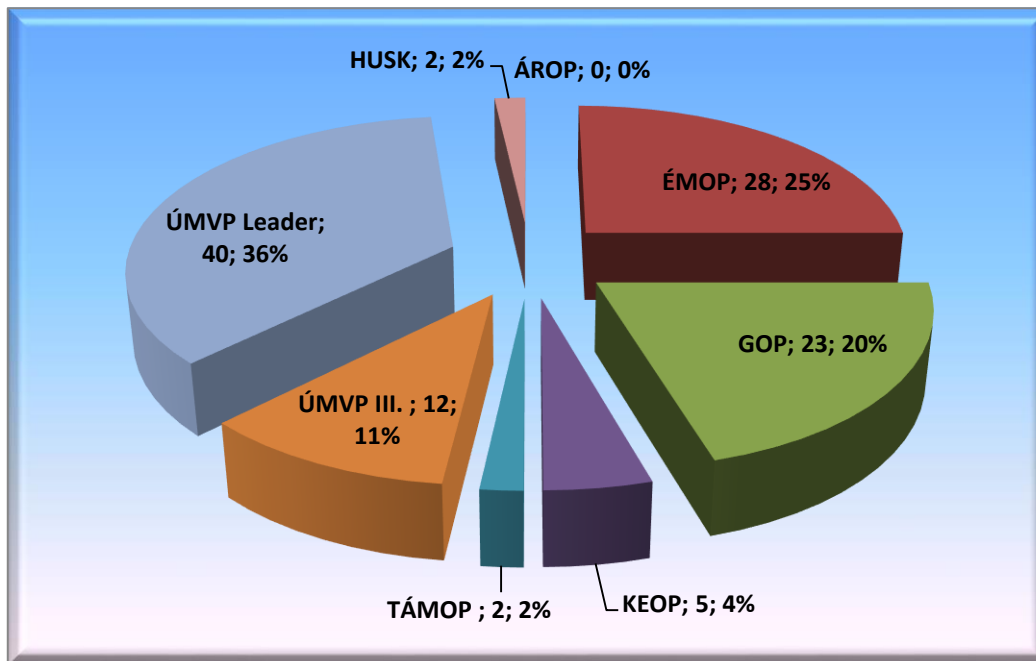

Az ÚMFT/ÚSZT projektjein túl az ÚMVP III. tengely kiírásaiban, valamint a LEADER Programban is láttak lehetőséget a helyi szervezetek, továbbá az ETE programon belül a magyar-szlovák határon átnyúló projektek is kaptak figyelmet. A következő diagram összesítve mutatja a támogatott pályázatokat programonként. Természetesen, mint már fentebb is kifejtettük a legtöbb beadott/támogatott pályázat az ÚMFT projektjeiből került ki, azonban az ÚMVP pályázatok adják a támogatott projektek 36%-át, továbbá a HUSK projekt ad további 2%-ot.

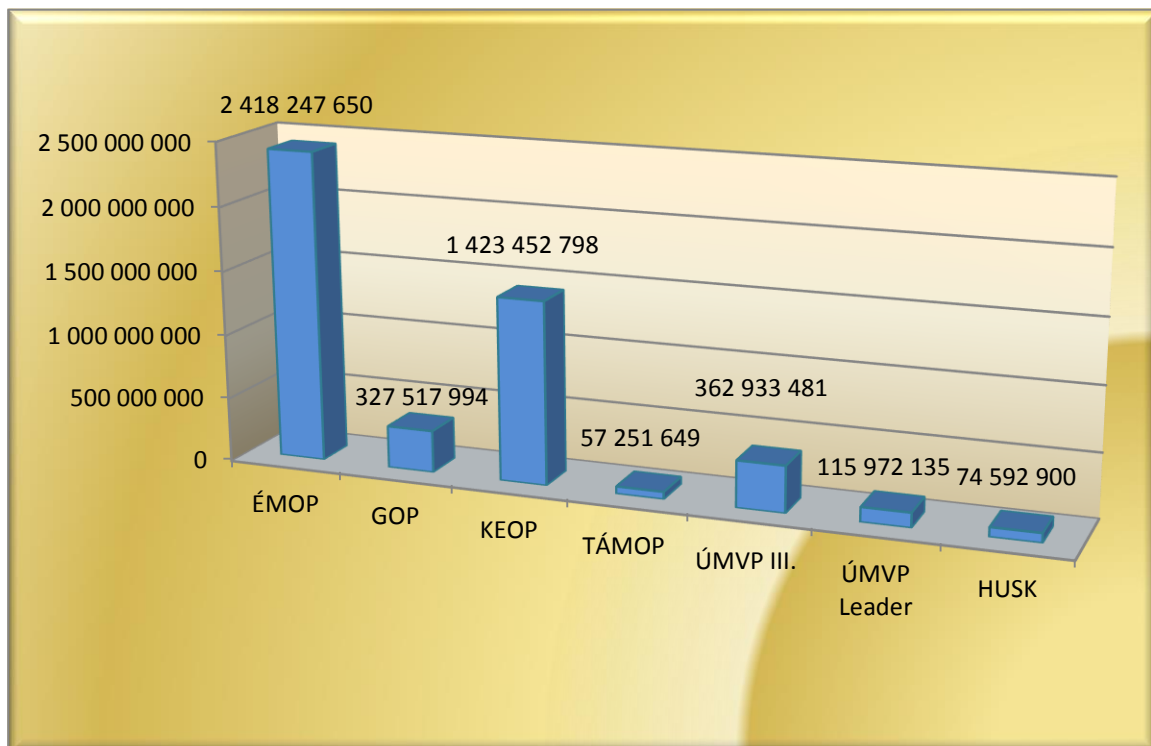

A LEADER módszert alkalmazó projektek tematikailag hasonlóak a más programokban végrehajtott akciókhoz. A LEADER fő előnye a vidékfejlesztési tevékenységek végrehajtásának módja és a vidéki régiókban a közösségeken belül létrehozott kapcsolatok hálózata, és az általuk létrehozott és működtetett helyi közösségek. A helyi közösség és a partnereik közössége, a helyi közigazgatás, civil szervezetek, és vállalkozók együttesen hozták létre a Helyi Akciócsoportoknak (HACS) nevezett szervezeteket, amelyek a helyi fejlesztési stratégia kidolgozásáért és kivitelezéséért egyaránt felelősek a mikrotérségben. E filozófia abból az elképzelésből ered, hogy csak a helyi közösségek értik igazán a saját erősségeiket és gyengéiket és képesek arra, hogy a saját problémáikra megoldást találjanak.

A támogatott pályázatok operatív programonként való leosztása változtat a korábbi eredményen, miszerint ÉMOP projekteket megelőzték a ÚMVP LEADER projektjei, nagyobb arányban valósultak meg, 36%-ban, majd ezt követte az ÉMOP 25%-kal, majd a GOP 20%-kal, és 4. helyen szerepelnek az ÚMVP III. tengely pályázatai 12%-kal.

A következő diagram bemutatja, hogy az egyes programok nyertes pályázatai mennyi támogatási forrást kaptak. A nyertes pályázatok által a mikrotársaság összesen 4.779.968.607,- Ft-ból tudta fejlesztéseit megvalósítani, mely egy vissza nem térítendő finanszírozási forrás.

Az EU-s pályázati forrásokból megvalósított önkormányzati, vállalkozói és non-profit szervezetek által megvalósított fejlesztések jellemző projektípusai a mikrotérségben:

- települési, térségi szolgáltatásfejlesztés (kiemelten egészségügyi és közoktatási);
- gazdaságélénkítő fejlesztések, köztük munkahelyteremtő programok a versenyszféra ösztönzésére;
- infrastruktúrafejlesztések (útépítés, iskola felújítás, polgármesteri hivatal felújítása, stb.).
- LEADER térségi programok szervezése, információs és tájékoztató szolgáltatások biztosítása;
- turisztikai fejlesztések (bor-út, varturizmus, természetturisztikai fejlesztések, önkormányzati épületek turisztikai szálláshely funkciójának kialakítása, civil falusi szálláshelyek létrehozása);
- határon átnyúló kulturális, képzési, turisztikai együttműködési programok.

A pályázati tevékenység sikerét nemcsak az elnyert támogatások száma, összege jelzi, hanem a végzett tevékenységek szakmai eredményei is. A megvalósított projektek alapvető eredménye a támogatási programokban meghirdetett, illetve a konkrét projektben vállalt célok, feladatok teljesülése.

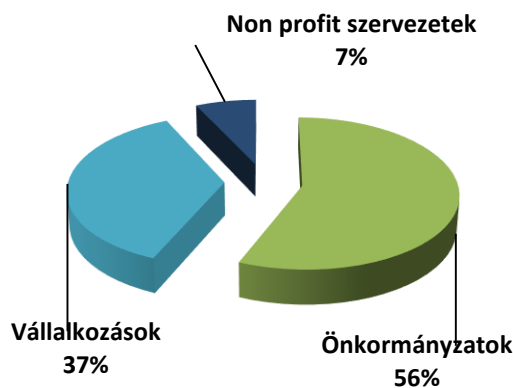
A pályázati támogatások segítik a szervezetek nemzetközi, nemzeti hálózatokba való bekerülését, ezáltal a hazai eredmények, tapasztalatok hasznosításának lehetőségét. A fentiek mellett a támogatások lehetőséget teremtenek az oktatási és az üzleti szféra együttműködésére a kölcsönös előnyök alapján.

A mikrotérségben összesen 112 db sikeres projekt készült az ÚMFT, ÚMVP/ETE keretén belül. Ez a szám a vizsgált kistérségi átlagot meghaladja, azonban a megjelent pályázat kiírásokhoz képest igen kevésnek bizonyult, mindössze 10-12% közé tehető.

Az adatokat elemezve szembetűnő, hogy Putnok a nyertes pályázatok több mint felét elvitte, ez még akkor is kiemelkedő szám, ha a város lakossága a mikrotérség több mint felét adja. Mind Putnokon, mind a többi településen jellemző a gazdaságélénkítő pályázatok nagyaránya, így közvetett módon remélhetőleg a lakosság foglalkoztatásának is lökést adhattak volna a fejlesztések. A legújabb adat egyértelműen az, hogy civil szervezet által megvalósított program alig akad a kistérségben.

Fontosnak tartottuk bemutatni még a szervezeti megoszlást is, melyet a következő kördiagram világosan bemutat.

A fentiek figyelembevételével jól látszik, hogy a mikrotérségben legnagyobb számban az önkormányzatok pályáznak, 56%-ban, majd a vállalkozások 37%-ban, és a non profit szervezetek csak 7%-ban. A tanulmány további részeiben az önkormányzatok pályázati aktivitásával foglalkozunk.

Azonban nem hagyhatjuk szó nélkül a mikrotérség vállalkozásait sem, a 11 településen összesen 330 vállalkozás működik, azonban ebből 233 vállalkozás Putnokon, így a községekben elenyésző a vállalkozói kedv, aktivitás, ezért a fejlesztések száma sem mérvadó.

A magyar vállalkozások versenyhátránya, így mikrotérségben is számos, nem számszerűsíthető területen is megjelenik, mint pl. a magas adminisztratív terhek, a bürokrácia, a közbeszerzés, a hazai kkv-k kiszolgáltatottsága, a hatóságok hozzáállása, prevenció helyett indokolatlanul magas, a vállalkozások létét is veszélyeztető bírságolás, szankcionálás, szakképzett, a gyakorlatban jól alkalmazható munkaerő hiánya, a gyenge kereskedelemfejlesztési tevékenység.

A térségi vállalkozások versenyhátránya jól láthatóan jelentkezik a szomszédos Szlovákiával szemben, ennek eredményeként csökkennek piaci lehetőségeik, nyereségességük. De megjelenik ez a hatás a befektetők választásában is, számos nemzetközi vállalat Magyarország helyett Szlovákiát választotta. Így tehát a vállalkozói aktivitás igen alacsony, ezt mutatja az ezer lakosra jutó vállalkozások száma is. Továbbá ezzel összefüggésben a pályázati aktivitás sem túl magas. A mikrotérség 330 vállalkozója közül, mindössze 24 ÚMFT/ÚSZT pályázat került beadásra, azaz 7,2 %.

A non profit szervezetek aránya még kisebb, számuk csekély, így pályázati aktivitásuk alig észlelhető. A térségben az elmúlt évben összesen 4 ÚMFT/ÚSZT pályázat került benyújtásra.

Önkormányzatok aktivitása

Az elemzésünk további célja az önkormányzatok eltérő pályázati aktivitásának magyarázata. Ennek megfelelően az elemzés annak a kérdésnek a megválaszolására összpontosít, hogy miért eltérő, illetve jelen térségben miért elenyésző a pályázati aktivitás az önkormányzatok esetében? Valamilyen szempont mentén determinált-e az önkormányzatok viselkedése a hazai pályázati struktúrában? Mi az, ami leginkább meghatározza a települések ilyen jellegű részvételét a pályázati forrásokból?

Az önkormányzatok pályázati aktivitása és - ennek következtében - pályázati intenzitása, meghatározza a területfejlesztés ütemét, ezáltal a területfejlesztési stratégia elemeinek időre teljesítő vagy időben elhúzódó megvalósulását.

A Sajóvölgyi mikrotérség nagyrészt kis és aprófalvakból áll. A mikrotérségen belüli adatgyűjtés lehetővé tette a pályázati aktivitás megismerését a legtöbb szereplő szempontjából. A vizsgálat során igyekeztünk a pályázati rendszer azon sajátosságait kiemelni, amelyek más (főleg kistelepüléseket tartalmazó) régiókat is érintenek.

Munkánk során világossá vált, hogy a kistelepülések - főleg a megfelelő minőségű és mennyiségű humán erőforrás hiányának köszönhetően milyen nehezen tudnak részt venni a hazai pályázati rendszerben. Ugyanakkor ellentmondásosnak tűnt, hogy míg a hasonló adottságú kistelepüléseknek igen hasonlóak a nehézségeik, olyan kistelepülésre is találunk példát, amelyik sikeresen csatornázott be számottevő pályázati forrásokat, ezzel segítve a település fejlődését és virágzását. A tanulmány megpróbálja feltárni ezt az ellentmondást, és arra kerestük a választ, hogy a hasonló önkormányzatok miért pályáznak eltérő mértékben.

Az adott térség kistelepülésnek minősül, bár a hasonló földrajzi, demográfiai összetételű, kulturális és történelmi háttérrel rendelkező települések nagyon eltérő módon vesznek részt a magyarországi pályázati és finanszírozási rendszerben.

Egyrészt a pályázati rendszer átalakulása többek között a pályázati feltételek jelentős változásához vezetett. Ez pedig azért érinti hátrányosan a kistelepüléseket, mert az egyre bonyolódó adminisztrációra nem tudják előteremteni a szükséges humán erőforrás-kapacitást. Nem egy kistelepülés látta úgy, hogy a pályázatírást, mint funkciót, képtelenek beépíteni az önkormányzati tevékenységi körbe, főleg a nagy európai uniós pályázatok esetében. A polgármesternek - annak a „falumenedzser”-nek, aki az egész falu ügyét-baját szíven viseli - nem volt kapacitása a pályázatokkal járó adminisztrációt ellátni, és nem is tudta (nem volt kire) átruházni ezt a feladatot. A bonyolult adminisztráció mellett, a megváltozott pályázati rendszer újabb velejárója, az utófinanszírozás intézménye is nehézséget okozott az előfinanszírozáshoz szokott önkormányzatoknak. Az interjúalanyok szerint ez főleg az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű településeknek jelentett különös nehézséget, vagyis a mikrotérség településeinek 100%-ának. Az ilyen településeknek még a működtetés is nehézséget okozott, viszont ha mellette még fejleszteni is szerettek volna, minden esetben át kellett hidalni az önerőre és az utófinanszírozásra vonatkozó pályázati feltételeket. Mintha a pályázati rendszer is a már jól működő, gyakorlatilag sikeres településeket támogatná, holott fejlesztések nélkül nem igazán tekinthető jól működőnek egy település. Így éppen az ilyen jellegű pályázati követelményeknek köszönhetően, a fejlesztések nélkül maradt települések leszakadnak, marginalizálódnak, hátrасorolódnak.

A fenti nehézségek csak egy kiragadott példa, viszont jól mutatja, hogy az önkormányzatok pályázati aktivitása, bizonyos rendszerből fakadó korlátok közé van szorítva.

Másrészt a települések anyagi helyzete rendkívül fontos a pályázati aktivitás során: bevételek híján az önkormányzati erőforrások nagymértékben korlátozottak. Például azok a települések, melyeknek le volt kötve a tőkájük, már nem biztos, hogy újabb fejlesztéseket is meg tudtak engedni maguknak. Lévén, hogy nagyon kevés az olyan pályázati kiírás, amely egyáltalán nem, illetve minimális összegű önerőt kér, ha egy település nem rendelkezik adóforrással, akkor gyakorlatilag elesik a fejlesztési lehetőségektől.

Harmadrészt az önkormányzatok pályázati aktivitásának szubjektív tényezőit is figyelembe kell venni. Az egyik legfontosabb ilyen jellegű tényező a polgármester és a képviselő-testület hozzáállása a pályázatokhoz. A hozzáállás a mikrotérségben legalább két szemléletet tükröz: „amíg a településnek van saját pénze, addig nem érdemes pályázni”, és az „amíg a településnek saját forrásai vannak, addig érdemes pályázni, hiszen akkor van miből fedezni az önrészt” szemlélet. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a sikeres pályázáshoz reális célok szükségesek. Főleg a kistelepülések látják úgy, hogy a települések megpróbálták a pályázati kiírásokhoz igazítani a saját céljaikat, nem pedig fordítva. Tehát ha adott volt egy olyan pályázati kiírás, aminek meg tudtak felelni, sokan megragadták az alkalmat és megpályázták anélkül, hogy az adott beruházásnak lett volna éppen prioritása. Például hiába volt egy településnek sürgősebb a templom tetőzetének felújítása, ha az iskola lépcsőinek rendbetételét tudta éppen pályázati forrásból fedezni, akkor inkább azt a beruházást választották.

Negyedrész az önkormányzatok kapcsolathálózata is befolyásolja a pályázati aktivitást. Első látásra ugyanis érthetetlennek tűnik, hogy mi motiválja az önkormányzatokat az együttműködésre (vagy nem együttműködésre). Az elmúlt években a kistérség egészére nem volt jellemző az együttműködés, inkább mikrotérségenként volt jellemzőbb egy-egy szorosabb együttműködési hálózat. A tanulmány készítése során egyértelművé vált, hogy egy agilis polgármester sok szempontból befolyásolhatja a település pályázati aktivitását. Az egyébként is funkcionálisan jelentős szerepet játszó önkormányzatok képviselői a területi kapcsolathálózatban,

de országosan is, kapcsolataik révén előnyökre tehetnek szert. Egy polgármesternek már az is nagy segítség, ha telefonon tud egyeztetni a bankkal vagy a munkaüggyel, és nem kell ezért személyesen a hivatalba fáradnia. A finanszírozási forrásokkal is hasonló a helyzet: időt és energiát spórol meg az a polgármester, akinek van olyan bizalmi embere, aki a pályázati kiírásokat figyeli, majd a pályázatokat menedzseli. Bár úgy tűnik, hogy kezdenek beletanulni a pályázatokkal kapcsolatos adminisztrációba, még mindig szép számmal vannak olyan önkormányzatok, amelyek nem tudják saját maguk megoldani ezt a feladatot, inkább pályázatírókat szerződtetnek.

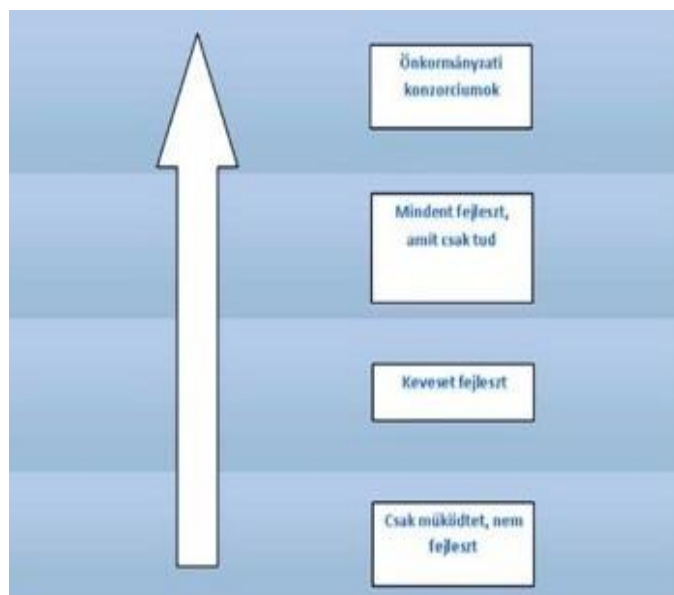
A pályázati aktivitás mérése a pályázati intenzitással lehetséges. A pályázati intenzitás az önkormányzatok benyújtott pályázatainak számával egyenlő, adott időszakban. Eleinte nehézséget okozott, hogy a pályázati aktivitás mérésére milyen mutatót használjunk. A beadott pályázatok száma tűnt a legindokoltabb mérési mutatónak. Természetesen az elemzések során figyelembe vettük az elnyert pályázatok számát, továbbá az igényelt és az elnyert pályázati összegeket is.

Anélkül, hogy figyelembe vennénk tehát az okokat, az önkormányzatok pályázati stratégiáiban a következő aktivitási típusok rajzolódnak ki.⁸

- ❖ *Csak működtet, nem fejleszt.* Ebben az esetben, az önkormányzat maga írja meg a pályázatokat. Csak a működtetési forrásokra irányuló pályázatokat célozza meg, jellemzően az önhibán kívüli működtetési nehézségekkel rendelkező hazai normatíva jellegű pályázati formákat preferálja. Ezek az önkormányzatok általában nem veszik fel a kapcsolatot külső pályázatíró céggel, nem kérnek külső segítséget a pályázatokhoz (például bankhitel formájában), a pályázatokról szóló információk forrásokat legtöbbször el sem olvassák, a településen pedig nem végeznek semmilyen fejlesztést.
- ❖ *Keveset fejleszt.* A működtetés mellett az önkormányzatok jellemzően egy-két fejlesztést végeznek. Még ha van is kevés önrészüket, főleg a hazai pályázatokat célozzák meg (OM, FVM) a hazai normatíva mellett, így például egy falubusz üzembe állítására vagy könyvtárfejlesztésre, hídjavításra nyílik lehetőségük. De a hitelt ők sem preferálják, megpróbálnak maguk gazdálkodni. Ritkán vágnak bele nagyobb volumenű fejlesztésekbe. Az európai uniós forrásokhoz szaktudás és kapacitás hiányában sokszor kénytelenek igénybe venni tanácsadó cég szolgáltatásait. Jellemzően nemcsak egy tanácsadóval dolgoznak, mert fő szempont, hogy a pályázat pozitív elbírálása előtt ne kelljen a tanácsadónak fizetni a munkájáért.
- ❖ *Sokat fejleszt.* Ezt a stratégiát azok az önkormányzatok alkalmazzák, amelyeknek valamivel több önrészüket van. Úgy gondolkodnak, hogy még ha nincs is éppen aktualitása bizonyos pályázati kiírásnak, ki kell használni minden lehetőséget. Mindent ennek a szemléletnek vetnek alá, ezért általában egy már jól bevált pályázatíró vagy tanácsadó céggel dolgoznak együtt. Mivel a tapasztalataik nem túl jók, óvakodnak az olyan pályázatíróktól, akik direkt marketinggel bejelentkeznek és nincs helyismeretük. Arra törekednek, hogy személyes ismertség vagy nagyon jó referenciák révén lehetőleg állandó pályázatírókat találjanak.
- ❖ *Önkormányzati konzorciumok.* A még több fejlesztés érdekében konzorciumokat hoznak létre: több önkormányzat együttműködik, és a lehető legtöbb, amúgy egyénileg valószínűleg esélytelen pályázatokra is együtt pályáznak. Havi bért fizetnek egy pályázati menedzsernek, aki figyeli a pályázatokat, megírja, felügyeli és ellenőrzi a lebonyolítást.

⁸ Bodor-Eranus Eliza Hajnalka: Önkormányzati pályázati aktivitás Információs kulcsszereplők az önkormányzati fejlesztéspolitikában és pályázataiban Magyarországon

Az, hogy egy település mely pályázati aktivitási stratégiát alkalmazza, nagymértékben függ attól, hogy milyen tapasztalatokkal rendelkezik a pályázatokat illetően. Ha valamely település kedvező tapasztalatokkal rendelkezik, akkor a továbbiakban is bátrabban fog pályázni, akár több településsel együtt. A pályázati aktivitási stratégiákat összefoglaló modellben ezt a tanulási folyamatot jelképezi a felfelé irányuló nyíl.

A pályázati aktivitási stratégiákat illetően, azt tapasztaltuk, hogy a mikrotérségben a legtöbb település a „Keveset fejleszt”, illetve a „Mindent fejleszt, amit csak tud” kategóriába volt sorolható. Annak ellenére, hogy több partnerségi megállapodás is született a térség különböző települései között, ellenben „Önkormányzati konzorcium” egyáltalán nincs. És szintén ritkák voltak a „Csak működtet, nem fejleszt” típusú stratégiával rendelkező települések is.

Azonban meg kell említenünk, hogy bizonyos pályázatokat csak bizonyos feltételek mellett lehet megpályázni. Ez nem jelent mást, mint azt, hogy az önkormányzatok mozgástere viszonylag szűk, mivel egy önkormányzat csak azokon a pályázatokon tud elindulni, amelyek kvázi neki íródtak ki. Továbbá a pályázati kiírások elvileg nem befolyásolhatják nagymértékben az eltérő pályázati aktivitást, hiszen éppen az európai uniós pályázatok esetében a tervezési időszakban volt rá lehetőség, hogy a települések érdekeinek megfelelően alakítsák a pályázati prioritásokat. Ennek a folyamatnak köszönhetően térnek el a pályázati kiírások régióként, és ezért szólnak kifejezetten a régió prioritásainak (megoldandó feladatainak). A kutatómunka eredményei alapján viszont úgy tűnik, hogy a kistépelülések önkormányzatai mégis más jellegű gondokkal küszködnek, mint amire finanszírozási forrást tudnak szerezni. A legtöbb kistépelülés a működést szeretné elsősorban megoldottnak látni (amihez eddig a normatív támogatásokból szereztek forrást), és csak azután fejlesztené.

Viszont a jelenlegi rendszerben a fejlesztés támogatható, aminek köszönhetően sokszor olyan nyakatekert szituációk alakulhattak ki, hogy még egy rossz infrastruktúrájú település is büszkélkedhetett rendkívül modern hangtechnikával. Rendszerint a kistépelülések esetében még mindig az alapvető infrastrukturális fejlesztések okozzák az igazi fejtörést (miközben a nagytelepüléseken ezek a fejlesztések már rég megtörténtek). És ez elszomorítja a kistépelülések vezetőit, hiszen míg ők az alapvető életminőség javításával vannak elfoglalva, a nagyvárosok hatalmas összegeket költenek például szökőkutakra vagy városszépítési elemekre. Ráadásul a

⁹ Bodor Eliza: Önkormányzati pályázati aktivitás

kistelepülések, ha fel szeretnének mutatni valamilyen (bármilyen fejlesztést), akkor kénytelenek arra pályázni, amire éppen van kiírás.

A pályázati aktivitással összefüggő további problémák:

- a mikrotérségben mértékadó gazdasági fejlődéshez szükséges szakmai koordináló és menedzsmentszervezet hiánya;
- hiányzik az összehangolt partneri együttműködés a megyei területfejlesztési tanács, a kistérségi társulások, a kamarák, az ÚMVP megyei szervezete és a LEADER hálózati munkaszervezetek, valamint az ÚSZT megyei tanácsadói hálózatával;
- hiányzik a kistérségi információs és tanácsadó munkaszervezetek, irodák operatív fejlesztő munkájának összehangolása és interaktív együttműködése a megyei szakmai koordináló és menedzsment szervezettel;
- hiányzik a pályázáshoz szükséges önkormányzati, intézményi, civil és vállalkozói önerő forrása, illetve a megnyert projekt megvalósításhoz szükséges finanszírozási előleg;
- hiányzik a családi gazdaságok által megtermelt javak integrált piacra jutási feltételeihez szükséges szervezet és szakértelem;
- a rendelkezésre álló források felhasználásában hiányzik az önkormányzatok cselekvési képessége (közös értékesítést, mg-i termékek feldolgozottságát lehetővé tevő és jövedelmező munkahelyet teremtő önkormányzatok és beruházások megvalósítása és működtetése);
- nagyobb értékű projekttervek elkészítéséhez nincs önerő, tervek nélkül a projekt koncepció nem pályázatképes (tervkészítéshez szükséges előfinanszírozás hiánya);

E. A mikrorégió gazdasági fejlettsége

A gazdaság növekedésének egyik fontos mutatója a GDP, a bruttó hazai termék. Ez a mutató nemzetközi összehasonlításra, egyes régiók, megyék fejlettségének, gazdasági teljesítményének összemérésére alkalmas. Észak-Magyarországon 2003-ban 1493 milliárd forint bruttó hazai terméket állítottak elő, az országos érték 8,1%-át. A régió részesedése az országosból az öt évvel korábbihoz képest csökkent, ennek következtében a régiók sorrendjében 2001-től ismét visszacsúszott a 7., utolsó helyre. Az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson (PPS) mérve 2003-ban Észak-Magyarországon 8198 PPS volt, 38,3%-a az EU-25 tagországok átlagának 2003-ban Észak-Magyarországon az egy lakosra jutó GDP 1162 ezer forint volt, az országos átlagnak 64; a megyék átlagának 82%-a. Az egy főre jutó érték tekintetében a régió megyéi között jelentősek a különbségek, Heves 6%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén 20%-kal, Nógrád 30%-kal maradt el a megyék átlagától. A 2008-2013-as időszakot tekintve – az egy főre jutó országos értékhez viszonyítva régió, a térség, a mikrotérség elmaradása fokozódott.

A versenyképesség növelését megfogalmazó mikrogazdasági prioritások és intézkedések alapja, hogy a magyar gazdaságnak, a vállalati szektornak az uniós átlaghoz mért alacsonyabb termelékenységében megmutatkozó elmaradás okai a gazdaság strukturális adottságaiban és tényezőellátottságában, illetve a vállalati szektor versenyképességében és a közszolgáltatások hatékonyságában keresendők. A magyar gazdaság termelékenységében mért elmaradás oka

mindenekelőtt a gazdaság strukturális adottságaiban, a mikrogazdaság, a vállalati szektor versenyképességében keresendő. A tartós növekedés tényezői között az új (termelési) technológiák elterjedése, a gyors alkalmazkodó-képességű munkaerő, az intenzív K+F és innovációs tevékenység, az IKT-tőkeállomány, valamint a gazdaságot kiszolgáló infrastruktúra kiemelt szerepet játszanak, azonban a mikrotérségben ezek csak csekély mértékben játszanak szerepet. Ezek közül is elsők között említendő a gazdaság innovációs ráfordításának alacsony volta, és innováció igényének és képességének gyengesége. A GDP-hez viszonyított ráfordítás tartósan 1 százalék körüli értéket mutat, s hasonló módon az információs társadalom térhódításában – az utóbbi évek erőfeszítései ellenére – Magyarország elmarad mind az EU-átlagtól, mind a visegrádi országok teljesítményétől, nem beszélve a mikrotérség eredményeiről. A fentiekben túl kiemelten fontos a vállalkozásbarát üzleti környezet megléte, a szabályozáspolitikának a versenyképességet erősítő jellege.

Az országos gazdasági, foglalkoztatási adatokat figyelembe véve a kistérség, azon belül a Sajó-völgy mikrotérség egyértelműen az ország leghátrányosabb térségei közé tartozik, a munkanélküliségi ráta a legmagasabb, az egy főre jutó GDP pedig a legalacsonyabbak közé tartozik.

A munkanélküliség, foglalkoztatás, az életminőség, a megtartó erő tekintetében nemhogy javulás, de romlás tapasztalható, a tervezett felzárkózás helyett a további leszakadás a jellemző. A jövedelmi viszonyok jóval az országos átlag alatt: a pályakezdő diplomások fizetése fele a budapestinek. Szinte valamennyi önkormányzatot adósságok terhelnek, sok helyen a napi működés is gondot jelent. A lakosság száma, ezzel együtt szellemi potenciálja drámai módon csökken, és egyre jellemzőbb az ún. mélyszegénység, és nem csupán az igen jelentős arányt képviselő cigány lakosság körében.

Annak ellenére, hogy az önerő előteremtése is gondot jelent, jelentős a pályázati aktivitás, de a jelenlegi, minimálisan differenciáló pályázati/támogatási rendszer mellett a térségnek esélye sincs a kedvező változásokra, a kistélepülések döntő hányada pedig szinte halálra van ítélve.

F. Az EU pályázatok hatásai a GDP növekedésre és a munkanélküliségre

A nemzetközi tanulmányok is azt támasztják alá, hogy a fejlesztéspolitika, GDP növekedés egy adott országban, csak akkor sikeres és stabil, ha hosszabb távra kiszámítható kereteket biztosít a gazdasági szereplők számára. Ebben a modellben az állami szektornak csökkenő, míg a magánszektornak növekvő foglalkoztatási tendenciát kell mutatnia, ezáltal a versenyszféra megerősödésének jobbak a lehetőségei, ami az állami szektorban is kikényszeríti a hatékonyság javulását.

A gazdaság fejlődés jelenlegi korlátait az EU-ból érkező folyamatos támogatás tudja felülmúlni, mely mind az állami szféra, mind pedig a magánszféra területein képes kifejteni hatását.

A kifejtett hatás azonban az ország régióiban nem egyformán jelentkezik, mivel maguk a régiók is eltérő szinten vannak. Az Észak-magyarországi régió, hasonlóan a Kelet-magyarországi régióhoz elmaradottabb, mint a Közép-magyarországi, vagy a Nyugat-magyarországi. És ez elsősorban nem az állami szektort érinti, hanem a magán szektort, a vállalkozásokat. Mivel ezekben a régiókban a lakosság kvalifikáltsága is alacsonyabb, mint a fentebb említett térségekben. Ezekben a régiókban a vállalkozások aránya is kedvezőtlenebb.

A vizsgált térség (sajómenti térség) 11 településén összesen 330 vállalkozás működik, melyből Putnokon 233 vállalkozás van bejegyezve, ami az összes vállalkozások 70 %-a. Az igényelt támogatások még kedvezőtlenebb képet mutatnak a térségben, mivel a 24 pályázatból 22 Putnokon van bejegyezve. Az elnyert pályázatok közül 23 GOP-os, ami a Mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztését szolgálják és 1 pályázat ÉMOP-os, melyből Serényfalva közúthálózat javítása valósult meg a Magyar Közút Nonprofit Zrt. pályázatával.

Elsősorban ezek azok a pályázatok, mint telephelyfejlesztés, eszközbeszerzés, melyek a vállalkozásoknál egyben munkahelyteremtést szolgálnak, és nagymértékben hatással vannak a GDP növekedésre. A térségben jelenleg elnyert pályázatok száma 112, melyből önkormányzati 77, és nonprofit megvalósítás 5 pályázatot tesz ki, és 26 a támogatott vállalkozások száma.

A felmérés egyértelműen bizonyítja, hogy jelenleg a térség kismértékben képes hozzájárulni a GDP növeléséhez, szinte kimutathatatlan. Azonban, ha ez a lehetőség sem volna, akkor a vállalkozások vegetálnának, mivel nem tudnak befektetni és fejleszteni, vagy csődbe mentek volna. Az önkormányzatok pályázatai jelenleg a legmeghatározóbbak a térségben, mivel magas a munkanélküliség, az elmaradottság és az alacsony munkalehetőség. Az ő pályázataik elsősorban a település infrastrukturális fejlesztése, mint óvoda, iskola rekonstrukció, hulladékfeldolgozás-, ivóvízellátás korszerűsítése, vagy éppen úthálózat fejlesztés.

Az önkormányzatok és nonprofit szervezetek pályázatainak a hatása csak közvetett módon jelentkezik a GDP növekedésben, és nem is azonnal fejt ki hatását, hanem hosszútávon. Pl. úthálózat fejlesztés során lehetőséget teremt az önkormányzat, hogy egy befektető a település jó útviszonya miatt választja az adott települést valamilyen gyár, vagy raktárbázis építésére.

A mikrotérségünkben a legégetőbb probléma továbbra is a rendkívül magas munkanélküliség. A kistérségben igen magas munkanélküliek aránya. A munkanélküliségi ráta értéke 25%, mely több mint kétszerese az országos átlagnak (10,05%)! Általában jellemző a strukturális munkanélküliség: a kereslet és a kínálat közötti éles ellentmondás (diszharmónia): kvalifikált munkaerőt felvenne a betelepült cég, de nincs alkalmas munkaerő az adott helyen vagy a környezetben.

Az elmúlt 6-8 évben és a jelenleg is működő pályázati/támogatási rendszer nem egyszerűen konzerválja, de rontja a leghátrányosabb helyzetű megyékben kialakult állapotokat, kilátástalanná teszi a kilábalást: az ÚMFT eddigi pályázati eredményeit vizsgálva érdekes következtetésekre juthatunk. Szinte minden megye esetében a beadott pályázatok fele (minimális szórással) nyert támogatást, az igényelt támogatás (nagyobb, de egy viszonylag szűk sávon belüli szórással) szintén az 50% körül mozog.

Az operatív program kiírásai az önkormányzati szféra számára főleg az infrastrukturális területen nyújtanak lehetőséget, de a munkahelyteremtés szempontjából nem, arra kisebb összegek célirányos delegálása szolgálhatna az OP-k révén is.

A mikrotérségben megvalósított projektekből nem derül ki egyértelműen, hogy milyen hatással voltak a munkanélküliségre, hiszen arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy mennyi munkanélkülit alkalmaztak a projekt idejére. Azonban az biztos, hogy az ÚMFT pályázatoknál kötelező a projektmenedzsment szervezet felállítása, ami minimum 2 főt jelent, mindenképpen foglalkoztatni kell egy projektmenedzsment és egy pénzügyi vezetőt. Természetesen a nagyobb projektek még több munkalehetőséget tudtak biztosítani, azonban arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy akik alkalmazásra kerültek, munkanélküliek voltak-e vagy sem?! Ezek alapján átlagban számolhatunk minimum 2 fővel pályázatonként, azaz kb. 150 fő kerülhetett alkalmazásra a projektek idejére. Azonban a benyújtott pályázatok nem nyújtanak megoldást a munkanélküliségre.

globális problémáira, hiszen itt nem a foglalkoztatás és a munkahelymegtartás volt a projektek célja.

Természetesen vannak olyan pályázatok, melyek a munkahelyek megőrzését támogatják, továbbá egyéb eszközöket is alkalmaznak a probléma kezelésére, mint például a vállalkozóvá válás támogatása. Jelentős továbbá a munkaerő-piaci képzésre, átképzésre, továbbképzésre fordított anyagi támogatás mértéke is, valamint a közhasznú munka támogatása és a bértámogatás is. Az alábbi pályázati lehetőségek voltak az elmúlt 2 évben:

- ✓ Mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása, támogatott vállalkozások (kódjel: NFA-2013-KKV)
- ✓ Munkabérek nettó értékének megőrzése 2012
- ✓ KKV munkahelyteremtő pályázati program (kódjel: NFA-2012-KKV)
- ✓ Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás Önkormányzatok részére
- ✓ Rövid időtartamú közfoglalkoztatás Önkormányzatok részére
- ✓ TÁMOP 1.1.3 „Út a munka világába”
- ✓ Pályázati lehetőség önkormányzatok részére közfoglalkoztatás-szervezők foglalkoztatásához

A KKV munkahelyteremtő pályázati programban (kódjel: NFA-2012-KKV) mindössze 3 pályázó nyert Putnokon, és ez összesen 8 embernek biztosított munkalehetőséget, ami mikrotársadalmi szinten elenyésző szám, főleg ekkora munkanélküliség mellett. Továbbá szintén 2012-ben a „A munkabérek nettó értékének megőrzése 2012” pályázat keretén belül további 4 pályázó nyert, szintén Putnokon.

Mindenképpen meg kell említenünk, hogy ma már kevés a határozatlan idejű, élethosszig tartó munkahely, pozíció. A nyugati trendekhez igazodva már Magyarországon is a legtöbbször projektekhez veszik fel a munkaerőt, ami általában 2-5 év. Így biztos állás nem létezik többé, amint lejár az adott projekt, úgy megszűnik a munkakör is, és újat kell keresni. Ennek következménye, hogy a hosszú távú - 10-20 évig tartó – munkahely a mai világban szinte lehetetlen. Viszont a különböző projektekben való részvétel hosszú távon fejleszti a munkavállaló képességeit, készségeit, versenyképességét a munkaerő piacán.

A munkanélküliség növekedésének visszafogása továbbra is élen jár a gazdaságpolitikai prioritások között. Kismértékű módszertani változás is tapasztalható, míg korábban az állami támogatás célja a munkahelyeknek a változatlan struktúrában való fenntartása volt, mostanában már támogatják a munkaerő átképzését, átcsoportosítását más szektorokba. Szembe kell néznünk azzal a ténnyel is, hogy a munkanélküliség kezelésére hivatott eszközök többsége: az álláskeresői támogatás, a szociális segélyrendszer, az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök jelenlegi formájukban nem adnak teljes megoldást a növekvő munkanélküliség és különösképpen a növekvő hosszú távú munkanélküliség kezelésére.

A munkaerőpiac minőségét és a munkavállalók lehetőségeit nem lehet szociális alapon javítani, mivel ez a szemlélet mára a szociális feszültségek önkéntelen felerősítéséhez és a hátrányos helyzet életformává válásához vezetett. A munkaügyi átképzésekre, támogatásokra a térségi, potenciális munkavállalók – de inkább munkanélküliek – többsége, mint szociális segélyre, támogatásra tekint és nem a kibontakozását, hanem a napi túlélését, megélhetését keresi és találja meg benne. Nem mellékes tényként azt is meg kell említeni, hogy az átképzések többsége újabb alkalmazotti státuszra nevel és nem az egyén önmenedzselését, az öngondoskodást, esetleg valódi vállalkozóvá válását célozza meg.

A nagy tömegű, kvalifikálatlan munkaerőt mindeközben az egyes települések önkormányzatai, köztisztviselői próbálták felszívni, mintegy eltüntetni. Ez a folyamat, melyet a külső, hibás támogatáspolitikai tett lehetővé, a térségi munkaerő minősége szempontjából további károkat okozott. A közfoglalkoztatás szinte soha nem támaszt valódi elvárásokat a munkavállalóval szemben, ebben a helyzetben nincs mód minőségi fejlődésre. A közcélú és közhasznú foglalkoztatott és a közhivatal között rendszerint egyfajta hallgatólagos paktum jön létre, mely informálisan teljes mértékben elismeri, hogy ez a foglalkoztatási rendszer elsősorban szociális szempontokat szolgál és mindkét fél tisztában van azzal, hogy a munkamorál és munkateljesítmény mérése, elvárása a gyakorlatban nem kivitelezhető, nincs és nem is lesz számon kérhető teljesítmény.

A jelenlegi támogatási rendszer nem a munka világába vezet, hanem a létrejött, deformált helyzetet konzerválja, valójában csak a térség további leszakadását katalizálja. A munkanélküliség megoldását nem a látszategyének (parkgondozók, virágkötők, önkormányzati közcélú foglalkoztatás stb.) felfejlesztése fogja megoldani, hanem a térség természeti és gazdasági potenciálját kiaknázó vállalkozások helyzetbe hozása, inspirálása.

A munkanélküliség és a válság társadalmi következményeinek kezelése nem választható el szorosan a legfontosabb gazdaság-, fejlesztés- és társadalompolitikai céljától: a munkaerő-piaci részvétel és a foglalkoztatási szint bővítésétől. Ezért fontos Európa 2020-as célkitűzés elérése érdekében a jelentős erőfeszítéseket kell tenni, hogy a hátrányos helyzetű csoportok, köztük a fiatal pályakezdők foglalkoztatása növekedjen, az aktív korú idősebb korosztály nagyobb mértékben vegyen részt a munkaerőpiacon, a munka legyen vonzó az inaktívok számára. Az álláskeresők megfelelő támogató szolgáltatásokban részesüljenek a mielőbbi elhelyezkedésük és a foglalkoztathatóságuk javítása érdekében, a munkavállalók készségei jobban igazodjanak a munkaerő-piaci igényekhez, a munkaerő-kereslet élénküljön, valamint a munkaerőpiactól legtávolabb levők is esélyt kaphassanak a munkaerő-piaci aktív részvételre.

ZÁRÓ GONDOLATOK

Egy lakóközösség életképességét, valamint életközösségének minőségét elsősorban annak kultúrája határozza meg. A mindennapi élet kultúrája képezi azt az erőt, ami létrehozta, életben tartja és működteti. A lakó- és életközösség fenntartó ereje maga a kultúra, ami mindent áthat a legkisebb sejtől a legbonyolultabb hálózatokig. Hiszen, ha csak az emberi szervezet egészségének megőrzéséhez szükséges táplálkozási kultúrára vagy öltözködési kultúrára gondolunk, kiderül, hogy mindezek a közvetlen fizikai feltételek összefüggésben állnak olyan mentális vagy szellemi minőségekkel is, mint például a viselkedési-, közlekedési- vagy társalgási kultúra, valamint gazdasági kultúra.

Jelen tanulmány a Sajó menti mikrotérségre terjed ki. A tanulmány célja a mikrotérség helyzetének bemutatása, különös tekintettel a pályázati lehetőségekre, és a pályázati aktivitásokra.

Az Egyesület tevékenységeit továbbfejlesztve komplex tevékenységeket biztosít a bevont célcsoportoknak, illetve célja, hogy programjai illeszkedjenek a helyi, regionális fejlesztési programok célkitűzéseibe. Éppen ezért az Egyesület tevékenységeit folyamatosan bővíti, kiegészíti különböző információs eszközökkel, szemléletformálással, tájékoztatással, programokkal, képzéssel számos területen.

Jelen tanulmány célja egy számszerű adatokkal alátámasztott, lényegre törő helyzet- és szükségletfeltárás, elemzés, valamint az ezeken alapuló szakmai munka leírása, mely megalapozza a projekt szükségességét, a vállalt célok teljesíthetőségét.

Magyarország-Szlovákia
Határon Átnyúló Együttműködési
Program 2007-2013

A

magyar nyelvű honlapja az alábbi linken érhető el:

www.husk-cbc.eu

*Jelen dokumentáció tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió
hivatalos álláspontját.*